

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الرحمن
علیه صاب

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

شیعیان امارات متحده عربی

پہلاب مسکنیہ

میدان بھائی شریہ شامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شیعیان امارات متحده عربی

نویسنده:

وهاب عسگریپور

ناشر چاپی:

مجمع جهانی شیعه شناسی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۱۲	شیعیان امارات متحده عربی
۱۲	مشخصات کتاب
۱۲	اشاره
۱۸	تقدیم به
۱۹	فهرست مطالب
۴۳	مقدمه استاد انصاری بویراحمدی
۴۷	چکیده
۴۹	مقدمه
۵۳	فصل اول: پیشگفتار
۵۳	اشاره
۵۵	تعریف اقلیت
۵۷	مشخصات مفهوم اقلیت
۵۷	اشاره
۵۸	اقلیت یا گروه اقلیت
۵۹	اوضاع سیاسی اقلیت ها
۵۹	(۱) نحوه ارتباط اقلیت با گروه حاکم
۶۰	(۲) جایگاه اقلیت در یک نظام
۶۱	(۳) موقعیت اقلیت ها در دولت ها
۶۱	(۴) حق تعیین سرنوشت سیاسی اقلیت ها
۶۲	(۵) حقوق اقلیت ها
۶۳	(۶) حمایت از اقلیت ها
۶۳	حمایت سازمان ملل از اقلیت ها
۶۴	(۷) اقلیت ها و دیگر دولت ها

۶۴	۸) حق موجودیت اقلیت ها
۶۴	۹) مشارکت اقلیت ها در زندگی عمومی و سیاسی
۶۵	۱۰) نظام حمایتی اقلیت ها
۶۵	اوضاع فرهنگی و مذهبی اقلیت ها
۶۵	۱) آزادی مذهب
۶۶	۲) دفاع اقلیت ها از هویت و فرهنگ
۶۶	۳) اماکن مذهبی اقلیت ها
۶۷	۴) تفاوت های فرهنگی و قومی میان اقلیت ها
۶۷	اوضاع امنیتی اقلیت ها
۶۷	۱) حقوق امنیتی اقلیت ها
۶۸	۲) تجاوز به حقوق انسانی اقلیت ها
۶۸	۳) خشونت و شکنجه شدن اقلیت ها
۶۹	۴) کشورهای چند ملیتی
۶۹	۵) عوامل شناسایی و تشخیص گروه های اقلیتی
۶۹	الف: مفهوم اجتماعی و شمارشی اقلیت ها
۷۰	ب: احساس مشترک در اقلیت بودن
۷۱	پ: نوع رابطه با گروه حاکم
۷۱	اوضاع اقتصادی و اجتماعی اقلیت ها
۷۲	مفهوم شیعه امامیه
۷۲	اشاره
۷۲	۱) تعریف شیعه در لغت و اصطلاح
۷۳	مفهوم اصطلاحی شیعه
۷۶	تاریخ پیدایش شیعه
۷۷	ظهور تشیع
۸۰	جنبش شیعی
۸۲	مرجعیت فکری و سیاسی تشیع

۸۵	فصل دوم: آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی
۸۵	اشاره
۸۷	وجه مشترک میان دو ملت ایران و امارات
۹۱	جغرافیای سیاسی امارات
۹۲	تقسیمات کشوری
۹۳	وجه تسمیه امارات متحده عربی
۹۴	تأسیس امارات متحده عربی
۹۴	وضعیت سیاسی امارات
۹۶	کنسول عالی رهبری امارات
۹۶	الف) نوع حکومت
۹۷	ب) قوه مقننه
۹۸	پ) قوه قضائیه
۹۸	جغرافیای سیاسی مرزهای بین المللی
۱۰۰	جمعیت امارات
۱۰۱	ترکیب جمعیتی امارات
۱۰۱	الف) کارشناسان:
۱۰۱	ب) اعراب:
۱۰۱	پ) ایرانیان:
۱۰۲	ت) هندوی ها و پاکستانی ها:
۱۰۲	زبان رسمی
۱۰۲	فرهنگ و دین
۱۰۳	وضعیت اقتصادی امارات
۱۰۶	وضعیت آموزشی
۱۱۱	شبکه های ارتباطی
۱۱۲	رسانه ها
۱۱۳	فهرست کمک های ایران به شیخ نشین ها

۱۱۵	وضعیت حقوق بشر در امارات
۱۱۵	اشاره
۱۱۵	محدودیت های آزادی بیان
۱۱۶	نقض حقوق کارگران
۱۱۶	اعمال شکنجه در امارات
۱۱۷	بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات
۱۱۷	بیداری جنبش های اسلامی
۱۱۹	درخواست انتخابات آزاد و دموکراتیک
۱۲۰	موج بازداشت فعالان حقوق بشر
۱۲۳	بستن دفاتر سازمان بین المللی
۱۲۶	بازداشت شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی»
۱۲۸	لغو تابعیت اصلاح طلبان
۱۲۹	نگرانی عفو بین المللی از سرنوشت زندانیان
۱۳۰	بازداشت و اخراج استاد برجسته علوم سیاسی
۱۳۱	بازداشت گروهی از اسلام گرایان
۱۳۲	بازداشت اساتید دانشگاهی و مبلغین اسلامی
۱۳۳	سرکوب معترضان اماراتی توسط "بلک واتر"
۱۳۵	تأسیس اولین حزب سیاسی در امارات
۱۳۷	فصل سوم: وضعیت سیاسی شیعیان امارات
۱۳۷	وضعیت سیاسی شیعیان امارات
۱۳۹	جمعیت شیعیان و پراکندگی جغرافیایی آنان:
۱۴۱	اصالت و سکونت شیعیان
۱۴۴	وضعیت سیاسی شیعیان
۱۴۵	فعالیت اقتصادی شیعیان در دبی
۱۴۸	وضعیت اقتصادی شیعیان
۱۴۸	مالکیت

۱۵۰	وضعیت آموزشی و علمی شیعیان
۱۵۶	وضعیت مذهبی شیعیان
۱۵۶	اشاره
۱۶۱	پذیرفتن تشیع توسط حکام دبی
۱۶۱	تقلید شیعیان
۱۶۲	مساجد و حسینیه های شیعیان
۱۶۴	وضعیت فرهنگی شیعیان
۱۶۴	اشاره
۱۶۶	مراکز فرهنگی ایرانیان
۱۶۸	فعالیت فرهنگی شیعیان بومی در دبی
۱۶۹	وضعیت اجتماعی شیعیان
۱۶۹	اشاره
۱۶۹	خانواده های مشهور ایرانی
۱۷۰	گروه های شش گانه شیعیان در امارات
۱۷۲	گروههای ایرانی در امارات
۱۷۴	فعالیت ایرانیان
۱۷۴	اشاره
۱۷۵	همزیستی شیعیان با مردم امارات
۱۷۶	مظلویت شیعیان و تشیع در امارات
۱۷۷	مشکلات شیعیان
۱۸۱	مواضع و عملکرد حکومت در قبال شیعیان ایرانی
۱۸۱	اشاره
۱۸۲	گرایش های کلی شیعیان
۱۸۳	گرایش خوجه های شیعه
۱۸۳	لزوم اتحاد و انسجام گروه های مختلف شیعه
۱۸۴	تأثیر فرهنگ غربی بر جوامع عربی

۱۸۵	تهاجم فرهنگی و اثرات آن در میان شیعیان
۱۸۷	فشار دولت امارات به شیعیان
۱۸۷	اشاره
۱۸۸	اقدام امارات علیه شیعیان
۱۸۹	اخراج شیعیان لبنانی از امارات
۱۹۰	اقدامات خشونت آمیز علیه شیعیان
۱۹۰	رفتار حکام امارات با شیعیان بعد از انقلاب اسلامی ایران
۱۹۱	تبلیغات علیه عقاید شیعه در دبی
۱۹۱	رابطه اهل تسنن با شیعیان در امارات
۱۹۲	فعالیت گروه های آزاد و شیعیان تحت فشار
۱۹۲	اشاره
۱۹۳	فعالیت وهابی ها علیه شیعیان
۱۹۳	فشار وهابی ها بر حاکم امارات
۱۹۴	همکاری آمریکا با طالبان در کوچاندن شیعیان
۱۹۵	نفوذ وهابی ها در امارات
۱۹۶	فعالیت وهابی ها علیه تشیع
۱۹۷	فعالیت آمریکا و غرب به ویژه انگلیس علیه تشیع در امارات
۱۹۹	فصل چهارم: جایگاه شیعیان امارات متحده ی عربی
۱۹۹	اشاره
۲۰۱	جایگاه سیاسی شیعیان امارات
۲۰۳	نقش شیعیان در قوه مجریه
۲۰۴	نقش شیعیان در قوه مقننه
۲۰۵	فرصت های پیش روی شیعیان امارات
۲۱۱	چالش های پیش روی شیعیان امارات
۲۱۱	الف) چالش های درونی شیعیان
۲۱۷	ب) چالش های پیشروی شیعیان با دولت امارات

فصل پنجم: تجزیه و تحلیل، نتیجه گیری و پیشنهادات ۲۲۱

اشاره ۲۲۱

پیشنهادات ۲۳۱

منابع و ماخذ ۲۳۵

الف) کتاب ها ۲۳۵

ب) جزوه ها و مقاله ها ۲۳۶

پ) روزنامه ها ۲۳۷

ت) منابع اینترنتی ۲۳۷

درباره مرکز ۲۴۳

مشخصات کتاب

سرشناسه : عسگرپور، وهاب، ۱۳۳۱ -

عنوان و نام پدید آور : شیعیان امارات متحده عربی [کتاب] / وهاب عسگرپور؛ [برای] مجمع جهانی شیعه شناسی.

مشخصات نشر : قم: آشیانه مهر، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری : ۱۰۴ ص.

شابک : ۴۰۰۰۰ ریال: شومیز ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۶۴-۵۲-۳؛ ۶۰۰۰۰ ریال: گالینگور ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۶۴-۵۲-۳:

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : پشت جلد به انگلیسی: Wahab Askar Poor. The shiites of the united arabs emirates.

یادداشت : کتابنامه: ص. [۹۹]-۱۰۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : شیعیان -- امارات متحده عربی -- سرگذشتنامه

موضوع : امارات متحده عربی -- تاریخ

شناسه افزوده : مجمع جهانی شیعه شناسی

شناسه افزوده : The World Center for Shite Studies

رده بندی کنگره : BP۲۳۹/ع۵ش ۹ ۱۳۹۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۵۳۰۹۵۳۵۷

شماره کتابشناسی ملی : ۳۲۷۸۲۰۱

ص: ۱

اشاره

شیعیان امارات

مجمع جهانی شیعه شناسی

تالیف : وهاب عسگرپور

نام کتاب:.....شیعیان امارات

نام مؤلف:.....دکتر سید محمد مرتضوی

ناشر:.....انتشارات آشیانه مهر

ویراست علمی و تحقیق:.....سید علی بهسودی

حروفچینی:.....مهدی لطفی مرام

صفحه آرا:.....علی اکبر احسانی

تیرگر چاپ:.....اول / ۱۳۹۲

تیراژ:.....۳۰۰۰

قیمت:.....۶۵۰۰ تومان

شابک:.....۹ - ۷ - ۹۴۹۷۶ - ۹۶۴ - ۹۷۸ - قم - ۴۵ متری عمار یاسر - پلاک

۹۰-ص پ ۶۴۴-۳۷۱۵۸ تلفن: ۷۷۱۳۷۷۳-۷۷۵۶۰۹۲ / دورنگار: ۷۷۱۳۷۷۴

حق چاپ محفوظ است.

ص: ۲

سید الکائنات و اشرف الموجودات پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله الطیبین الاطهار و دخت گرامی اشان حضرت فاطمه الزهرا علیها السلام و دوازده معصوم علیهم السلام به ویژه امام جعفر بن محمد الصادق علیه السلام رئیس مکتب تشیع.

قال الصادق علیه السلام :

الا- و ان لكل شی عزا و عز الاسلام الشیعه الا- و ان لكل شی ذروه و ذروه الاسلام الشیعه الا- و ان لكل شی سیدا و سید المجالس، مجالس الشیعه الا- و ان لكل شی شرفا و شرف الاسلام الشیعه الا و ان لكل شی اماما و امام الارض تسکنها الشیعه»(۱)

«بدرستی که برای هر چیزی عزتی است و عزت اسلام، شیعه است و برای هر چیزی سری است و سر اسلام شیعه است. و برای هر چیزی سروری است و سرور مجالس، مجالس شیعه است. و برای هر چیزی شرفی است و شرف اسلام، شیعه است. و برای هر چیزی بهترین است و بهترین زمین، محل سکونت محبان اهل بیت علیهم السلام است.»

ص: ۶

مقدمه استاد انصاری بویراحمدی.. ۱۷

چکیده : ۲۱

مقدمه. ۲۳

فصل اول

پیشگفتار

■ تعریف اقلیت : ۲۹

■ مشخصات مفهوم اقلیت... ۳۱

اقلیت یا گروه اقلیت: ۳۲

اوضاع سیاسی اقلیت ها ۳۳

(۱) نحوه ارتباط اقلیت با گروه حاکم: ۳۳

(۲) جایگاه اقلیت در یک نظام: ۳۴

(۳) موقعیت اقلیت ها در دولت ها: ۳۵

(۴) حق تعیین سرنوشت سیاسی اقلیت ها: ۳۵

(۵) حقوق اقلیت ها ۳۶

(۶) حمایت از اقلیت ها ۳۷

حمایت سازمان ملل از اقلیت ها ۳۷

(۷) اقلیت ها و دیگر دولت ها: ۳۸

(۸) حق موجودیت اقلیت ها ۳۸

۹- مشارکت اقلیت ها در زندگی عمومی و سیاسی.. ۳۸

۱۰) نظام حمایتی اقلیت ها ۳۹

اوضاع فرهنگی و مذهبی اقلیت ها ۳۹

۱) آزادی مذهب... ۳۹

۲) دفاع اقلیت ها از هویت و فرهنگ... ۴۰

۳) اماکن مذهبی اقلیت ها ۴۰

۴) تفاوت های فرهنگی و قومی میان اقلیت ها ۴۱

اوضاع امنیتی اقلیت ها ۴۱

۱) حقوق امنیتی اقلیت ها ۴۱

۲) تجاوز به حقوق انسانی اقلیت ها ۴۲

۳) خشونت و شکنجه شدن اقلیت ها ۴۲

۴) کشورهای چند ملیتی.. ۴۳

۵- عوامل شناسایی و تشخیص گروه های اقلیتی.. ۴۳

الف: مفهوم اجتماعی و شمارشی اقلیت ها: ۴۳

ب: احساس مشترک در اقلیت بودن: ۴۴

پ- نوع رابطه با گروه حاکم. ۴۵

اوضاع اقتصادی و اجتماعی اقلیت ها ۴۵

مفهوم شیعه امامیه. ۴۶

۱) تعریف شیعه در لغت و اصطلاح.. ۴۶

■ مفهوم اصطلاحی شیعه ۴۷

■ تاریخ پیدایش شیعه ۵۰

■ ظهور تشیع. ۵۱

■ جنبش شیعی.. ۵۴

■ مرجعیت فکری و سیاسی تشیع. ۵۶

فصل دوم

آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی

وجه مشترك میان دو ملت ایران و امارات... ۶۱

■ جغرافیای سیاسی امارات... ۶۵

■ تقسیمات کشوری.. ۶۶

■ وجه تسمیه امارات متحده عربی.. ۶۷

■ تأسیس امارات متحده عربی.. ۶۸

وضعیت سیاسی امارات... ۶۸

■ کنسول عالی رهبری امارات... ۷۰

الف) نوع حکومت... ۷۰

ب) قوه مقننه. ۷۱

پ) قوه قضائیه. ۷۲

■ جغرافیای سیاسی مرزهای بین المللی.. ۷۲

■ جمعیت امارات... ۷۴

■ ترکیب جمعیتی امارات... ۷۵

الف) کارشناسان: ۷۵

ب) اعراب: ۷۵

پ) ایرانیان: ۷۵

ت) هندوی ها و پاکستانی ها: ۷۶

■ زبان رسمی.. ۷۶

■ فرهنگ و دین.. ۷۶

■ وضعیت اقتصادی امارات... ۷۷

■ وضعیت آموزشی.. ۸۰

■ شبکه های ارتباطی.. ۸۵

■ رسانه ها ۸۶

■ فهرست کمک های ایران به شیخ نشین ها ۸۷

وضعیت حقوق بشر در امارات... ۸۹

■ محدودیت های آزادی بیان. ۸۹

■ نقض حقوق کارگران. ۹۰

■ اعمال شکنجه در امارات... ۹۰

بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات... ۹۱

■ بیداری جنبش های اسلامی.. ۹۱

■ درخواست انتخابات آزاد و دموکراتیک... ۹۳

■ موج بازداشت فعالان حقوق بشر. ۹۴

■ بستن دفاتر سازمان بین المللی.. ۹۷

■ بازداشت شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی» ۱۰۰

■ لغو تابعیت اصلاح طلبان. ۱۰۲

- نگرانی عفو بین المللی از سرنوشت زندانیان. ۱۰۳
- بازداشت و اخراج استاد برجسته علوم سیاسی.. ۱۰۴
- بازداشت گروهی از اسلام گرایان. ۱۰۵
- بازداشت اساتید دانشگاهی و مبلغین اسلامی.. ۱۰۶
- سرکوب معترضان اماراتی توسط "بلک واتر". ۱۰۷
- تأسیس اولین حزب سیاسی در امارات... ۱۰۹

فصل سوم

وضعیت سیاسی شیعیان امارات

جمعیت شیعیان و پراکندگی جغرافیایی آنان: ۱۱۳

■ اصالت و سکونت شیعیان. ۱۱۵

■ وضعیت سیاسی شیعیان. ۱۱۸

■ وضعیت اقتصادی شیعیان. ۱۱۹

مالکیت... ۱۱۹

■ فعالیت اقتصادی شیعیان در دبی.. ۱۲۱

■ وضعیت آموزشی و علمی شیعیان. ۱۲۴

■ وضعیت مذهبی شیعیان. ۱۳۰

پذیرفتن تشیع توسط حکام دبی.. ۱۳۵

تقلید شیعیان. ۱۳۵

مساجد و حسینیه های شیعیان. ۱۳۶

■ وضعیت فرهنگی شیعیان. ۱۳۸

مراکز فرهنگی ایرانیان. ۱۴۰

فعالیت فرهنگی شیعیان بومی در دبی.. ۱۴۲

■ وضعیت اجتماعی شیعیان. ۱۴۳

خانواده های مشهور ایرانی.. ۱۴۳

گروه های شش گانه شیعیان در امارات... ۱۴۴

گروههای ایرانی در امارات... ۱۴۶

■ فعالیت ایرانیان. ۱۴۸

همزیستی شیعیان با مردم امارات... ۱۴۹

■ مظلویت شیعیان و تشیع در امارات... ۱۵۰

■ مشکلات شیعیان. ۱۵۱

■ مواضع و عملکرد حکومت در قبال شیعیان ایرانی.. ۱۵۵

گرایش های کلی شیعیان. ۱۵۶

گرایش خوجه های شیعه. ۱۵۷

لزوم اتحاد و انسجام گروه های مختلف شیعه. ۱۵۷

تأثیر فرهنگ غربی بر جوامع عربی.. ۱۵۸

■ تهاجم فرهنگی و اثرات آن در میان شیعیان. ۱۵۹

■ فشار دولت امارات به شیعیان. ۱۶۱

اقدام امارات علیه شیعیان. ۱۶۲

■ اخراج شیعیان لبنانی از امارات... ۱۶۳

■ اقدامات خشونت آمیز علیه شیعیان. ۱۶۴

■ رفتار حکام امارات با شیعیان بعد از انقلاب اسلامی ایران. ۱۶۴

■ تبلیغات علیه عقاید شیعه در دبی.. ۱۶۵

■ رابطه اهل تسنن با شیعیان در امارات... ۱۶۵

■ فعالیت گروه های آزاد و شیعیان تحت فشار. ۱۶۶

فعالیت وهابی ها علیه شیعیان. ۱۶۷

فشار وهابی ها بر حاکم امارات... ۱۶۷

همکاری آمریکا با طالبان در کوچاندن شیعیان. ۱۶۸

نفوذ وهابی ها در امارات... ۱۶۹

فعالیت وهابی ها علیه تشیع: ۱۷۰

فعالیت آمریکا و غرب به ویژه انگلیس علیه تشیع در امارات... ۱۷۱

فصل چهارم

جایگاه شیعیان امارات متحده ی عربی

جایگاه سیاسی شیعیان امارات... ۱۷۵

نقش شیعیان در قوه مجریه. ۱۷۷

نقش شیعیان در قوه مقننه. ۱۷۸

فرصت های پیش روی شیعیان امارات... ۱۷۹

چالش های پیش روی شیعیان امارات... ۱۸۵

الف) چالش های درونی شیعیان. ۱۸۵

ب) چالش های پیشروی شیعیان با دولت امارات... ۱۹۱

فصل پنجم

تجزیه و تحلیل، نتیجه گیری و پیشنهادات

پیشنهادات... ۲۰۵

منابع و مآخذ: ۲۰۹

الف: کتاب ها: ۲۰۹

ب: جزوه ها و مقاله ها: ۲۱۰

پ) روزنامه ها: ۲۱۱

ت) منابع اینترنتی: ۲۱۱

ص: ۷

۴) حق تعیین سرنوشت سیاسی اقلیت ها: ۳۵

۵) حقوق اقلیت ها ۳۶

۶) حمایت از اقلیت ها ۳۷

حمایت سازمان ملل از اقلیت ها ۳۷

۷) اقلیت ها و دیگر دولت ها: ۳۸

۸) حق موجودیت اقلیت ها ۳۸

۹- مشارکت اقلیت ها در زندگی عمومی و سیاسی.. ۳۸

۱۰) نظام حمایتی اقلیت ها ۳۹

اوضاع فرهنگی و مذهبی اقلیت ها ۳۹

۱) آزادی مذهب... ۳۹

۲) دفاع اقلیت ها از هویت و فرهنگ... ۴۰

۳) اماکن مذهبی اقلیت ها ۴۰

۴) تفاوت های فرهنگی و قومی میان اقلیت ها ۴۱

اوضاع امنیتی اقلیت ها ۴۱

۱) حقوق امنیتی اقلیت ها ۴۱

۲) تجاوز به حقوق انسانی اقلیت ها ۴۲

ص: ۸

۳) خشونت و شکنجه شدن اقلیت ها ۴۲

۴) کشورهای چند ملیتی.. ۴۳

۵- عوامل شناسایی و تشخیص گروه های اقلیتی.. ۴۳

الف: مفهوم اجتماعی و شمارشی اقلیت ها: ۴۳

ب: احساس مشترک در اقلیت بودن: ۴۴

پ- نوع رابطه با گروه حاکم. ۴۵

اوضاع اقتصادی و اجتماعی اقلیت ها ۴۵

مفهوم شیعه امامیه. ۴۶

۱) تعریف شیعه در لغت و اصطلاح.. ۴۶

■ مفهوم اصطلاحی شیعه ۴۷

■ تاریخ پیدایش شیعه ۵۰

■ ظهور تشیع. ۵۱

■ جنبش شیعی.. ۵۴

■ مرجعیت فکری و سیاسی تشیع. ۵۶

ص: ۹

آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی

وجه مشترك میان دو ملت ایران و امارات... ۶۱

■ جغرافیای سیاسی امارات... ۶۵

■ تقسیمات کشوری.. ۶۶

■ وجه تسمیه امارات متحده عربی.. ۶۷

■ تأسیس امارات متحده عربی.. ۶۸

وضعیت سیاسی امارات... ۶۸

■ کنسول عالی رهبری امارات... ۷۰

الف) نوع حکومت... ۷۰

ب) قوه مقننه. ۷۱

پ) قوه قضائیه. ۷۲

■ جغرافیای سیاسی مرزهای بین المللی.. ۷۲

■ جمعیت امارات... ۷۴

■ ترکیب جمعیتی امارات... ۷۵

الف) کارشناسان: ۷۵

ب) اعراب: ۷۵

پ) ایرانیان: ۷۵

ت) هندوی ها و پاکستانی ها: ۷۶

■ زبان رسمی.. ۷۶

■ فرهنگ و دین.. ۷۶

■ وضعیت اقتصادی امارات... ۷۷

■ وضعیت آموزشی.. ۸۰

■ شبکه های ارتباطی.. ۸۵

■ رسانه ها ۸۶

■ فهرست کمک های ایران به شیخ نشین ها ۸۷

وضعیت حقوق بشر در امارات... ۸۹

■ محدودیت های آزادی بیان. ۸۹

■ نقض حقوق کارگران. ۹۰

■ اعمال شکنجه در امارات... ۹۰

بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات... ۹۱

■ بیداری جنبش های اسلامی.. ۹۱

ص: ۱۱

■ درخواست انتخابات آزاد و دموکراتیک... ۹۳

■ موج بازداشت فعالان حقوق بشر. ۹۴

■ بستن دفاتر سازمان بین المللی.. ۹۷

■ بازداشت شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی» ۱۰۰

■ لغو تابعیت اصلاح طلبان. ۱۰۲

■ نگرانی عفو بین المللی از سرنوشت زندانیان. ۱۰۳

■ بازداشت و اخراج استاد برجسته علوم سیاسی.. ۱۰۴

■ بازداشت گروهی از اسلام گرایان. ۱۰۵

■ بازداشت اساتید دانشگاهی و مبلغین اسلامی.. ۱۰۶

■ سرکوب معترضان اماراتی توسط "بلک واتر". ۱۰۷

■ تأسیس اولین حزب سیاسی در امارات... ۱۰۹

فصل سوم

وضعیت سیاسی شیعیان امارات

جمعیت شیعیان و پراکندگی جغرافیایی آنان: ۱۱۳

■ اصالت و سکونت شیعیان. ۱۱۵

■ وضعیت سیاسی شیعیان. ۱۱۸

ص: ۱۲

■ وضعیت اقتصادی شیعیان. ۱۱۹

مالکیت... ۱۱۹

■ فعالیت اقتصادی شیعیان در دبی.. ۱۲۱

■ وضعیت آموزشی و علمی شیعیان. ۱۲۴

■ وضعیت مذهبی شیعیان. ۱۳۰

پذیرفتن تشیع توسط حکام دبی.. ۱۳۵

تقلید شیعیان. ۱۳۵

مساجد و حسینیه های شیعیان. ۱۳۶

■ وضعیت فرهنگی شیعیان. ۱۳۸

مراکز فرهنگی ایرانیان. ۱۴۰

فعالیت فرهنگی شیعیان بومی در دبی.. ۱۴۲

■ وضعیت اجتماعی شیعیان. ۱۴۳

خانواده های مشهور ایرانی.. ۱۴۳

گروه های شش گانه شیعیان در امارات... ۱۴۴

گروههای ایرانی در امارات... ۱۴۶

■ فعالیت ایرانیان. ۱۴۸

ص: ۱۳

همزیستی شیعیان با مردم امارات... ۱۴۹

■ مظلویت شیعیان و تشیع در امارات... ۱۵۰

■ مشکلات شیعیان. ۱۵۱

■ مواضع و عملکرد حکومت در قبال شیعیان ایرانی.. ۱۵۵

گرایش های کلی شیعیان. ۱۵۶

گرایش خوجه های شیعه. ۱۵۷

لزوم اتحاد و انسجام گروه های مختلف شیعه. ۱۵۷

تأثیر فرهنگ غربی بر جوامع عربی.. ۱۵۸

■ تهاجم فرهنگی و اثرات آن در میان شیعیان. ۱۵۹

■ فشار دولت امارات به شیعیان. ۱۶۱

اقدام امارات علیه شیعیان. ۱۶۲

■ اخراج شیعیان لبنانی از امارات... ۱۶۳

■ اقدامات خشونت آمیز علیه شیعیان. ۱۶۴

■ رفتار حکام امارات با شیعیان بعد از انقلاب اسلامی ایران. ۱۶۴

■ تبلیغات علیه عقاید شیعه در دبی.. ۱۶۵

■ رابطه اهل تسنن با شیعیان در امارات... ۱۶۵

■ فعالیت گروه های آزاد و شیعیان تحت فشار. ۱۶۶

فعالیت وهابی ها علیه شیعیان. ۱۶۷

فشار وهابی ها بر حاکم امارات... ۱۶۷

همکاری آمریکا با طالبان در کوچاندن شیعیان. ۱۶۸

نفوذ وهابی ها در امارات... ۱۶۹

فعالیت وهابی ها علیه تشیع: ۱۷۰

فعالیت آمریکا و غرب به ویژه انگلیس علیه تشیع در امارات... ۱۷۱

فصل چهارم

جایگاه شیعیان امارات متحده ی عربی

جایگاه سیاسی شیعیان امارات... ۱۷۵

نقش شیعیان در قوه مجریه. ۱۷۷

نقش شیعیان در قوه مقننه. ۱۷۸

فرصت های پیش روی شیعیان امارات... ۱۷۹

چالش های پیش روی شیعیان امارات... ۱۸۵

الف) چالش های درونی شیعیان. ۱۸۵

ب) چالش های پیشروی شیعیان با دولت امارات... ۱۹۱

ص: ۱۵

چکیده : ۲۱

مقدمه. ۲۳

فصل اول

پیشگفتار

■ تعریف اقلیت : ۲۹

■ مشخصات مفهوم اقلیت... ۳۱

اقلیت یا گروه اقلیت: ۳۲

اوضاع سیاسی اقلیت ها ۳۳

(۱) نحوه ارتباط اقلیت با گروه حاکم: ۳۳

(۲) جایگاه اقلیت در یک نظام: ۳۴

(۳) موقعیت اقلیت ها در دولت ها: ۳۵

(۴) حق تعیین سرنوشت سیاسی اقلیت ها: ۳۵

(۵) حقوق اقلیت ها ۳۶

(۶) حمایت از اقلیت ها ۳۷

حمایت سازمان ملل از اقلیت ها ۳۷

(۷) اقلیت ها و دیگر دولت ها: ۳۸

(۸) حق موجودیت اقلیت ها ۳۸

۹- مشارکت اقلیت ها در زندگی عمومی و سیاسی.. ۳۸

(۱۰) نظام حمایتی اقلیت ها ۳۹

اوضاع فرهنگی و مذهبی اقلیت ها ۳۹

(۱) آزادی مذهب... ۳۹

(۲) دفاع اقلیت ها از هویت و فرهنگ... ۴۰

(۳) اماکن مذهبی اقلیت ها ۴۰

(۴) تفاوت های فرهنگی و قومی میان اقلیت ها ۴۱

اوضاع امنیتی اقلیت ها ۴۱

(۱) حقوق امنیتی اقلیت ها ۴۱

(۲) تجاوز به حقوق انسانی اقلیت ها ۴۲

(۳) خشونت و شکنجه شدن اقلیت ها ۴۲

(۴) کشورهای چند ملیتی.. ۴۳

۵- عوامل شناسایی و تشخیص گروه های اقلیتی.. ۴۳

الف: مفهوم اجتماعی و شمارشی اقلیت ها: ۴۳

ب: احساس مشترک در اقلیت بودن: ۴۴

پ- نوع رابطه با گروه حاکم. ۴۵

اوضاع اقتصادی و اجتماعی اقلیت ها ۴۵

مفهوم شیعه امامیه. ۴۶

(۱) تعریف شیعه در لغت و اصطلاح.. ۴۶

■ مفهوم اصطلاحی شیعه ۴۷

■ تاریخ پیدایش شیعه ۵۰

■ ظهور تشیع. ۵۱

■ جنبش شیعی.. ۵۴

■ مرجعیت فکری و سیاسی تشیع. ۵۶

فصل دوم

آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی

وجه مشترک میان دو ملت ایران و امارات... ۶۱

■ جغرافیای سیاسی امارات... ۶۵

■ تقسیمات کشوری.. ۶۶

■ وجه تسمیه امارات متحده عربی.. ۶۷

■ تأسیس امارات متحده عربی.. ۶۸

وضعیت سیاسی امارات... ۶۸

■ کنسول عالی رهبری امارات... ۷۰

الف) نوع حکومت... ۷۰

ب) قوه مقننه. ۷۱

پ) قوه قضائیه. ۷۲

■ جغرافیای سیاسی مرزهای بین المللی.. ۷۲

■ جمعیت امارات... ۷۴

■ ترکیب جمعیتی امارات... ۷۵

الف) کارشناسان: ۷۵

ب) اعراب: ۷۵

پ) ایرانیان: ۷۵

ت) هندوی ها و پاکستانی ها: ۷۶

■ زبان رسمی.. ۷۶

■ فرهنگ و دین.. ۷۶

■ وضعیت اقتصادی امارات... ۷۷

■ وضعیت آموزشی.. ۸۰

■ شبکه های ارتباطی.. ۸۵

■ رسانه ها ۸۶

■ فهرست کمک های ایران به شیخ نشین ها ۸۷

وضعیت حقوق بشر در امارات... ۸۹

■ محدودیت های آزادی بیان. ۸۹

■ نقض حقوق کارگران. ۹۰

■ اعمال شکنجه در امارات... ۹۰

بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات... ۹۱

■ بیداری جنبش های اسلامی.. ۹۱

■ درخواست انتخابات آزاد و دموکراتیک... ۹۳

■ موج بازداشت فعالان حقوق بشر. ۹۴

■ بستن دفاتر سازمان بین المللی.. ۹۷

■ بازداشت شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی» ۱۰۰

■ لغو تابعیت اصلاح طلبان. ۱۰۲

■ نگرانی عفو بین المللی از سرنوشت زندانیان. ۱۰۳

■ بازداشت و اخراج استاد برجسته علوم سیاسی.. ۱۰۴

■ بازداشت گروهی از اسلام گرایان. ۱۰۵

■ بازداشت اساتید دانشگاهی و مبلغین اسلامی.. ۱۰۶

■ سرکوب معترضان اماراتی توسط "بلک واتر". ۱۰۷

■ تأسیس اولین حزب سیاسی در امارات... ۱۰۹

فصل سوم

وضعیت سیاسی شیعیان امارات

جمعیت شیعیان و پراکندگی جغرافیایی آنان: ۱۱۳

■ اصالت و سکونت شیعیان. ۱۱۵

■ وضعیت سیاسی شیعیان. ۱۱۸

■ وضعیت اقتصادی شیعیان. ۱۱۹

مالکیت... ۱۱۹

■ فعالیت اقتصادی شیعیان در دبی.. ۱۲۱

■ وضعیت آموزشی و علمی شیعیان. ۱۲۴

■ وضعیت مذهبی شیعیان. ۱۳۰

پذیرفتن تشیع توسط حکام دبی.. ۱۳۵

تقلید شیعیان. ۱۳۵

مساجد و حسینیه های شیعیان. ۱۳۶

■ وضعیت فرهنگی شیعیان. ۱۳۸

مراکز فرهنگی ایرانیان. ۱۴۰

فعالیت فرهنگی شیعیان بومی در دبی.. ۱۴۲

■ وضعیت اجتماعی شیعیان. ۱۴۳

خانواده های مشهور ایرانی.. ۱۴۳

گروه های شش گانه شیعیان در امارات... ۱۴۴

گروههای ایرانی در امارات... ۱۴۶

■ فعالیت ایرانیان. ۱۴۸

همزیستی شیعیان با مردم امارات... ۱۴۹

■ مظلویت شیعیان و تشیع در امارات... ۱۵۰

■ مشکلات شیعیان. ۱۵۱

■ مواضع و عملکرد حکومت در قبال شیعیان ایرانی.. ۱۵۵

گرایش های کلی شیعیان. ۱۵۶

گرایش خوجه های شیعه. ۱۵۷

لزوم اتحاد و انسجام گروه های مختلف شیعه. ۱۵۷

تأثیر فرهنگ غربی بر جوامع عربی.. ۱۵۸

■ تهاجم فرهنگی و اثرات آن در میان شیعیان. ۱۵۹

■ فشار دولت امارات به شیعیان. ۱۶۱

اقدام امارات علیه شیعیان. ۱۶۲

■ اخراج شیعیان لبنانی از امارات... ۱۶۳

■ اقدامات خشونت آمیز علیه شیعیان. ۱۶۴

■ رفتار حکام امارات با شیعیان بعد از انقلاب اسلامی ایران. ۱۶۴

■ تبلیغات علیه عقاید شیعه در دبی.. ۱۶۵

■ رابطه اهل تسنن با شیعیان در امارات... ۱۶۵

■ فعالیت گروه های آزاد و شیعیان تحت فشار. ۱۶۶

فعالیت وهابی ها علیه شیعیان. ۱۶۷

فشار وهابی ها بر حاکم امارات... ۱۶۷

همکاری آمریکا با طالبان در کوچاندن شیعیان. ۱۶۸

نفوذ وهابی ها در امارات... ۱۶۹

فعالیت وهابی ها علیه تشیع: ۱۷۰

فعالیت آمریکا و غرب به ویژه انگلیس علیه تشیع در امارات... ۱۷۱

فصل چهارم

جایگاه شیعیان امارات متحده ی عربی

جایگاه سیاسی شیعیان امارات... ۱۷۵

نقش شیعیان در قوه مجریه. ۱۷۷

نقش شیعیان در قوه مقننه. ۱۷۸

فرصت های پیش روی شیعیان امارات... ۱۷۹

چالش های پیش روی شیعیان امارات... ۱۸۵

الف) چالش های درونی شیعیان. ۱۸۵

ب) چالش های پیشروی شیعیان با دولت امارات... ۱۹۱

فصل پنجم

تجزیه و تحلیل، نتیجه گیری و پیشنهادات

پیشنهادات... ۲۰۵

منابع و مأخذ: ۲۰۹

الف: کتاب‌ها: ۲۰۹

ب: جزوه‌ها و مقاله‌ها: ۲۱۰

پ) روزنامه‌ها: ۲۱۱

ت) منابع اینترنتی: ۲۱۱

ص: ۱۶

شیعیان امارات یک پنجم جمعیت این کشور را تشکیل می دهند در این تحقیق برای شناخت جایگاه سیاسی مناسب آنان نسبت به وزن جمعیتی شیعه، وضعیت سیاسی و فرصت ها و چالش های بر سر راه آنان مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است.

این تحقیق از نوع کاربردی است و با روش توصیفی و تحلیلی بوده و جمع آوری اطلاعات و داده های این پژوهش، بر اساس اسناد کتابخانه ای، فصلنامه ها و منابع اینترنتی می باشد. نتایج اطلاعات جمع بندی شده در این تحقیق بیانگر آن است که شیعیان در قدرت سیاسی امارات نسبت به وزن جمعیتی خود جایگاهی ندارند.

مهمترین فرصت های پیش روی شیعیان: عبارتند از وجود فضای باز فرهنگی در دبی، در اختیار داشتن مساجد و حسینیه ها که بستر مناسبی برای فعالیت های فرهنگی و تبلیغی شیعیان امارات است، قدمت سکونت آنان در این کشور، تعامل خوب میان شیعیان و اهل تسنن، وجود مشترکات اعتقادی و مذهبی و زمینه همگرایی میان شیعیان ایران و امارات، نظر خوب سنی های امارات به ایران و

ایرانیان، وزن جمعیتی شیعیان امارات در حد یک اقلیت مذهبی، نقش مهم اقتصادی و بازرگانی شیعیان، تاسیس و ثبت شرکتهای فراوان ایرانی، داشتن خانواده های با نفوذ.

مهمترین چالش های پیش روی شیعیان این کشور: عبارتند از عدم وجود اتحاد در میان شیعیان، پراکندگی سکونت آنان، عدم پذیرش شیعیان در ادارات دولتی و نظامی و انتظامی، نفوذ گسترده وهابیت در ارکان حاکمیت و فعالیت علیه شیعیان، پنهان کردن هویت مذهبی خود، ادغام شیعیان در فرهنگ جامعه سنی، عدم دخالت شیعیان در امور سیاسی، نداشتن بینش سیاسی، داشتن مشکلات علمی و آموزشی، نبودن ارتباط قوی و رسمی میان مراکز رسمی شیعیان با یکدیگر، نداشتن ارتباط قوی و رسمی میان شیعیان و دولت امارات، فقر فرهنگی و دینی عقب ماندگی شیعیان امارات، تهاجم فرهنگی و متزلزل کردن بنیانهای اخلاقی و مذهبی و عقیدتی.

ص: ۲۲

شیعیان امارات با در اختیار داشتن بیست در صدی جمعیت این کشور، یک اقلیت محسوب می شوند. بررسی های تاریخی نشان می دهد که خانواده حاکم دبی با جماعت شیعه روابط دوستانه ای داشته اند و از آنان برای حضور و سرمایه گذاری در این شیخ نشین، با اعطای مشوق هایی مثل زمین رایگان، محافظت شخصی و معافیت از پرداخت گمرک دعوت بعمل می آوردند.

شیعیان نقش مهمی در امور اقتصادی و بازرگانی امارات ایفا کرده و در قبضه کردن بخش اقتصادی این کشور تلاش نموده اند و فعالیت چشم گیر خانواده های ایرانی در امور اقتصادی دبی باعث شد

هشت هزار و پنجاه شرکت ایرانی و نیز ۷۰۰ شرکت جدید التأسيس در این شیخ نشین ثبت نمایند.

وجود خانواده های با نفوذ ایرانی در دبی، پذیرفتن تشیع آنان از طرف آل بوفله و بحارینه که قبایل حاکم دبی هستند

دوستی آنان با حکام این کشور و مشارکتشان در توسعه تجارت و بازرگانی امارات، عواملی در پیشبرد توسعه اقتصادی این کشور است که نشانگر فعالیت و اهمیت نقش شیعیان در این کشور می باشد.

متأسفانه در امارات وهابی ها فعال هستند؛ درحکومت، ادارات، مدارس خصوصی و دولتی، وزارتخانه ها، مساجد اهل تسنن، روزنامه ها و وسایل ارتباط جمعی این کشور نفوذ کرده و با نشر کتب و مقالات، علیه شیعیان این کشور فعالیت های تخریبی و غیر مذهبی می کنند.

وهابی ها، خاندان حکام این کشور را تحت تاثیر قرار داده اند و نفوذ آنان در دستکاه های دولتی و غیر دولتی امارات، باعث ایجاد واگرایی میان حکام این کشور و اقلیت شیعه شده است.

تحولات منطقه ای و فشار نظام سلطه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران به شیعیان، حساسیت میان دولت و شیعیان را تشدید کرده و شیطنت وهابی ها، دیدگاه حکام این شیخ نشین ها را نسبت به شیعیان دچار تغییرات اساسی نموده و این دیدگاه ها طوری تلقی می شود که حکام این کشور تابعیت برخی از شیعیان بومی را شهروندان درجه دو قرار داده و آنان را شهروندان غیرقابل اطمینان و تبعه ایران می دانند.

از این رو دستگاه حاکمه، سیاست های خصمانه و محدود کننده ای را در خصوص شیعیان اتخاذ نموده تا قدرت اقتصادی و اجتماعی آنان را کاهش دهد.

این اقدامات شامل تهدید، اخراج و ثبت اموال آنان، گسستن اتحاد و همبستگی میان شیعیان و جامعه اهل تسنن و به وجود آوردن جوی پنهان کردن هویت مذهبی شیعیان در جامعه است.

تعدادی از شیعیان امارات با پنهان کردن هویت شیعه خود توانستند در ارتش، پلیس، دستگاه های دولتی، وزارتخانه ها و ادارات استخدام شوند. حکام امارات از عدم دخالت شیعیان در امور سیاسی، عدم داشتن بینش سیاسی، فراموش کردن هویت شیعی خود، عدم وجود انسجام و اتحاد و نداشتن یک رهبر آنها را در انزوای سیاسی قرار داده است.

بدین ترتیب این تحقیق در صدد است وضعیت سیاسی شیعیان امارات را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد و مشخص نماید که شیعیان در چه وضعیت سیاسی قرار دارند و از چه فرصت هایی برخوردار و با چه چالش هایی مواجه می باشند. بنابر این سؤال اصلی این تحقیق اینست که:

شیعیان امارات در ساختار سیاسی این کشور چه وضعیتی داشته و در راستای افزایش قدرت سیاسی خود باید از چه فرصت هایی استفاده نمایند و با چه چالش هایی مواجه می باشند؟

این پژوهش در پنج فصل تنظیم گردیده است.

فصل اول: مبانی و کلیات شامل مفهوم اقلیت و حقوق سیاسی آنان و مفهوم شیعه امامیه و اصول آن.

فصل دوم: آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی شامل بخش اول: جغرافیای سیاسی امارات، بخش دوم: وضعیت حقوق بشر در امارات و بخش سوم: بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات.

فصل سوم: وضعیت سیاسی شیعیان امارات شامل بخش اول: وضعیت سیاسی شیعیان امارات، بخش دوم: دیدگاههای حکام امارات پیرامون شیعیان و بخش سوم: نفوذ وهابی های سعودی در دستگاه دولتی امارات.

فصل چهارم: جایگاه سیاسی و اجتماعی شیعیان شامل بخش اول: جایگاه شیعیان در امارات، بخش دوم: فرصت های پیش روی شیعیان امارات، بخش سوم: چالش های پیش روی شیعیان امارات.

فصل پنجم: تجزیه و تحلیل، نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات.

فصل اول: پیشگفتار

اشاره

ص: ۲۷

هر جامعه ای از افراد، گروهها و طبقات مختلف تشکیل شده است و جامعه شناسان جهت مشارکت همه اقشار جامعه در سرنوشت خودشان و ایجاد حس همبستگی در بین آنها برای هر گروه حقوق مشخصی را تعریف کرده اند و در صورت احقاق حقوق همه گروهها بر مبنای عدل و انصاف، موجب ایجاد همبستگی و اتحاد در آن جامعه شده و موجبات رشد و بالندگی آن جامعه را فراهم می سازد. جامعه امارات نیز مستثنی از این امر نبوده و از اقشار مختلف اعم از اکثریت و اقلیت تشکیل شده است و شیعیان این کشور در جامعه امارات یک گروه اقلیت می باشند. برای شناخت هرچه بیشتر اقلیت ها و نقش و جایگاه آنان در یک نظام سیاسی و دفاع از حقوق قانونی آنان در یک جامعه مدنی و اطلاع از حمایت سازمان های بین المللی از اقلیت ها، لازم است مبانی، تئوری ها و دیدگاه ها پیرامون اقلیت ها ارائه گردد.

تعریف اقلیت

اجتماعی از افراد ساکن یک کشور و یا سرزمینی معین که دارای نژاد،

ص: ۲۹

مذهب، زبان و آدابی ویژه خود هستند، اقلیت گفته می شود. افراد این اجتماع بواسطه مشابهت نژادی، مذهبی، زبانی و سنتی دارای احساس همبستگی مشترک می شوند تا بتوانند به وسیله ی آن، سنت و کیش خود را حفظ کنند و به فرزندان خود بر حسب فرهنگ شان آموزش دهند و به یاری یکدیگر برخیزند. (۱)

همچنین اقلیت به گروهی از افراد یک دولت اطلاق می شود که دین، زبان، نوع زندگی و فرهنگ آنان با افراد دیگر جامعه همسان نیست. تعداد افراد اقلیت در جامعه ممکن است در مقایسه با اکثریت قابل ذکر نباشد، ولی مواردی وجود دارد که اقلیت، یکی از مجموعه های اکثریت جامعه را در دولت تشکیل می دهد؛ ایوها در نیجریه و کاتالان ها در اسپانیا چنین موقعیتی دارند. (۲)

اصطلاح اقلیت غالباً به صورت مترادف برای گروه های قومی، نژادی و دینی به کار برده می شود. یک اقلیت شامل زیر مجموعه ای است جزئی که ویژگی خاص آن شیوه ای است که برای گذراندن حیات خود برگزیده است و همین امر موجبات تمایز نوعی تجزی آن را از مجموعه کلی فراهم می سازد. (۳)

در دائرة المعارف بریتانیکا سال ۲۰۰۴ اصطلاح اقلیت که در علوم سیاسی و

ص: ۳۰

-
- ۱- . - خوبروی پاک- محمد رضا، اقلیت ها، نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۰، ص ۱۱۸.
  - ۲- . سوفی شوتار، شناخت و درک مفاهیم جغرافیای سیاسی، حامد رضیعی، انتشارات سمت، ۱۳۸۶، ص ۲۱۱.
  - ۳- . خالدی، سمانه، اقلیت ها، پژوهشکده باقر العلوم، سال ۱۳۸۷، سایت www.pajooh.com.

اجتماعی استفاده می شود عبارت است از یک گروه کمتری از افراد جامعه که بالاجبار با گروه اکثریت در یک جامعه ای زندگی می کنند. این گروه اقلیت معمولاً زیاد درگیر مسائل اجتماعی نیستند و همچنین از امتیازات مساوی با اکثریت جامعه برخوردار نمی گردند. مضافاً اینکه گروه اقلیت جامعه از لحاظ قدرت سیاسی ضعیف تر از گروه اکثریت جامعه می باشند. (۱)

دائرة المعارف بریتانیکا در مورد تعریف اقلیت، معتقد است؛ اقلیت گروهی از شهروندان کشور هستند که به لحاظ عددی بخش کمتر جمعیت کشور را تشکیل می دهند و در حاکمیت کشور شرکت ندارند و دارای خصوصیات قومی و مذهبی یا زبانی متفاوت از اکثریت افراد جامعه بوده و نوعی حس همبستگی در آنها وجود دارد که از اداره جمعی برای بقاء نشأت می گیرد و هدف آنها دستیابی به مساوات و برابری حقیقی با اکثریت مردم می باشد. (۲)

مشخصات مفهوم اقلیت

اشاره

باتوجه به تعاریف ارائه شده مشخصات اقلیت به شرح زیر است:

الف- معمولاً اقلیت از نظر تعداد، کمتر از سایر گروههای جامعه که حاکمیت هستند، می باشند.

ص: ۳۱

۱- . مدنیان و کجاف - ۱۸/۲/۱۳۸۷، سایت www.forone.iran.com

۲- . همان.

ب- اقلیت در حاکمیت سهم و نقشی نداشته و در ساختار قدرت و سلطه سیاسی دخالتی ندارند.

ت- اقلیت از نظر نژادی، ملی، فرهنگی، زبانی یا مذهبی با هیأت حاکم تفاوت دارند.^(۱)

اقلیت ها را می توان از لحاظ جمعیتی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، اقتصادی، ملی منطقه ای، جهانی، نژادی، قومی و غیره تقسیم بندی کرد و به فراخور بحث درباره شرایط آنها گفتگو کرد.

اما مهمترین نکته ای که در تمام مباحث حقوق بشری می توان به عنوان یک الگوی فراگیر از آن یاد کرد، اقلیت های قومی و مذهبی است که به تناسب میزان جمعیت آنها و نیز وابستگی و همبستگی آنها با سایر هم کیشان و هم نژادان خود در سایر کشورها در چارچوب مباحث حقوق بشری از آنها یاد می شود.^(۲)

اقلیت یا گروه اقلیت

یک مفهوم جامعه شناسانه است، اقلیت گروهی است که اعضای آن توسط دیگران مورد تبعیض قرار می گیرند و در موضع نامناسب تری قرار دارند. اعضای گروههای اقلیت نوعی حس همبستگی گروهی و احساس تعلق به یکدیگر

ص: ۳۲

۱- همان.

۲- همان.

دارند. نتیجه احساسات وفاداری و علائق مشترک بین آنها معمولاً زیاد است. اعضای گروه اقلیت معمولاً تا اندازه ای از اجتماع بزرگتر جدا هستند و در محلات، شهرها، مناطق کافی از کشور متمرکزند. (۱)

اوضاع سیاسی اقلیت ها

(۱) نحوه ارتباط اقلیت با گروه حاکم

ارتباط میان اقلیت و گروه حاکم ممکن است به صورت های مختلف باشد و از سازگاری کامل تا مرحله جدایی طلبی تغییر کند. در حکومت هایی که با گروه اقلیت بر اساس عدل و انصاف رفتار می شود و به آنها از جهات فرهنگی و زبانی اختیاراتی داده می شود، عدم استقرار و ثبات سیاسی مشاهده نمی شود. (۲)

گروه های اقلیت به صورت استثنائی، حق ایجاد کشور مستقل و جدایی یک جانبه از کشور فعلی را دارند. این حق در صورتی ایجاد خواهد شد که از مشارکت گروه های اقلیت در ساختار سیاسی کشور، جلوگیری شده و گروه اکثریت مانع از تحقق حق تعیین سرنوشت گروه های داخلی گروه های اقلیت گردد.

لازم به توضیح است حق تعیین سرنوشت گروه های اقلیت در صورتی

ص: ۳۳

۱- ویکی پدیا، ۱۳۸۷، سایت ویکی پدیا.

۲- میرحیدر دره، مبانی جغرافیای سیاسی، انتشارات سمت، ۱۳۸۵، ص ۱۳۱.

رعایت می گردد که حکومت، نماینده ی تمام افراد کشور باشد، بنابراین نمایندگی اکثریت مردم نیز کافی نیست. بدیهی است هر نوع تبعیض علیه گروه های اقلیت، به نقض حق تعیین سرنوشت نمی انجامد، بلکه باید سیاست آگاهانه دولتی برای حذف آنها از حکومت وجود داشته باشد.^(۱)

دولت ها موظفند تدابیر لازم را اتخاذ نمایند تا اشخاص متعلق به اقلیت ها بتوانند تماما و واقعا کلیه مزایای مندرج در موازین حقوق بشر و نیز همه آزادی های اساسی را دارا باشند و در خاتمه این ماده، بر این امر تأکید شده است که اجرای این حقوق و آزادی ها باید بدون هیچگونه تبعیض در شرایطی کاملا مساوی نسبت به همه شهروندان و اقلیت ها انجام پذیرد.^(۲)

(۲) جایگاه اقلیت در یک نظام

اقلیت های موجود در بسیاری از کشورها به سادگی از هویت و فرهنگ خود دست نمی شویند و خود به ملت سازی روی می آوردند و هدف از ملت سازی در بین اقلیت ها اغلب برای حفاظت از حقوق و منافع گروهی اقلیت و افراد آنهاست. فرآیند ملت سازی در بین اقلیت می تواند به موازات سیاسی شدن و

ص: ۳۴

۱- . عزیز، ستار، کتاب حمایت از اقلیتها در حقوق بین الملل انتشارات نور، ۸/۹/۲۰۰۸، iranbar.org.

۲- . مدنیان و کجیاف، همان.

فعال شدن گروه آنها همراه گردد که سرانجام به کشمکش و برخورد با گروه اکثریت جامعه بیانجامد. در سراسر جهان این برخوردها به صورت حاد نظامی و یا کاملاً سیاسی بین گروه‌های مسلط و اقلیت‌ها در جریان است. (۱)

(۳) موقعیت اقلیت‌ها در دولت‌ها

اقلیت در دولت‌های دموکراتیک اروپا دارای موقعیت بهتری است و امکان ابراز و تأیید تفاوت‌ها، خصوصیت‌ها و اصالت فرهنگی برایش وجود دارد.

در کشور فرانسه اقلیت‌ها و اقوام برتون، باسک، کورزس در اسپانیا، کاتالان، باسک، کاستیلان و غیره در انگلستان، اقلیت‌های اسکاتلندی، گالو، انگلیسی و ایرلند شمالی وجود دارد که درخواست‌های هویتی، قومی و زبانی آنان در حال افزایش است. (۲)

(۴) حق تعیین سرنوشت سیاسی اقلیت‌ها

کلیه افراد حق تعیین سرنوشت دارند. این حق جهانی بوده و از عمومیت برخوردار است که باید مطابق با سایر اصول حقوق بین‌الملل باشد. دو نوع حق تعیین سرنوشت شناخته شده است؛

ص: ۳۵

۱- . ستمبر ساسان، فرآیند نهادینه شدن تبعیض علیه اقلیتها، ۲۰۰۷/۱۶/۹، سایت froneian.com.

۲- . سوفی شوتار، شناخت و درک مفاهیم جغرافیای سیاسی، حامد رضیئی، انتشارات سمت، ۱۳۸۶، ص ۲۱۲.

۱- حق تعیین سرنوشت داخلی.

۲- حق تعیین سرنوشت خارجی. (۱)

موضع امروزی قانون جهانی درباره حق تعیین سرنوشت مردمان در ماده یک مشترک در پیمان نامه های جهانی چنین بیان شده است: تمام مردمان حق دارند و به اتکاء این حق، آنها آزادانه جایگاه سیاسی شان را تعیین و توسعه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی شان را دنبال می کنند. (۲)

۵) حقوق اقلیت ها

افراد متعلق به اقلیت ها حق دارند که انجمنهای مخصوص به خود ایجاد و راه اندازی نمایند. افراد متعلق به اقلیت ها حق دارند که بدون هیچ تبعیض و اجحافی تماسهای آزادانه و صلح آمیز خود را با اعضای دیگر گروه خود و با افراد دیگری که به اقلیت آنان تعلق دارند برقرار نموده و ادامه دهند و همچنین با اتباع ملل هم مرز که با آنان قرابت ملی یا مذهبی و زبانی دارند، تماس داشته باشند. (۳)

ص: ۳۶

۱- . علی، محمد، اقلیت ها و حقوق بین الملل، ۷/۳/۱۳۸۵، سایت www.hogr.com.

۲- . ستبر ساسان، همان.

۳- . شریعتمداری، حسن، بیانیه حقوق افراد، ۱۴/فوریه/۲۰۰۵، سایت دیدگاه

اعلامیه

حقوق اقلیت های ملی، دینی و زبانی در ۱۸ دسامبر سال ۱۹۹۲ در نشست عمومی سازمان ملل به تصویب رسید. در این اعلامیه، دولت ها را متعهد می کند تا اطمینان حاصل کنند که افراد متعلق به اقلیت های ملی بتوانند به طور کامل و مؤثر از حقوق مندرج در اعلامیه جهانی حقوق بشر، آزادی کامل و برابری کامل در برابر قانون برخوردار شوند بدون آنکه با هیچگونه تبعیضی مواجه گردند. افراد متعلق به این گروه ها حق دارند که به طور مؤثر در زندگی عمومی، اقتصادی، اجتماعی، دینی و فرهنگی شرکت کنند و سازمان هایشان را تشکیل دهند. (۱)

همچنین در مقدمه و در ماده های ۱۳، ۵۵ و ۷۶ منشور ملل متحد و ماده ۲ اعلامیه جهانی حقوق بشر، به صراحت قید شده که همه افراد بشر از حقوق متساوی برخوردارند و همچنین به دارا بودن همه انسان ها از حقوق و آزادی های اساسی بدون تبعیض از حیث نژاد، زبان، جنسیت و مذهب اشاره شده است. در مقدمه اعلامیه ۱۸ دسامبر ۱۹۹۲ مجمع عمومی سازمان ملل، برابری حقوق مردان و زنان و ملت ها تصریح گردید است. در متن این اعلامیه، حق همه اعضای یک جامعه و عدم تبعیض میان آنها در مقابل قانون نیز تضمین گردیده است. (۲)

ص: ۳۷

۱- . ستبر ساسان، همان.

۲- . مدنیان و کجاف، همان.

۷) اقلیت ها و دیگر دولت ها

موضوع اقلیت ها با هر تعریف که از آنان پذیرفته شود امروزه بسیار حائز اهمیت است. بسیاری از حکومت ها با این مسئله به طور مستقیم و از نزدیک درگیر و از سوی جامعه جهانی و سازمان های حقوق بشر به هر دلیل تحت فشار هستند تا اقلیت های موجود در کشورشان با مدارا و برابری بیشتری رفتار کنند.^(۱)

۸) حق موجودیت اقلیت ها

از

زمان تصویب کنوانسیون منع و مجازات جنایت ژنو در سال ۱۹۴۸ در نظام حقوق بین الملل، از حق موجودیت گروههای اقلیت حمایت کثیری به عمل می آید.^(۲)

۹) مشارکت اقلیت ها در زندگی عمومی و سیاسی

اقلیت ها

همچنین می خواهند در زندگی عمومی و سیاسی مشارکت کنند. هر کدام از گروه های اقلیت ساکن در کشور به صورت مجزا از حق تعیین سرنوشت برخوردار هستند و نمی توان گفت که حق مذکور تنها به تمام مردم ساکن در یک واحد سرزمینی مستقل تعلق دارد ... حتی در چارچوب یک کشور بسیط نیز حق تعیین سرنوشت گروه های اقلیت می تواند تحقق یابد و ایجاد کشور مستقل برای گروه های قومی فوق الذکر در منتهی الیه شیوه های اعمال حق تعیین سرنوشت قرار می گیرد.^(۳)

ص: ۳۸

۱- لک زایی، شریف، حقوق و اختیارات اقلیت ها، فصلنامه دانشگاه امام صادق علیه السلام، شماره ۱۳، ۱۳۸۳.

۲- مدیر، حقوق اقلیت ها، ۱۳۸۷/۲۹/۳، سایت نوگرا.

۳- عزیزی، ستار، همان.

نظام حمایت از اقلیت ها از محاسن و امتیازات خاصی برخوردار بود اما نتوانست مانع سوء استفاده های سیاسی برخی دولت ها شود. در منشور سازمان ملل تأکید بر حقوق عام بشری جایگزین نظام حقوقی خاص اقلیت ها گردید... آنگاه که گروه های اقلیت با بی اعتنایی و بی توجهی دولت ها روبرو شدند از ابزار نظامی برای تأمین مطالبات خود بهره گرفتند. (۱)

اوضاع فرهنگی و مذهبی اقلیت ها

۱) آزادی مذهب

انسان حق انتخاب و تدین به هر مذهبی را دارد و همچنین حق داشتن ایمان، اظهار دین و بیان اعتقادات دینی و انجام مناسک و اعمال مذهبی، تعلیم امور دینی به کودکان و متدینان، دعوت، تبلیغ و ترویج تعالیم دینی در جامعه، تأسیس معبد و... را دارد. با توجه به بند ماده ۲ اعلامیه فوق، اقلیت ها حق دارند ارتباطات آزادانه و مسالمت آمیزی را با سایر اعضای گروه خود و با اشخاص متعلق به اقلیت های دیگر و همچنین ارتباطاتی فراسوی مرزها با اتباع دولت های دیگر که با آنان از لحاظ ریشه و نسب ملی و قومی وابستگی های دینی یا زبانی متصل هستند، بدون هیچ تبعیضی برقرار ساخته و حفظ نمایند. (۲)

ص: ۳۹

۱- . مدیر، حقوق اقلیت ها، ۱۳۸۷/۲۹/۳، سایت نوگرا.

۲- . مدنیان و کجباغ، همان.

۲) دفاع اقلیت ها از هویت و فرهنگ

اقلیت های موجود در بسیاری از کشورها به سادگی از هویت و فرهنگ خود دست نمی شویند و خود به ملت سازی روی می آورند. هدف از ملت سازی در بین اقلیت ها اغلب برای حفاظت از حقوق و منافع گروهی اقلیت و افراد آنهاست. بر اساس ماده یکم مشترک میثاق حقوق مدنی و سیاسی و میثاق حقوقی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، همه خلق ما حق تعیین سرنوشت دارند و به موجب این حق می توانند آزادانه موقعیت سیاسی خود را تعیین کنند و آزادانه به توسعه ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خود پردازند. (۱)

۳) اماکن مذهبی اقلیت ها

بی شک، احترام گذاشتن به هیچ مذهبی نمی تواند از احترام به معبد و اماکن مربوط به آن تفکیک گردد و این اصلی است که قرارداد، به صورت بارزتری آن را تأکید کرده است و مراعات آن را از مسئولیت های ضروری مسلمانان برشمرده است. از این رو کلمه معابد و اماکن مقدسه از نظر اقلیت های مذهبی مورد احترام جامعه اسلامی بوده و از امنیت و مصونیت کامل برخوردار بوده و هرگونه تعرضی چه از ناحیه مسلمین و چه از طریق غیر مسلمین به این گونه اماکن جرم شناخته شده و مرتکبین آن مجازات می گردند. (۲)

ص: ۴۰

۱- . طباطبایی، ندا، اماکن مذهبی اقلیت ها، سال ۱۳۸۶، سایت www.noorportal.net.

۲- . طباطبایی، ندا، همان.

۴) تفاوت های فرهنگی و قومی میان اقلیت ها

در شمار کشورهایی که اقلیت نژادی، مذهبی و زبانی دارند، می توان کشورهایی را نام برد که در آنها تفاوت های فرهنگی و قومی به علت اختلاف سطح زندگی و وضع اقتصادی بیشتر نمایان می شود. این قبیل کشورها را کشورهای چند ملیتی ناهمسطح می خوانند. در بلژیک گرچه بین دو گروه والون و فلامن از لحاظ زبان و آداب و رسوم اجتماعی تفاوت وجود دارد، از نظر سطح زندگی و وضع اقتصادی تفاوت قابل توجهی دیده نمی شود. بهترین مثال کشورهای چند ملیتی ناهمسطح، کشور اکوادور است، ضمن اینکه سایر کشورهای امریکای لاتین به استثنای آرژانتین و اروگوئه که بیشتر جمعیت آنها را اروپاییان تشکیل می دهند نیز جزء این گروه کشورها محسوب می شوند. (۱)

اوضاع امنیتی اقلیت ها

۱) حقوق امنیتی اقلیت ها

مسأله امنیت از جمله بدیهی ترین حقوق درباره اقلیت ها می باشد برای اینکه پایه ای برای سایر حقوق است. اگر اقلیت ها در جان، مال و آبرو دارای مصونیت و امنیت نباشند، سخن گفتن از سایر حقوق آنها نیز میسر نیست. (۲)

ص: ۴۱

-
- ۱- . میرحیدر دره، مبانی جغرافیای سیاسی، انتشارات سمت، ۱۳۸۵، ص ۱۳۴.
  - ۲- لک زایی، شریف، حقوق و اختیارات اقلیت ها، فصلنامه دانشگاه امام صادق علیه السلام، شماره ۱۳، ۱۳۸۳.

۲) تجاوز به حقوق انسانی اقلیت ها

اجحاف و تجاوز به حقوق انسانی، اختصاص به بیگانگان نداشته و تأمین حقوق گروه های نژادی و مذهبی که در اقلیت هستند، خود از مشکلات بین المللی لا-ینحلی است که تا جنگ جهانی دوم، اقدام به حل آن از توصیه کنفرانس های بین المللی و مقرراتی و ضمانت جامعه ملل تجاوز نکرده است.^(۱)

۳) خشونت و شکنجه شدن اقلیت ها

اقلیت ها معمولاً- مورد آزار و اذیت اکثریت قرار می گیرند. در تاریخ بشریت نمونه های زیادی وجود دارد که اقلیت ها به وسیله اکثریت غالب در جامعه یا دولت، شکنجه، تبعید یا قتل عام شده اند.^(۲)

گروه های اقلیت اغلب در معرض خشونت و هنجارهای حقوق بشری از دولت ها می خواهند که چنین خشونت هایی را متوقف کنند و علیه آنها تدابیر لازم را اتخاذ نمایند.^(۳)

ص: ۴۲

۱- . طباطبایی، ندا، همان.

۲- . سوفی شوتار، شناخت و درک مفاهیم جغرافیای سیاسی، حامد رضیئی، انتشارات سمت، ۱۳۸۶، ص ۲۱۲.

۳- . مدنیان و کجاف، همان.

۴) کشورهای چند ملیتی

در برخی از موارد مشاهده می شود که جمعیت یک کشور به طور کلی از چند ملیت مختلف که دارای قدرت سیاسی برابرند به وجود آمده است یا به عبارت دیگر ممکن است تعداد یک گروه کمتر از تعداد گروه دیگر باشد ولی از نظر سیاسی دارای قدرت بیشتری باشد. در این صورت تعادلی که میان دو دسته به وجود آمده، میان آنها همزیستی مسالمت آمیز برقرار می کند. این گونه کشورها را می توان کشورهای چند ملیتی نامید. (۱)

۵) عوامل شناسایی و تشخیص گروه های اقلیتی

الف: مفهوم اجتماعی و شمارشی اقلیت ها

شمارش افراد برای شناسایی اقلیت از اکثریت درست نیست. چنین روشی، بشر را به صورت یک موضوع عددی در می آورد و این کاری است که در شمارش حیوانات مرسوم است. اقلیت ها را امروزه استثنایی بر اصل تلقی می کنند. بر این اساس قوانینی هم که برای اقلیت ها وضع می شود بر پایه قواعد و اصول معتبر اکثریت است، حتی اگر منظور از وضع قوانین برقراری برابری حقوق میان اقلیت و اکثریت باشد، باز هم اثرهای اجتماعی گروه اکثریت حاکم نزد اقلیت ها باقی خواهد ماند. در جامعه شناسی، تنها از نظر وجود مقررات و قوانین نیست

ص: ۴۳

۱- . میرحیدر- دره، مبانی جغرافیای سیاسی، انتشارات سمت، ۱۳۸۵، ص ۱۳۳.

که اقلیت‌ها مورد توجه قرار می‌گیرند، بلکه نظر بیشتر به وضع و موقعیت آنها در جامعه است. در چنین رهیافتی، تمامی گروه‌هایی که استثنا بر اصل هستند هرچند که در اکثریت عددی نیز باشند، اقلیت محسوب می‌شوند. (۱)

ب: احساس مشترک در اقلیت بودن

اقلیت، موجودیتی اجتماعی و تاریخی است؛ زیرا از جمع و گروه بر می‌خیزد و از خود ذهنیتی جمعی ارائه می‌دهد. نقطه مشترک میان گروه‌های اقلیتی عبارت است از احساس مشترکی که در همه آنها وجود دارد. همان‌گونه که طبقه اجتماعی بی‌آگاهی و بی‌احساس طبقاتی پدید نمی‌آید، گروه اقلیتی نیز تا هنگامی که احساس در اقلیت بودن نداشته باشد اقلیت محسوب نمی‌شود. اما حرکت اقلیت‌ها و طرح خواست‌های آنان هنگامی آغاز می‌شود که افراد این گروه احساس کنند که از سوی گروه دیگر مورد ستم و بی‌عدالتی قرار گرفته‌اند. این احساس، میان اعضای گروه پیوستگی ایجاد می‌کند و به آنان چنان یگانگی‌ای می‌بخشد که از آن نیرو می‌گیرند. به این ترتیب است که هویت شکل می‌گیرد و همبستگی را به همراه می‌آورد. با این احساس است که هر گروه خود را از دیگر گروه‌ها بویژه گروه حاکم متفاوت می‌داند. چنین احساس و باوری از شرایط خاص زندگی افراد گروه اقلیتی ناشی می‌شود. (۲)

ص: ۴۴

۱- . خوبروی پاک، محمد رضا، اقلیت‌ها، نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۰، ص ۱۲۸.

۲- . خوبروی پاک، محمد رضا، همان.

آخرین عامل اساسی برای شناخت گروه های اقلیتی، نوع رابطه آنان با گروه حاکم است. برای شناخت اقلیت از اکثریت، نوع رابطه میان این دو گروه نقشی اساسی دارد. هر گروه اقلیتی یک مورد ویژه است، زیرا موجودیتش نتیجه واکنش در برابر قدرتی است که بر او مسلط شده است. به این ترتیب گروهی که موجودیتش در پناه مشروعیت های قانونی قرار نداشته باشد، گروه اقلیتی محسوب می شود. (۱)

اوضاع اقتصادی و اجتماعی اقلیت ها

از یک نگاه کلی، در شرایط صلح بین المللی و در داخل کشورهای دموکراتیک، ستمی که به اقلیت ها می رود بیشتر اقتصادی و اجتماعی است. به عنوان مثال در ایرلند شمالی که با روش دموکراسی انگلیس اداره می شود، برابری مذهبی نیز به خواست های ملی مردم افزوده شده است. ایرلندیهای کاتولیک از نظر مسکن در نواحی فقیرنشین اقامت دارند و از لحاظ شغلی نیز در معرض تبعیض همیشگی قرار گرفته اند. (۲)

ص: ۴۵

۱- . همان.

۲- . همان.

اشاره

بررسی منابع تاریخی در خصوص شیعیان نشان می دهد که شیعه در طول تاریخ همواره از اقلیت های مؤثر بوده است و در تمام مقاطع تاریخی از زمان پیدایش، می توان نقش و قدرت شیعه را در ابعاد مختلف سیاسی و فرهنگی و حتی اجتماعی در مقایسه با دیگر مذاهب مورد توجه قرار داد. اما متأسفانه تا کنون آنچه در رابطه با شیعه نوشته شده است بیشتر ابعاد فقهی و مذهبی شیعه مورد توجه قرار گرفته و کمتر به اقتدار و توانمندی های شیعه توجه شده است. همچنین اندیشه غنی اسلامی شیعه با تکیه بر مرجعیت و روحانیت آگاه و انقلابی و همچنین تسلط بر ذخایر و منابع انرژی های فسیلی و گاز و نیاز جهان به این فاکتور قدرت، از مهمترین قابلیت های جهان تشیع می باشد و فشارهای بین المللی نظام سلطه بر علیه شیعیان از مهمترین چالش های جهان شیعه می باشد، لذا با توجه به اینکه جامعه مورد تحقیق ما شیعیان می باشد ابتدا به مفهوم شناسی شیعه می پردازیم:

(۱) تعریف شیعه در لغت و اصطلاح

شیعه در لغت بر دو معنا اطلاق می شود، یکی توافق و هماهنگی دو یا چند نفر بر مطلبی و دیگری پیروی کردن فردی یا گروهی از فرد یا گروهی دیگر. شیعه در زبان عربی در اصل به معنای یک، دو یا گروهی از پیروان است. در قرآن این لفظ چندین بار به این معنا به کار رفته است.

{شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُضِلُّ مُبِينٌ} (قصص/۱۵)

«درباره یکی از پیروان حضرت موسی به عنوان شیعه موسی و در جای دیگر از حضرت ابراهیم به عنوان شیعه حضرت نوح یاد می کند».

در تاریخ اسلام لفظ شیعه، به معنای اصلی و لغوی اش برای پیروان افراد مختلفی به کار می رفت. برای مثال، گاهی از شیعه علی بن ابی طالب علیه السلام و گاهی از شیعه معاویه بن ابی سفیان نام برده شده است. اما این لفظ به تدریج معنای اصطلاحی پیدا کرد و تنها بر پیروان حضرت علی علیه السلام که به امامت ایشان معتقدند اطلاق گردید. (۱)

مفهوم اصطلاحی شیعه

- شیعه در اصطلاح به پیروان حضرت علی و خاندانش و کسانی که معتقد به جانشینی بلافصل آن حضرت بعد از پیامبر اسلام | و نصب ولایت ایشان در غدیر خم از طرف پیغمبر می باشند گفته می شود. (۲)

- واژه شیعه در قرآن؛ واژه شیعه به صورت مفرد در قرآن چهار بار آمده است که در آیه های {وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لِابْرَاهِيمَ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ} (۳)

ص: ۴۷

۱- . تشیع، پیشینه شیعیان، ۱۳۸۸، سایت (www. Shia. New)

۲- . همان.

۳- الصافات/۸۴-۸۳

(۴)، { فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يُقْتِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَ هَذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ } (۱) (۵) به معنی پیرو و در آیه ۶۹ سوره مریم { ثُمَّ لَنْزَعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَشَدُّ عَلَيْهِمُ الرِّحْمَانُ } (۲). به معنی گروه آمده است. (۳)

- همچنین در تعریف آمده است؛ در فرهنگ عقاید و معارف اسلامی و در تاریخ اسلام، «شیعه» و «تشیع» اختصاص به پیروان امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام دارد. یعنی شیعیان کسانی هستند که معتقدند علی بن ابیطالب علیه السلام شایسته ترین فرد برای جانشینی پیامبر اکرم بوده و امامت و خلافت آن حضرت، حق بلا فصل حضرت علی علیه السلام می باشد. علاوه بر این، شیعیان معتقدند که پیامبر اسلام | موضوع جانشینی خود و امامت و رهبری امت اسلام را با عنایت به اهمیت بسیار زیادی که داشته و دارد بدون تعیین تکلیف رها نکرده و آن را به نظر مردم وانگذاشته است، بلکه جانشینان واقعی خود را معرفی کرده است. البته در میان فرقه های شیعی در این خصوص اختلاف نظر است. برخی مانند امامیه معتقدند پیامبر اکرم | تمامی جانشینان خود را با ذکر نام به مردم معرفی نموده است (یعنی با نص جلی و آشکار). برخی چون زیدیه معتقدند پیامبر | نام فردی یا افرادی را نبرده است، اما خصوصیات و صفات و ویژگیهای جانشینی

ص: ۴۸

۱- . القصص / ۱۵.

۲- . مریم / ۶۹.

۳- . - همان.

خود را بیان نموده و هر زمان که این ویژگی ها بر هر کس تطبیق داشته باشد وی امام و خلیفه خواهد بود (یعنی با نص خفی). البته زیدیه بر شایستگی فرزندان حضرت فاطمه زهرا علیهم السلام تصریح دارند. (۱)

- در میان علمای اسلامی (شیعه و سنی) تفاوت هایی وجود دارد. در اینجا به چند نمونه اشاره می کنیم: شهرستانی در کتاب ملل و نحل خود می گوید: «شیعه کسانی هستند که اختصاصاً از علی (رضی الله عنه) پیروی می کنند (یعنی پیروی از سه خلیفه اول را نمی پذیرند) و قائل به امامت و خلافت ایشان هستند، به اعتبار نص و وصیت پیامبر اکرم | یا با نص جلی و یا نص خفی؛ و معتقدند که امامت از بین فرزندان علی بن ابی طالب علیه السلام خارج نمی شود و اگر خارج شود از روی ظلم به دیگران یا به خاطر تقیه از جانب او (کسی که از فرزندان حضرت علی علیه السلام در هر زمان شایسته امامت است) می باشد و معتقدند که امامت موضوعی مصلحتی نیست که با اختیار و انتخاب عمومی تعیین شود و بانصب مردم، کسی به امامت منصوب شود؛ بلکه موضوعی است اصولی و رکن دین به شمار می رود لذا جائز نیست که پیامبران علیه السلام در آن مورد غفلت و اهمال کنند و آن را به نظر عمومی واگذار نمایند. زین الدین علی بن احمد جبعی معروف به شهید ثانی از علمای مشهور شیعه می گوید: «شیعه کسی است که از علی پیروی کند؛ یعنی از او تبعیت کند و او را در امامت بر دیگران برتر بداند هر چند

ص: ۴۹

با امامت سایر امامان موافق نباشد. بنابراین امامیه، و جارودیه از فرقه های زیدیه، اسماعیله، واقفیه و فطحیه در شمار شیعیان خواهند بود. (۱)

- هویت تشیع؛ تشیع مصدر باب تفاعل از ماده شاع یشیع می باشد که به معنی منتشر شدن و گسترش یافتن است (تشیع الشیب) پیری در او پخش و گسترش یافت همچنانکه «تشیع الرجل» یعنی اعتقادات شیعی در او گسترده شد. کلمه شیعه به معنی گروهی که گروه و یا شخصی را متابعت کند می باشد و جمع آن شیع و جمع الجمع آن اشیاع است. (۲)

تاریخ پیدایش شیعه

- پیرامون چگونگی شکل گیری مذهب شیعه میان مورخین و محققین غیر شیعی نظریات متعددی ارائه شده است. هر یک از این نظرات زمان و عامل خاصی را در پیدایش این مذهب موثر می داند. اما محققان شیعی این نظریات را رد نموده و در برابر آنها دیدگاه دیگری را مطرح کرده اند. در این مبحث به توضیح و بررسی دیدگاه های مطرح شده پرداخته و نظر علمای شیعه را در مورد هر یک از این دیدگاه ها بیان می کنیم. در پایان نظریه علمای شیعه را توضیح خواهیم داد. (۳)

ص: ۵۰

۱- . همان.

۲- . همان.

۳- . همان.

- آغاز پیدایش شیعه در زمان حیات پیامبر اسلام | بود که برای اولین بار به شیعه علی علیه السلام معروف شدند. پیامبر اسلام در تفسیر آیه {اولئک هم خیر البریه} خطاب

به علی علیه السلام فرمودند: «تو و شیعیان تو در روز قیامت از خدا خوشنودند و خدا هم از آنان خوشنود است و نیز فرموده است: علی و شیعیانش در روز قیامت پیروز و سعادتمندند. در زمان پیامبر ۴ نفر از صحابه؛ سلمان، ابوذر، مقداد و عمار یاسر به عنوان شیعه علی علیه السلام شناخته می شدند. (۱)

ظهور تشیع

- برخی شیعه را یک جریان تاریخی دانسته و حداکثر ریشه آن را در دوران خلافت امام علی (علیه السلام) جستجو می کنند. شهید صدر معتقد است این باورها از آنجا ناشی شده اند که شیعه در صدر اسلام، جزء کوچکی از مجموع امت اسلامی بود و این حقیقت موجب شد شیعه نبودن در جامعه اسلامی، قاعده و اصل بوده و تشیع استثنا و رویدادی ناگهانی باشد. در حالی که منطقی نیست کثرت عددی و قلت نسبی، اساس تشخیص قاعده و استثنا، یا اصل و فرع قرار گیرد. (۲)

- نبی اکرم |، رسالت عظیم هدایت بشر و تحوّل تمام عیار در رسوم، تشکیلات و مفاهیم جامعه را به عهده داشت و راه این تحوّل و دگرگونی کوتاه

ص: ۵۱

۱- همان.

۲- خان محمدی، موسسه شیعه شناسی، ۱۳۸۷ / ۱۰ / ۱۲، سایت (www. Shia. New).

نبود بلکه به درازای فاصله عظیم معنوی بین جاهلیت و اسلام طولانی بود و این هدف می بایست تحقق پیدا می کرد. تحقق این هدف، در گرو استمرار شیوه رسول الله | پس از رحلت ایشان در جامعه اسلامی بود و روشن است که پیامبر اکرم | می بایست به آینده اسلام فکر کند. سه راه بیشتر در مقابل آن حضرت نسبت به آینده دعوت اسلامی متصور نبود:

الف- راه منفی: عدم اظهار نظر درباره خلافت؛

ب- راه مثبت: نمودار در شورا؛

ج- تعیین رهبر آینده. (۱)

همه شیعیان معتقد به انتخاب خلیفه توسط خدا و ابلاغ آن توسط پیامبر | هستند و بنابراین بر اساس حدیث غدیر، علی علیه السلام را خلیفه بر حق می دانند اما اهل تسنن آنچه را در عمل واقع شده و سیره اصحاب پیامبر است، مشروع می دانند. بنابراین خلفای انتخابی بعد از پیامبر را به ترتیب ابوبکر، عمر، عثمان و علی نامیده، به ایشان خلفای راشدین می گویند. شیعیان بر این باورند که حضرت محمد | در زمان حیاتش، جانشین پس از خود را تعیین کرد و پسر عمو و دامادش علی بن ابیطالب را به عنوان وصی و خلیفه پس از خود اعلام نمود. شیعیان بر این باورند که اساس و خاستگاه شیعه، دفاع از اسلام و ولایت

ص: ۵۲

۱- . همان.

و عدل است. همچنین شیعیان در اثبات حقانیت خود به روایاتی از پیامبر اسلام | در منابع اهل تسنن استناد می کنند که در آنها به «شیعه علی» علیه السلام اشاره شده است. از جمله سیوطی سنی مذهب روایت می کند زمانی پیامبر اکرم | رو به امام علی علیه السلام کرد و فرمود: «سوگند به آن که جانم به دست اوست این شخص - علی - و کسانی که شیعه و پیرو اویند در قیامت رستگارند.» علامه امینی از علمای شیعه است که از محبوبیت خاصی در میان شیعیان برخوردار است. وی تمامی روایات درباره واقعه غدیر را از کتب اهل تسنن جمع آوری نموده و در الغدیر آنها را منتشر نموده است. در مقابل، امروزه برخی، شیعه را مذهبی ساختگی دانسته و آن را به فردی بنام عبدالله بن سبا نسبت می دهند. اگرچه برخی از تواریخ و «کتب ملل و نحل»، وی را از غلات (غالیان) شیعه و مؤسس فرقه سبائیه می دانند که قائل به الوهیت علی علیه السلام بوده است و به همین دلیل مورد لعن و تکفیر علی بن ابیطالب علیه السلام واقع شده است و حتی برخی اخباری نقل می کنند که وی و پیروانش، بدستور علی علیه السلام در آتش سوزانده شده اند. مرتضی عسکری در کتاب خود و همچنین برخی از خاورشناسان و حتی علمای سنی در قرون اخیر، عبدالله بن سبا را فردی خیالی و ساخته و پرداخته مخالفان شیعه میدانند. (۱)

ص: ۵۳

۱- . تشیع - همان.

- در نظریه تشیع، وجه معنوی - مذهبی از وجه سیاسی انفکاک ناپذیر است؛ همچنان که در خود اسلام این دو تفکیک پذیر نیستند؛ زیرا اعتقاد و ایمان به حضرت علی علیه السلام به عنوان خلیفه بلافصل پیامبر | اعم از بعد سیاسی و معنوی است یکی از اسباب ایجاد تصور مزبور، عدم قیام مسلحانه ائمه اطهار علیهم السلام پس از امام حسین علیه السلام علیه وضع موجود می باشد. در حالی که قیام مسلحانه تنها معنای محدودی از مبارزه سیاسی است. ائمه اطهار علیهم السلام همواره برای رسیدن به این هدف، تلاش می کردند و همواره آماده اقدام مسلحانه بودند، اما یار و یاور و قدرت تحقق بخشیدن به اهداف اسلامی را نداشتند. رهبران شیعه از نیمه دوم قرن اول، پس از یأس از همراهی مردمی وفادار و دست یابی به جنبش شیعی برای رسیدن به قدرت سیاسی، تلاش فکری و فرهنگی را پیشه خود ساختند و حفظ اصل اسلام را در مرحله نظر بر هر امر دیگری مقدم داشتند، گرچه در این مرحله نیز قیام های مسلحانه علویان مورد تأیید ائمه اطهار علیهم السلام بود. (۱)

- فرقه های شیعه؛ «شیعه امامیه» منظور شیعه دوازده امامی است. شیعیان زیدیه که ۴ امامی هستند و عمدتاً در یمن زندگی می کنند و پس از حضرت علی بن الحسین علیه السلام، زید بن علی بن

الحسین را و پس از او، یحیی بن زید را امام می دانند. فلسفه شان هم «قیام به سیف» است و به همین دلیل، یمنی ها نوعاً خنجری به کمر دارند که نمادی است از فلسفه قیام به سیف. شیعیان اسماعیلیه، که هفت امامی هستند شش امام ما را قبول دارند؛ یعنی تا امام صادق علیه السلام را. هفتمین امامشان را یکی از فرزندان امام صادق علیه السلام می دانند که در زمان حیات خود آن حضرت، فوت کرد؛ یعنی اسماعیل. این ها بیشتر در شبه قاره هند و شرق آفریقا، در بدخشان، در شمال شرقی افغانستان، بخشی در تاجیکستان، بخشی در چین در «سینچیانگ» یا ترکستان شرقی هستند. در سوریه، کسانی که به «علوی» معروفند، علوی نیستند. این ها با علوی های ترکیه متفاوتند. علوی های ترکیه بیشتر بکتاشی اند. علوی های سوریه نصیرییه اند. این ها شیعه دوازده امامی اند، اسماعیلیه نیستند، شیعه غالی دوازده امامی اند، یعنی تمامی ائمه ما علیه السلام را قبول دارند، اما یک نوع شیعه غالی هستند که صبغه پر رنگ باطنی گری دارند. در زمان تسلط فرانسوی ها بر سوریه و لبنان، نام این ها را «علوی» گذاشتند، و گرنه این ها علوی نیستند. شیعه امامیه هستند به اصطلاح، فرقه «نصیرییه» هستند که حکومت کنونی سوریه، یعنی رئیس جمهور و عده ای از رجال درجه یک سوریه از همین طایفه هستند. (1)

ص: ۵۵

۱- . ولایتی، فرق شیعه، مؤسسه شیعه شناسی، ۱۳۸۵، سایت (www. Shia. New).

- امامت اهل بیت و حضرت علی علیه السلام که تشیع مبین و نمودار آن است، بیانگر دو گونه مرجعیت می باشد: مرجعیت فکری و مرجعیت سیاسی. پیامبر اکرم | شخصا هر دو مرجعیت را برعهده داشتند، جانشینان ایشان نیز باید بتوانند عهده دار هر دو مرجعیت باشند؛ یعنی علاوه بر اداره امور سیاسی جامعه، بتوانند نظر اسلام را در عرصه اندیشه و زندگی ارائه دهند و همواره مبین و مفسر مسائل قرآن کریم باشند که اولین منبع و مرجع فکری در اسلام محسوب می شود. در اندیشه شهید صدر، حدیث ثقلین و حدیث غدیرتبلور هر دو نوع مرجعیت در اهل بیت پیامبر | هستند. پیروان گرایش تعبّد و تسلیم در مقابل نص با توجه به محتوای دو نص مذکور، بر رهبری معنوی و سیاسی ائمه اطهار علیه السلام التزام دارند، در حالی که پیروان گرایش اجتهاد در مقابل نص به دنبال مشاوره محدودی در سقیفه طبق معیارها و مصالح متغیر زمان، مرجعیت سیاسی و رهبری حکومت را به خلفا سپردند. این در حالی است که این جریان نتوانست مرجعیت فکری را به عهده بگیرد؛ زیرا مرجعیت فکری حد بالایی از معلومات و احاطه بر مکتب را می طلبد و روشن است که این درجه از توان علمی در هیچ یک از صحابه به تنهایی با قطع نظر از اهل بیت علیه السلام وجود نداشت. بدین روی، علی رغم میل باطنی، خلفا امور مشکل فکری را به حضرت علی علیه السلام حواله می نمودند و بارها به مرجعیت فکری ایشان اقرار نمودند. جمله «اگر علی نبود،

قطعا عمر هلاک می شد» و «خداوند مرا برای مشکلی زنده نگذارد که ابوالحسن برای حل آن نباشد» نمونه ای از این اقرارهاست. که عمر آن ها را ابراز نموده است در نهایت، جدایی مرجعیت فکری و سیاسی منجر به واگذاری مرجعیت فکری به کل صحابه گردید که اختلافات عدیده ای به دنبال داشت و همین اختلافات گونه های وسیع تری از شکاف های عقیدتی و فکری را در پیکره امت اسلامی پدیدار ساختند.^(۱)

ص: ۵۷

۱- . خان محمدی - همان.

فصل دوم: آشنائی با کشور امارات متحده ی عربی

اشاره

ص: ۵۹

ایران و امارات در دو سوی خلیج فارس در کنار یکدیگر صمیمانه دست های هم را فشردند؛ زیرا شمال خلیج فارس، بازار تولید و عرضه و جنوب آن بازار تقاضا بود، حتی آب شرب جزایر کیش، سریمان و بنادرشناس که ماده حیات بخش است از ایران تهیه و حمل می شد. صندوق های مزدوج نفت (bp) ایران از آبادان، به تنهایی سوخت شان را تأمین می کرد و هیزم جنگل های روستاهای این خطه عامل پخت و پزشان بود.

دیری نگذشت که سواحل و بنادر ایران دچار رکود و سکون گردید و بر عکس، بنادر و سواحل جنوبی خلیج فارس، رونق گرفت، در حقیقت باید گفت که رونق تجارت در سواحل و بنادر جنوبی خلیج فارس مرهون فعالیت ها و خصوصا سرمایه گذاری، هوش، استعداد و پشتکار بازرگانان ایرانی در آن سواحل است.

در آن ایام کشتی های تجارتي به بنادر امارات عربي نمی رفتند، ولی با فعالیت

بازرگانان ایرانی و با رفتن آنها به سواحل جنوبی خلیج فارس و دادن سفارش کالا به کشورهای مختلف جهان، شرکت های حمل و نقل نیز تدریجا کالاهای خود را به آن مناطق فرستادند. بر اساس این فعالیت ها در سال های ۱۳۱۰ تا ۱۳۴۰ ه.ش که تجارت بنادر جنوب کشورمان دچار بحران شده بود، بازرگانان عمده سواحل جنوبی، در ابتدا به بندر باسعید در قشم و سپس از آنجا به شیخ نشین ها رفتند که مورد استقبال شیخ دویی قرار گرفتند. آنان همه سرمایه و توان خود را برای توسعه تجارت دویی بکار گرفتند، از این رو کشورهای جنوبی روز به روز آبادتر و بنادر ایرانی بی رونق تر شدند که امروز، بسیاری از مردم بنادر ما، محتاج کالاهای موجود در شیخ نشین ها و اشتغال در آن حدود شده اند.

امروز ایرانیان در سراسر امارات متحده و دیگر شیخ نشین ها پراکنده اند و در مشاغل عالی و معتبر مثل مهندسی، پزشکی، آموزگاری تا کارهای پائین تر مانند کارگری، ملوانی، صیادی، ماهیگیری و غیره اشتغال دارند.

اگر بگوئیم که کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، وطن دوم ایرانی های سواحل جنوب کشورمان است سخنی به گزاف نگفته ایم، چرا که شاید نیمی از عمر خود را در آنجا می گذرانند و درآمد حاصله از کسب و کار خود را به ایران ارسال می دارند.

با توجه به حضور قابل توجه و مستمر ایرانی ها در سواحل و بنادر جنوبی خلیج فارس، باید گفت: کشورهای حاشیه خلیج فارس، بدون جنگ و خونریزی

در تصرف ایرانیان قرار دارند، چرا که بندر عباسی ها، خمیری ها، کنگی ها، لنگه ای ها، قشمی ها، لاری ها، خنجی ها، و اوزی ها، اقتصاد و بازار شیخ نشین ها را بر عهده دارند و بخش های تجاری و کشاورزی امارات را اداره می کنند. همچنین بخش اعظم نیروی کار در امارات بر عهده اتباع ایرانی است.

جوانان ایرانی ساکن بنادر جنوبی، به محض رسیدن به سن رشد عازم شیخ نشین ها شده و در آنجا به کسب و کار پرداخته و پس از اندوختن سرمایه به کشور باز می گردند و پس از ازدواج جهت ادامه کار و یا حتی سکونت مجدداً به شیخ نشین ها باز می گردد.

امروزه بین مردم سواحل جنوبی کشور ایران و شیخ نشین ها روابط خانوادگی وجود دارد و چه بسیار خانواده هایی هستند که با هم وصلت کرده و در طول سال با یکدیگر رفت و آمد دارند.

جنگ تحمیلی سبب افزایش قیمت پول خارجی در مقابل ریال ایران شد؛ در نتیجه علاقه مردم ما را برای کار در کشورهای همسایه افزون ساخت و به این دلیل، سیل ساکن در سواحل و بنادر به طرف شیخ نشین ها روان گردید و در نتیجه این کار و ارسال درآمدهای ناشی از آن به ایران، زندگی روستاییان در سواحل در سالهای اخیر بهبود یافته است.

در بیست و پنج سال اخیر، درآمد حاصل از نفت داد و ستد در بندرهای آزاد دبی (جبل علی و الراشد) باعث رفاه اجتماعی در امارات شده است. آموزش و پرورش، بیمارستان، واگذاری کار و تهیه مسکن برای طبقات کم درآمد در شیخ نشین ها با حکومت است.

فراوانی ما یحتاج عمومی و ارائه زمین مجانی سبب گردیده است که علاوه بر بالا رفتن رفاه اجتماعی، باعث جذب اهالی سواحل و جزایر تنگه هرمز و استان هرمزگان خصوصاً مردم جزیره قشم، هرمز، لارک، هنگام و بنادر خمیر، کنگ و لنگه شود.

در طول سال های اخیر، عده زیادی از ایرانی ها به شیخ نشین ها رفته اند و عملاً بیشتر امور شیخ نشین ها در اختیار ایرانی ها است، چه آن ها که رسماً خود را ایرانی می نامند و یا آن ها که به زبان عربی صحبت می کنند و حتی شناسنامه عربی دارند ولی اجدادشان ایرانی است. باید گفت: سواحل و بنادر جنوبی خلیج فارس، بالقوه در تسخیر ایرانیان است.

با

توجه به این معنی ما می توانیم برنامه های دراز مدت خود را در پناه احکام قرآن و اسلام، که در رأس آنها تحکیم روابط برادرانه و دوستی برادران مسلمان منطقه است استوار سازیم و روابط اقتصادی، فرهنگی و سیاسی خود را با ایشان توسعه دهیم و با ایشان از نفوذ بیگانگان در منطقه جلوگیری نماییم و با این کار امنیت منطقه را برای همه کشور های حوزه ی خلیج فارس تأمین سازیم. در بین شش کشور شورای همکاری خلیج فارس، روابط ایران با سه کشور که پایگاه انگلیسی دارند و هنوز در آنجا انگلیسی ها حاکم بالقوه هستند مانند؛ «امارات متحده»، «قطر» و «سلطنت نشین عمان»، بهتر از کشور هایی است که آمریکا در آنجا حاکم می باشند. (۱)

ص: ۶۴

۱- . اداره بررسی ها، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، طلایه؛ امارات متحده عربی، سال ۱۳۷۸، ص ۱.

کشور امارات متحده عربی، با مساحتی حدود ۸۳۶۰۰ کیلومتر مربع، بین عرض جغرافیایی ۲۲ تا ۲۶ درجه و ۳۰ دقیقه، و ۵۱ تا ۵۶ درجه و ۳۰ دقیقه طول شرقی واقع شده است و بخشی از منطقه خلیج فارس به شمار می آید که با کشورهای عمان در شمال شرقی، عربستان در جنوب و غرب، و قطر در شمال غربی مرز مشترک دارد. این کشور سرزمینی است کم ارتفاع که قسمت اعظم آن را بیابان ها و صحراها پوشانده و تنها در قسمت کناره ای دریای عمان، از جمله رشته کوه اخضر مرتفع است. از مهم ترین جزایر آن می توان از: داس، سر بنی یاس، دلما و مقیشط نام برد. آب و هوای آن عمدتاً گرم و خشک و کم باران است. (۱)

پوشش گیاهی منطقه، غالباً از گیاهان خاردار است. انبوه ترین این گیاهان خاردار و خارزارهای دشت های غرب در سلسله جبال حجر واقع است. مهمترین

ص: ۶۵

۱- فرامرز پآوری، گیتاشناسی جغرافیایی طبیعی، سیاسی و اقتصادی و تاریخی محبوب، ص ۳۷.

پوشش گیاهی، بدین ناحیه قرار است: خرما، کھوز، اکاسیا، گز، گل ابریشم، تمر، گل کاغذی، یاس، رازقی، خرزهره و سایر گیاهان گرمسیری و بیابانی. (۱)

تقسیمات کشوری

این کشور از هفت امیرنشین ابوظبی، دوبی، شارجه، ام القوین، عجمان، فجیره و رأس الخیمه متشکل شده است که از میان آن ها، امیرنشین های ابوظبی و دبی اهمیت بیش تری دارند. شیخ نشین ابوظبی که پایتخت امارات متحده عربی نیز به شمار می آید، مهم ترین امیرنشین این کشور است که هم به لحاظ ثروت و هم از لحاظ نظامی اهمیت دارد. (۲)

ابوظبی وسیع ترین و از لحاظ نظامی، نیرومندترین «هفت شیخ نشین» (۳) در حاشیه ی پایینی خلیج فارس است و مهم ترین عضو امارات متحده عربی به شمار می رود. بر حسب درآمد سرانه، ابوظبی ثروتمندترین دولت جهان است و ثروت ابوظبی به تنهایی، مقام منحصر به فرد آن را در حکومت فدرال توجیه می کند. (۴)

دومین شیخ نشین امارات متحده که به لحاظ تجاری و جمعیتی اهمیت دارد،

ص: ۶۶

-
- ۱- دونالد هاولی، دریای پارس و سرزمین های متصل، ترجمه حسن زنگنه، ص ۳۲۴.
  - ۲- مهدی مظفری، امارات خلیج فارس، پژوهش اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، ص ۸۶.
  - ۳- نه شیخ نشین: بحرین و قطر را نیز جزء آن ها حساب کرده است.
  - ۴- مهدی مظفری - همان.

امیرنشین دبی است که از جنبه ی جمعیتی، پر جمعیت ترین شهر امارات و از بعد تجاری، شهر بندری و پر رونق امارات متحده و منطقه آزاد تجاری به شمار می آید. حاکمان این کشور با توسل به بازرگانی و سیاست تجارت آزاد، به رغم درآمدهای اندک حاصل از فروش نفت، وسعت و مساحت کم، این امیرنشین را به یکی از پر رونق ترین مناطق تبدیل نموده اند. امارات دارای یک منطقه آزاد تجاری به نام «جبل علی» است. در «جبل علی» سرمایه گذاران سال هاست که به داد و ستد کالا می پردازند. این بندر آزاد، دروازه ی ورود کالاهای ساخته شده شرق آسیا و مرکز صادرات مجدد این گونه کالاها به کشورهای حوزه خلیج فارس است. دبی با جمعیتی بالغ بر ۷۵۰ هزار نفر، به عمده فروشی، و خرده فروشی بیش از نفت متکی است. (۱)

دیگر شیخ نشین ها به لحاظ امکانات شهری و مدنیت بسیار عقب افتاده تر از این دو شیخ نشین هستند. مهم ترین صنایع این کشور، پالایش نفت و سیمان بوده و در زمینه تولید نفت، ابوظبی از دیگر امیرنشین ها موفق تر عمل نموده است. (۲)

وجه تسمیه امارات متحده عربی

واژه ی

«امارات» به معنی شیخ نشین یا امیرنشین است. نام امارات متحده عربی

ص: ۶۷

۱- «اقتصاد دبی از کاهش شمار گردشگران روس» نشریه ی بررسی های بازرگانی، شماره ۱۴۲، ص ۱.

۲- ۷/۱۳۹۱/۷ www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae

به معنی «شیخ نشین های متحد عربی» است. تسمیت این کشور بنام «امارات» از آنجاست که پس از تشکیل اتحادیه هفت امارت امیرنشین تأسیس شده است، شیخ نشین های هفت گانه ای که دولت امارات متحده عربی را تشکیل می دهند به شرح زیر است: ابوظبی، دبئی، شارجه، عجمان، ام القوین، رأس الخیمه و فجیره. (۱)

تأسیس امارات متحده عربی

این کشور در ۲ دسامبر ۱۹۷۱ میلادی تأسیس شده است. قبل از تأسیس دولت اتحاد امارات متحده عربی، این منطقه «امارات متصالحه» نام داشته است، همچنین امارات ساحل عمان نیز نامیده شده است. (۲)

وضعیت سیاسی امارات

مؤسس و بنیان گذار حکومت امارات متحده عربی، شیخ زاید بن سلطان آل نهیان بوده که با همکاری شیخ راشد بن سعید آل مکتوم به تأسیس این اتحاد همت گماردند. اولین نخست وزیر در حکومت دولت اتحاد، شیخ مکتوم بن راشد بود. پس از درگذشت مؤسس دولت اتحاد امارات، شیخ خلیفه بن زاید به ریاست حکومت امارات در سال ۲۰۰۴ (میلادی) انتخاب شد و نیز نایب رئیس و نخست وزیر آن شیخ محمد بن راشد حاکم دبئی شد. (۳)

ص: ۶۸

۱- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae ۷/۷/۱۳۹۱.

۲- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae ۷/۷/۱۳۹۱.

۳- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae ۷/۷/۱۳۹۱.

شیخ خلیفه بن زاید آل نهیان، رئیس جمهور امارات متحده عربی و حکمران ابوظبی است. وی کمی بعد از مرگ پدرش، شیخ زاید بن سلطان آل نهیان در نوامبر ۲۰۰۴ توسط شورای ائتلافی امارات به رئیس جمهوری منسوب شد. رئیس جمهور قبلی که ۸۶ ساله بود، وضع جسمانی مناسبی نداشت. وی ولیعهد ابوظبی از سال ۱۹۶۹، طرفدار زندگی مدرن به سبک غربی ها است.

شیخ زاید که غالباً به پدر ملت از او یاد می شود، در سال ۱۹۶۶ (که حکمران ابوظبی در گذشت)، جانشین برادرش شد و بخاطر توانایی در رهبری و تعهدش برای شکل دادن به اتحادیه، بعنوان اولین رئیس جمهور امارات عربی متحده در سال ۱۹۷۱ انتخاب شد. با انتخاب مجددش هر پنج سال یکبار از ۱۹۷۱، شیخ زاید ارزش های مدارا کردن در مذهب و مساوات مخصوصاً در مورد زنان را کم وارد سیاست های خودش کرد که باعث تأثیر مثبت عظیم آن در تثبیت کشور امارات عربی متحده شد(۱)

نظام حکومتی در این شیخ نشین ها آمرانه و پدر سالاری است. در واقع حکومت پادشاهی به شمار می آید و همانند که یک کنفدرال اداره می شود. امیرنشین های امارات نیز به رغم این که به لحاظ سیاسی، اقتصادی، اداری و... مستقل هستند، توسط اتحادی که در سال ۱۹۷۱ بین آن ها بسته شد، یک

ص: ۶۹

کنفدراسیون را تشکیل می دهند. البته از آنجا این کشور از هفت امیرنشین جداگانه تشکیل شده که در هر یک از آن ها، ساختارهای اجتماعی و سیاسی مجزایی حکم فرماست و هم چنین به دلیل وجود بافت اجتماعی متنوع، کنترل سیاسی تمام سرزمین ها، برای پایتخت، به یک میزان و هم سطح امکان پذیر نیست. (۱)

امارات عربی متحده به نسبت سایر کشورهای حاشیه خلیج فارس فضای سیاسی بازتری دارد که در آن فرهنگ ها و اعتقادات دیگر معمولاً تحمل می شوند. (۲)

امارات تنها کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس، است که تا کنون هیچ گونه انتخابات مردمی، حتی در سطح شوراهای شهر در آن برگزار نشده است. در این کشور، اجازه تأسیس احزاب نیز به مردم داده نمی شود. (۳)

کنسول عالی رهبری امارات

الف) نوع حکومت

نوع حکومت در این کشور فدرالی است. هر شیخ نشین دولت محلی مستقل

ص: ۷۰

۱- . دونالد هاوولی، همان، ص ۳۲۵.

۲- . مولوی رحیمی، اوضاع سیاسی امارات، ۱۳۸۹ / ۱/۲ WAM - mirahimi.blogfa.com/post

۳- . جهان اسلام، «امارات متحده ی عربی»، روزنامه اطلاعات گلبانگ مسجد، شماره ۱۹، ص ۱۲.

خود را دارد و قوانین خود را مستقلاً تصویب می کند. در هر ایالت، رهبری به صورت موروثی منتقل شده و سران این ایالت ها در کنار هم بزرگترین قدرت دولت فدرال یعنی کنسول عالی رهبری را تشکیل می دهند. انتخاب رئیس جمهور، بر عهده اعضای این کنسول است. دولت فدرال را نخست وزیر؛ اداره می کند. رئیس جمهور نخست وزیر و هیئت ۴۰ نفره از مشاوران به نام شورای ملی را انتخاب می کند. (۱)

معاونان نخست وزیر سیف بن زاید آل نهیان و منصور بن زاید آل نهیان هستند که این دو در سال ۲۰۰۹ انتخاب شده اند. (۲)

(ب) قوه مقننه

مجلس ملی فدرال امارات با عضویت چهل نماینده انتصابی از سوی حاکمان به مدت چهار سال منصوب می شوند و این مجلس بدون داشتن حق قانون گذاری و تصویب قوانین، یا حق رد صلاحیت و تأیید وزیران، فقط به عنوان نهادی مشورتی عمل می کند. (۳)

اخیراً شورای ملی فدرال قانونی تصویب کرد که ۲۰ نفر از این ۴۰ نفر به طور آزاد انتخاب شوند. این انتخابات برای اولین بار در دسامبر ۲۰۰۶ برگزار

ص: ۷۱

۱- مؤسسه همشهری - ۳۱ مرداد - ۱۳۸۷

۲- . ۷/۷/۱۳۹۱ www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae

۳- جهان اسلام، «امارات متحده ی عربی» - همان.

شد، و انتخابات اخیر در سپتامبر ۲۰۱۱ برگزار شد و تعداد ۱۲۹،۲۷۴ نفر شرایط شرکت در انتخابات را داشتند. کاندیدها به طور انفرادی در انتخابات شرکت نمودند نه از طریق احزاب (احزاب سیاسی در امارات متحده عربی بطور رسمی وجود ندارد، چرا که احزاب سیاسی ممنوع است). در این انتخابات ۴۶۹ نامزد از جمله ۸۵ زن برای ۲۰ کرسی در FNC شرکت داشتند. (۱)

(پ) قوه قضائیه

استقلال قوه قضائیه در قانون اساسی امارات متحده عربی تضمین شده، و تشکیلات قوه قضائیه شامل دیوان عالی کشور و دادگاه بدوی است. نظام حقوقی امارات متحده عربی بر روی یک سیستم دوگانه بر اساس شرع و دادگاه های مدنی استوار است. قضات توسط رئیس جمهور منصوب می شوند (۲).

جغرافیای سیاسی مرزهای بین المللی

از مسایل و مشکلات مهمی که این کشور همواره با آن دست به گریبان بوده، اختلافات مرزی میان شیخ نشین های هفتگانه از یک طرف، و میان هر یک از آن ها با دیگر کشورهای همسایه می باشد که حتی موجب درگیری های مرزی بین شیخ نشین ها و همسایگان شده است. (۳)

ص: ۷۲

۱- . / ۷/۱۳۹۱ - .www.hziegler.com

۲- . / ۷/۱۳۹۱ - .www.hziegler.com

۳- . غلامرضا محمدی، «امارات با بحران زنده است»، رسالت، ۲۹ / ۰۱ / ۱۳۷۸.

البته به اعتقاد برخی صاحب نظران، امارات متحده برای حفظ هویت فدرالی، حل اختلافات داخلی و جلوگیری از تجزیه کشورش، نیازمند گسترش اختلافات مرزی و تهدیدات خارجی است. از مهمترین اختلافات منطقه ای، ادعای ارضی این کشور بر جزایر سه گانه تنب بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی است که اینک در کنف حاکمیت جمهوری اسلامی ایران هستند. این ادعا، هر از چند گاهی از سوی امارات متحده در مجامع بین المللی و همایش های منطقه ای مطرح می شود و البته جمهوری اسلامی ایران نیز طرح چنین ادعایی را بی مورد و بی اساس تلقی می کند.

همچنین بین سه کشور عمان، امارات متحده و عربستان سعودی، همواره بر سر واحه ی «بوریمی»، منازعه و کشمکش وجود داشته است؛ «بوریمی» واحه ی پر آب و سرسبز و دارای ذخایر نفتی است و در فاصله یکصد مایلی جنوب شرق امارت ابوظبی واقع شده و شامل چند دهکده مصفا و فلات نسبتاً پر آب و نخل است. اختلافات بر سر حاکمیت، «بوریمی» به سال ۱۹۵۲ برمی گردد که به تدریج ابعاد بین المللی به خود گرفت. (۱)

گرچه در سال ۱۹۷۴ این اختلافات با توافق نامه ای که بین سه کشور منعقد گردیده، به ظاهر فیصله پیدا کرد، اما همواره به عنوان یک منبع بالقوه ی تنش و

ص: ۷۳

۱- . محسن توکلی، «نگاهی به اختلافات عمان و امارات متحده» نشریه ی دیدگاه ها و تحلیل ها، ش ۱۲۸.

درگیری بین سه کشور باقی ماند. از سوی دیگر عمان و امارات متحده عربی علاوه بر واحه بوریمی که شرح آن گذشت، در منطقه «العین» در امارت شارجه و مناطق مرزی «ربع، روضه و دبا» در امارت رأس الخیمه اختلافات دیرینه دارد.^(۱)

جمعیت امارات

جمعیت آن در سال ۲۰۱۲ حدود ۳۱۷۰۳۱۴۰۵ نفر برآورد شده و رشد جمعیت آن ۳۰۵ درصد است و با بیش از ۱۶ مهاجر در سال به ازای هر هزار نفر جمعیت، پنجمین کشور مهاجرپذیر دنیاست. صادرات نفت خام این کشور در سال ۲۰۰۹، حدود ۲۰۳۹۵ میلیون بشکه در روز بوده که امارات را چهارمین صادرکننده نفت دنیا می سازد. سرانه تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۲۰۱۱ بر اساس قدرت خرید حدود ۴۸۰۵۰۰ دلار بوده که آن را در رتبه یازدهم دنیا قرار می دهد.^(۲)

ص: ۷۴

۱- . محسن توکلی «نگاهی به اختلافات عمان و امارات متحده» - همان ص ۲.

۲- . UAE CIA World Fact book ۷/۱۳۹۱ - .

الف) کارشناسان:

کارشناسان مختلفی با ملیت های گوناگون در امارات مشغول بکار می باشند که مهمترین آنها کارشناسان آمریکایی و انگلیسی می باشند که در بخش های صنایع نفت، شهرداری، کشاورزی و تجارت فعالیت دارند.

ب) اعراب:

عرب های تابعه امارات و ایرانی تبارهایی که از سواحل بنادر و جزایر ایران از جمله جزایر قشم (هرمز، هنگام، لارک و قشم)، بندر لنگه و بندر لنک به آنجا رفته و مقیم شده اند اینک حکومت امارات را در دست دارند.

پ) ایرانیان:

ایرانیان بسیاری از سال های پیش به امارات رفته و در بخش های مختلف این کشور مشغول کار و فعالیت می باشند؛ از جمله لاری ها، گراشی ها، خنجی ها و اوزی ها که اقتصاد و بازار شیخ نشین ها را در دست دارند و هم اکنون بسیاری از ایرانیان که به علل مختلف از کشور ایران خارج شدند در بخش های تجاری و کشاورزی امارات فعالیت می کنند.

خدمات شهری امارات به عهده نیروهای کارگر هندی و پاکستانی می باشد. این نیرو اکثریت طبقه کارگر دبی، شارجه و ابو ظبی را تشکیل می دهند.^(۱)

زبان رسمی

زبان رسمی مردم دبی عربی است، ولی زبان انگلیسی بیشتر جهت تحصیلات کاربرد دارد. در کنار آن زبان های هندی، فارسی و اردو نیز صحبت می شود. ۹۶٪ مردم امارات، مسلمان (۸۰٪ سنی، ۱۶٪ شیعه) و ۴٪ نیز مسیحی و هندو هستند.^(۲)

فرهنگ و دین

فرهنگ و دین امارات با ریشه هایی که در فرهنگ اسلامی دارد، روابط قوی با سایر جهان عرب و جهان اسلام برقرار کرده است. دولت امارات عمدتاً از طریق بنیاد فرهنگی ابوظبی، در صدد حفظ شکل های سنتی هنر و فرهنگ است؛ هر چند، تغییرات چشمگیری در زندگی اجتماعی صورت گرفته است، نگرش به زنان تغییر کرده است و ورزش های جدیدی در کنار شتر سواری سنتی کم رایج می شوند، همچون ورزش گلف، مسابقات گلف ابوظبی، گران ترین مسابقه

ص: ۷۶

۱- اداره بررس ها، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، طلایه؛ امارات متحده عربی، سال ۱۳۷۸، ص ۱۹.
۲- . www.pinpersia.com) اطلاعات کلی درمورد امارات ۱۱/۰۷/۲۰۱۱-UAE (John Pike by .

اسب دوانی جهان، جام جهانی دویی، که هر سال در ماه مارس (اسفند-فروردین) برگزار می شود. (۱)

در امارات، بر خلاف کشور همسایه اش عربستان، که سعی بر جلوگیری از رواج دین های دیگر دارد، کلیساهای بسیاری وجود دارد. به دلیل اینکه بسیاری از آسیایی ها، امارات را به عنوان وطن دوم خود پذیرفته اند، رستوران ها و مراکز فرهنگی آسیایی بسیاری در این کشور وجود دارد. همچنین تعداد کمی مرکز و مدرسه اروپایی نیز وجود دارد. (۲)

وضعیت اقتصادی امارات

مردم امارات عربی متحده، متکی به درآمد نفت بوده و عموماً از سطح رفاه خوبی برخوردارند؛ تنوع فعالیت های اقتصادی موجب شده تأثیرات ناشی از تلاطم در بازار نفت بر این کشور کاهش یابد، این کشور در دو دهه اخیر به مرکزی تجاری و توریستی بدل شده است.

رشد بخش مالی، تجاری و صنعت جهانگردی، به رونق ساخت و ساز در این کشور منجر شده و میلیاردها دلار در ساخت پروژه های بسیار مدرن و خیره کننده هزینه می شود. اکنون آسمان خراش ها و هتل های بسیار شیک، سمبل معماری شهرهایی چون ابوظبی و دویی هستند. (۳)

ص: ۷۷

۱- Retrieved on ۱۰ /۰۹/۲۰۰۸ -

۲- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae -

۳- مولوی رحیمی - اوضاع سیاسی امارات عربی (WAM ۱/۲/۱۳۸۹) - ۸۹- mirahimi.blogfa.com

تولید ناخالص داخلی در این کشور، ۳/۱۶۷ میلیارد دلار است. سه میلیون و شصت پنج هزار نفر، نیروی کار این کشور را تشکیل می دهند. نرخ بیکاری در این کشور ۴/۲ درصد است. ۵/۱۹ درصد از مردم آن زیر خط فقر زندگی می کنند. در سال ۲۰۰۷ نرخ تورم ۱۱ درصد بود. سیاست نظارت بر ارز در این کشور وجود ندارد. بانک های تجاری بسیاری تحت نظارت بانک مرکزی فعالیت دارند. در این کشور مالیات شخصی دریافت نمی شود.

امارات متحده عربی در حال حاضر روزانه دو میلیون و ۵۴۰ هزار بشکه نفت تولید می کند که تمامی آن را صادر می نماید. مصرف نفت این کشور روزانه ۳۷۲ هزار بشکه است که آن را وارد می کند. محصولات صادراتی این کشور شامل نفت خام، گاز طبیعی، کالاهای ترانزیتی، ماهی خشک شده و خرما است که به کشورهای ژاپن (۴/۲۳ درصد)، کره جنوبی (۳/۱۰ درصد)، تایلند (۵ درصد) و هند (۸/۴ درصد) صادر می شود.

محصولات وارداتی این کشور شامل ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل، مواد شیمیایی و غذا است که از کشورهای چین (۱/۱۳ درصد)، هند (۲/۱۰ درصد)، آمریکا (۹/۸ درصد)، ژاپن (۶/۲ درصد)، آلمان (۱/۶ درصد) و ایتالیا (۷/۴ درصد) وارد می شود. (۱)

ص: ۷۸

تولید ناخالص داخلی دبی در سال ۲۰۰۶،۴۶ میلیارد دلار بود که درآمد حاصل از نفت و گاز تنها ۳ درصد از آن را تشکیل می داد. گفته می شود که دبی روزانه ۲۴۰ هزار بشکه نفت تولید می کند و تنها ۲ درصد از درآمد گاز کشور عاید این امارت می شود. ذخایر نفتی دبی به شدت کاهش پیدا کرده است و پیش بینی می شود که تا ۲۰ سال آینده به پایان برسد.

مراکز

تجاری دبی دو گونه اند: بخش تجارتي قدیم، و فروشگاه های زنجیره ای مصرفی بزرگ در بافت های جدید شهر. بخش تجارت سنتی شهر مشتمل بر دو قلب تجاری دیره و در دبی است که به صورت مراکز عمده فروشی و پاره ای خرده فروشی در جوار اسکله های قدیم مجاور خود شکل گرفته اند و تنها بخش ناچیزی از آن ها حالت بازارهای مسقف دارد. «مینان بازار» مرکز تجارت هسته بر دبی و بازارهای مرشد و نایف مراکز تجارت سنتی در هسته ی دیره هستند. شرکت های بزرگ تجاری در دو سوی گذرگاه ها و خیابان های باریک و پر تردد و شلوغ این مراکز، محل واردات و صادرات کالا از اقصا نقاط جهان به بازارهای کشورهای پیرامون و به ویژه ایران هستند. هر کدام از این مراکز عمده فروشی، انبارهای بزرگ کالا در پیرامون شهر دارند. در میان این مراکز عمده فروشی، مغازه های خرده فروشی نیز هستند که محل عرضه ی کالاهای مورد نیاز مسافران و گردشگران به شمار می روند. جدایی گزینی عملکردی محدودی در مکان یابی مراکز تجاری مشهود است. (۱)

ص: ۷۹

پیش از اکتشاف نفت، مدارس بسیار اندکی در شبه جزیره عرب فعالیت داشته و بالطبع سیستم آموزشی خاصی نیز وجود نداشت. طی سال ۱۹۶۲ هنگامی که تولید نفت در ابوظبی **A baby** آغاز شد، این کشور تنها از ۲۰ مدرسه برای تعداد کمتر از ۴۰۰ دانش آموز که عمده آن دانش آموزان پسر بودند، برخوردار بود. از این روی، کشور نیاز اساسی به پیشرفت خدمات پزشکی، صنعتی، اجتماعی و منابع انسانی متخصص به شدت احساس می گردید. بعدها با اکتشاف تعداد بیشتری چاه نفت، بودجه لازم جهت توسعه سیستم آموزشی فراهم آمد. این مسئله از جمله مهم ترین امور مقدماتی شیخ زائد بن سلطان آل نهیان (رئیس جمهور امارات متحده عربی) بود که از جوانان، تحت عنوان ثروت واقعی یک ملت و بهره گیری از در آمد نفت جهت ارتقاء سطح علمی و تکنیکی شهروندان اماراتی تحت عنوان عامل اصلی توسعه آن کشور یاد می نمود. هنگامی که امارات متحده عربی طی سال ۱۹۷۱ بنیان گذارده شد، آموزش عمدتاً به محیط های شهری محدود گردیده و کمتر از ۲۸۰۰۰ دانش آموز در کشور وجود داشت. هر دانش آموزی که مایل به ادامه تحصیل بیش از تحصیلات متوسطه بود، توسط دولت پشتیبانی شده و مبادرت به سفر به خارج از کشور (دیگر کشورهای عربی، انگلستان و ایالات متحده) می نمود. در دبی نیز شیخ راشد بن سعید آل مکتوم (حاکم دبی) طی سال ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۰ از زندگی خود را وقف

پیشرفت دبی و امارات متحده عربی نمود. با وجود اینکه وی در زمان کودکی از بهترین امکانات آموزشی و پرورشی مدرسه «الاحیدیه» دبی برخوردار بود، اما همواره بر این باور بود که وجود مراکز آموزشی تا بالاترین سطوح آموزشی جهت پیشرفت کشور حیاتی بوده و پایه و اساس لازم جهت مدرن سازی دبی به شمار می آید. به طور کلی می توان گفت که نظام آموزشی امارات متحده عربی که در اوایل دهه ۱۹۷۰ بنیانگذاری شد، مشتمل بر ۴ مقطع آموزشی طی مدت زمان ۱۴ سال می باشد. در نظام آموزشی امارات متحده عربی کودکان ۴ تا ۵ ساله به کودکان ۱۱-۶ ساله ها به مدارس ابتدایی، ۱۲-۱۴ ساله ها به مدارس مقدماتی متوسطه و جوانان ۱۵-۱۷ ساله در مدارس تکمیلی متوسطه حضور می یابند. دولت امارات متحده عربی سیستم جامع آموزشی برای دختران و پسران با تحصیلات رایگان برای عموم در مدارس دولتی، دانشکده ها و دانشگاهها فراهم آمده است. آموزش خصوصی مرتباً در حال توسعه بوده و حدود ۴۰٪ از جمعیت دانش آموزی کشور را تحت پوشش قرار می دهد.

برخی از این مدارس، به ارائه آموزش زبان خارجی به جوامع مهاجر مبادرت نموده و از دوره های تحصیلی کشورهای مربوطه تبعیت می نمایند. به عنوان مثال، کودکان اماراتی از مجوز حضور در مدارس انگلیسی، فرانسوی، آلمانی و اردو زبان برخوردار می باشند. وزیر آموزش و جوانان امارات متحده عربی، سیاستی را اتخاذ نموده است که طی ۲۰ سال آینده به منظور توسعه هرچه بیشتر سیستم

آموزشی امارات متحده عربی به اجرا در می آید. سیاست اصلی وزارت آموزش و جوانان، کسب اطمینان از توسعه روش ها و برنامه هایی است که منطبق بر آخرین استانداردهای بین المللی بوده و بر معرفی منابع I T (فن آوری اطلاعات) در کلیه سطوح آموزشی تمرکز دارند. به عنوان مثال فراهم سازی ۱ کامپیوتر برای هر ۱۰ کودک در مراکز پیش دبستانی، هر ۵ دانش آموز در مدارس ابتدایی، هر ۲ دانش آموز در مدارس متوسطه و یک کامپیوتر برای هر دانشجو در دانشگاهها از جمله دستاوردهای اجرای این سیاست اصلی است.

علاوه بر این مطابق سیاست های مأخوذه، برنامه ها به گونه ای طرح ریزی شده که تا سال ۲۰۲۰، ۹۰٪ از کارکنان آموزشی امارات متحده عربی، اماراتی باشند تا از حفظ اصول اسلامی و سنتی امارات متحده عربی اطمینان حاصل گردد. در این راستا، اداره «طرح ریزی، توسعه و ارزیابی آموزش» توسط دولت در جهت نظارت بر اجرای سیاست فوق تشکیل گردیده است. در حال حاضر کلیه روستاها در امارات متحده عربی از حداقل ۱ مدرسه ابتدایی و متوسطه برخوردار می باشند. تعدادی از مدارس متوسطه مستقر در مناطق شهری نیز از امکانات خوابگاهی برخوردار می باشند تا از این طریق درصد بیشتری از جمعیت کشور به آموزش دسترسی داشته باشند. به منظور تکمیل سیستم آموزشی امارات متحده عربی، دانشگاه امارات متحده عربی که نخستین مرکز آموزش تکمیلی امارات متحده عربی است، در نوامبر سال ۱۹۹۷ در «العین» افتتاح شده و از آن زمان پیش

از ۲۰۰۰۰ نفر از آن فارغ التحصیل شده اند. به تازگی نیز دانشکده های عالی تکنولوژی در ابوظبی، دبی، العین، شارجه، رأس الخیمه و فجیره افتتاح شده که در آن رشته های آموزشی چون مدیریت تجاری، حسابداری، مهندسی شیمی و بسیاری رشته های دیگر تدریس می گردد. دانشگاه «زاید» نیز در سال ۱۹۹۸ برای زنان کشور افتتاح شد. علاوه بر این، مراکز آموزش فنی و حرفه ای متعددی برای افرادی که علاقمند به آموزش عملی در حوزه های انتخابی خود می باشند، وجود دارد که از آن جمله می توان به مؤسسه مالی و بانکداری امارات و مرکز توسعه شرکت ملی نفت اشاره نمود. طی سال ۱۹۹۹، شیخ نهایان بن مبارک آل نهایان، وزیر تحصیلات عالی و تحقیقات علمی، مرکز عالی آموزش و تحقیقات علمی (CERT) را افتتاح نمود. گفتنی است که در مرکز فوق، برنامه های آموزشی واحدی برای کلیه ملیت ها فراهم آمده است. همچنین می توان در دانشکده نظامی زاید در العین، به تحصیلات عالی دست یافت. زنان اماراتی از بیشترین سود ناشی از برنامه های آموزشی بهره مند گردیده اند، به گونه ای که تحقیقات به عمل آمده طی سال ۱۹۹۹ مشهود است که دانش آموزان دختر از رقبای پسر خود برای سومین سال متوالی موفق تر بوده اند. از سوی دیگر، تعداد زیاد فارغ التحصیلان زن دانشگاه امارات متحده عربی و HCT در زمینه های متعدد آموزشی چون هنر، مهندسی، علوم، علوم اجتماعی و تکنولوژی کامپیوتر خود مبتنی بر این مطلب است. آموزش IT (فن آوری اطلاعات) در امارات متحده عربی از اهمیت اساسی

برخوردار است. ولی سال ۲۰۰۰ شیخ محمد بن راشد المکتوم به راه اندازی پروژه آموزش IT خود در دبی مبادرت نمود که به تدریج در سراسر امارات به اجرا در آمده است. هدف شیخ محمد تربیت نسلی از جوانان اماراتی است که قادر به برآورده ساختن نیازهای کشور بوده و پرورش دهنده نسل های آتی کشور باشند. در کنار راه اندازی مراکز کامپیوتر در کلیه مدارس و ایجاد سیستم آموزشی جامع، پروژه آموزشی IT نیز منبع با ارزش آموزشی در W W W. Item. Age را فراهم آورده است. دولت امارات متحده عربی تأکید ویژه ای بر ارتقاء فعالیت جوانان از طریق حضور در باشگاه های اجتماعی، هنری علمی و فرهنگی دارد. گروه های مشاوره و راهنمایی تحصیلی در سراسر کشور تأسیس شده اند که به سازماندهی برنامه های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و آموزشی برای اعضاء خود مبادرت می نمایند. دولت امارات متحده عربی در کنار فراهم آوردن این امکانات برای جوانان کشور، برنامه های سواد آموزی بزرگسالان را نیز با هم کاری فدراسیون زنان امارات متحده عربی ترتیب داده است. طی سال ۱۹۷۵ نرخ سوادآموزی بزرگسالان ۲/۵۴٪ برای مردان و ۹/۳۰٪ برای زنان بوده است. این در حالی است که طبق آمار بدست آمده طی سال ۱۹۹۸ این عدد برای مردان به ۴/۷۳٪ و برای زنان به ۱/۷۷٪ بالغ گردید. علاوه بر این، انجمن آموزش استثنایی در وزارتخانه آموزش جهت ارائه خدمات به کودکانی که از نیازهای خاص آموزشی برخوردار می باشند، ایجاد شده است. از جمله اقدامات موفقیت آمیز

در این راستا می توان به احداث یک مزرعه توسط افراد معلول جسمی و ذهنی تحت عنوان « مرکز کشاورزی ویژه افراد معلول» اشاره نمود که از معروفیت بین المللی برخوردار می باشد. از مراحل ابتدایی توسعه، دولت امارات متحده عربی به اهمیت جوانان کشور در برنامه های آتی پی برد. دولت پیوسته در حال کوشش برای توسعه و پیشرفت روش ها و زیرساخت هایی است که در نتیجه آن بتواند از رشد پتانسیل اقتصادی که به ایجاد نیروی کاری متخصص منجر می گردد، بهره مند گردد. (۱)

شبکه های ارتباطی

حمل و نقل کالا- برای بنادر آزاد و نیز سایر بنادر عمده امارات متحده عربی در خلیج فارس، از طریق تنگه هرمز انجام می پذیرد. امارات متحده در ساحل خلیج فارس، بنادر مهمی را چون بندر زاید در ابوظبی، بندر راشد و بندر جبل علی در دبی، بندر خالد در شارجه، عجمان و بندر سقر در رأس الخیمه در اختیار دارد. ناگفته نماند که امارات، در ساحل دریای عمان نیز دو بندر عمده ی فجیره و خورفکان را جهت تخلیه و بارگیری کالا در اختیار دارد که در دوران جنگ عراق علیه ایران و به خصوص جنگ نفتکش ها در خلیج فارس، فعالیت گسترده ای داشت. دو بندر خورفکان و فجیره، به وسیله ی شبکه راه زمینی اتوبان به ساحل

ص: ۸۵

غربی - یعنی شارجه و دبی - متصل می شود و از کشش و ظرفیت خوبی برخوردار است. هر چند حمل و نقل هوایی و زمینی در ییلان در حمل و نقل کالا- و مواد نقش دارد، ولی نسبت به حمل و نقل دریایی سهم ناچیزی را به خود اختصاص می دهد. (۱)

رسانه ها

دوبی مشتاق است تا در کنار مصر و لبنان، مرکز رسانه های منطقه ای و بین المللی و تلویزیونی شود. در سال ۲۰۰۰ یک نهاد ویژه برای جلب رسانه های منطقه ای و بین المللی تأسیس شد.

شهرک رسانه ها در دوبی و تأسیسات و مراکز مشابه در نقاط دیگر امارات دو مزیت بزرگ دارند: معافیت مالیاتی و آزادی بیان.

مؤسسات رسانه ای اصلی - شامل رویتر و سونی - و ناشران، هنرمندان و نویسندگان همگی از این فضا و امکانات استقبال کردند. شبکه تلویزیون ماهواره ای عرب زبان ام. بی. سی. مرکز فعالیت خود را از لندن به شهرک رسانه ای دوبی انتقال داد. دیگر ایستگاه تلویزیون ماهواره ای و با نفوذ عرب زبان مستقر در امارات، تلویزیون ابوظبی است که از عملیات به رهبری آمریکا در سال ۲۰۰۳ در عراق، پوشش گسترده ای داشت.

ص: ۸۶

۱- . محمد رضا حافظ نیا، خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز، ص ۲۴۷.

قانونی در سال ۱۹۸۸ به تصویب رسید که انتشار مطبوعات را به داشتن جواز ملزم نمود و خطوط کلی موضوعاتی را که رسانه ها می توانند پوشش دهند مشخص می کرد.

انتشارات خارجی قبل از پخش سانسور می شوند. روزنامه نگاران در مورد موضوعاتی که به سیاست حکومت و خانواده حکمرانان مربوط می شود، خود سانسوری می کنند. (۱)

فهرست کمک های ایران به شیخ نشین ها

کشور ایران کمک های بهداشتی، فرهنگی و اجتماعی قابل توجهی به کشورهای حاشیه خلیج فارس نموده است که خلاصه قسمتی از آنها به این شرح می باشد:

- ۱- احداث بیمارستان، بانک ملی و صادرات در شیخ نشین دوبی.
- ۲- تأسیس بیمارستان و درمانگاه در امارت عجمان و فجیره.
- ۳- تأسیس شعب مختلف بانکهای ایرانی از سال ۱۹۶۸ به بعد در اکثر شیخ نشین ها از جمله قطر و دوبی.
- ۴- حمل و نقل کالا و مسافر، به وسیله شرکت های هواپیمایی و کشتیرانی از ایران به کشورهای کرانه خلیج فارس.

ص: ۸۷

۵- اختصاص کشتی بیمارستانی فارور در سالهای گذشته، از طرف ایران برای درمان و مداوای بیماران موجود در سرزمین های اطراف خلیج فارس و جزایر آن و نیز تأسیس هلال احمر.

۶- کمک های قابل توجه به امارت فجیره در زمینه مسائل کشاورزی.

۷- اعزام کارشناسان فضای سبز ایران به امارات دبی و ابو ظبی.

۸- واگذاری تعدادی بورس تحصیلی به دانشجویان امارات مختلف خلیج فارس.

۹- اشتغال تعدادی از دانشجویان امارات خلیج فارس به امر تحصیل در دانشگاه های مختلف ایران به طور آزاد. (۱)

ص: ۸۸

۱- اداره بررسی ها، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، طلایه، امارات متحده عربی، سال ۱۳۷۸، ص ۱۳.

اشاره

وضعیت حقوق بشر در امارات متحده عربی همواره مورد انتقاد سازمان های حامی حقوق بشر بوده است. شهروندان حق انتخاب و یا تغییر دولت و عضویت در احزاب سیاسی را به دست نیاورده اند.^(۱) در طول تاریخ این کشور تنها یک انتخابات در سال ۲۰۰۶ برگزار شده است.^(۲) که مجمع تشکیل شده بوسیله انتخابات هیچ گونه حق قانونگذاری ندارد^(۳) کارگران خارجی از بسیاری از حقوق کار محروم هستند و امارات متحده عربی بسیاری از معاهدات بین المللی درباره حقوق کارگران را امضا نکرده است.

محدودیت های آزادی بیان

دولت امارات همچنین محدودیت های گسترده ای را برای آزادی بیان بوجود آورده است. این کشور رسانه ها را از انتقاد از مقامات سیاسی و مشکلات اقتصادی کشور برحذر داشته است. همچنین خودسانسوری نیز به طرز گسترده ای در رسانه های اماراتی وجود دارد.^(۴)

ص: ۸۹

-
- ۱- UAE- Country Reports on Human Rights United Arab Emirates fa.wikipedia.org
  - ۲- fa.wikipedia.or حقوق بشر امارات .
  - ۳- UAE- fa.wikipedia.or Human Rights Watch World Report ۲۰۰۷ حقوق بشر امارات.
  - ۴- UAE: Media Law Undermines Free Expression- fa.wikipedia.org حقوق بشر امارات.

دولت، محدودیت های وسیعی را در مورد انتشار اطلاعات در موضوعاتی همچون خانواده امیران امارات و دولت این کشور قرار داده است. (۱)

این کشور همچنین به درخواست دولت پاکستان در زمان ریاست جمهوری پرویز مشرف، برنامه های ماهواره ای یک کانال تلویزیونی پاکستانی را که مرکز اصلی آن در منطقه رسانه ای دبی قرار داشت را قطع کرد. (۲)

نقض حقوق کارگران

نقض حقوق کارگران خارجی در امارات که نود درصد نیروی کار امارات را تشکیل می دهند، به صورت ساعات کاربالا، نگه داری پاسپورت و مدارک نیروی کار توسط کارفرمایان برای جلوگیری از خروج آنان، پرداخت دیر هنگام حقوق (۳) و اخراج کارگران از کشور در صورت اعتصاب می باشد. (۴)

اعمال شکنجه در امارات

در ۲۳ آوریل ۲۰۰۹ شبکه تلویزیونی آمریکایی ای بی سی (ABC) یک

ص: ۹۰

۱- . fa.wikipedia.org UAE Media Law Undermines Free Expression- حقوق بشر امارات.

۲- Gulf News – Pakistani TV channels may move out of Dubai Media City- fa.wikipedia.org

حقوق بشر در امارات

۳- Human Rights Watch World Report ۲۰۰۶ – United Arab Emirates (UAE) .

حقوق بشر در امارات

۴- . fa.wikipedia.org "Striking Workers Released From UAE Jail" حقوق بشر در امارات.

ویدیویی قاچاق شده از امارات را منتشر کرد که شیخ عیسی بن زاید آل نھیان، پسر رئیس سابق امارات متحده عربی را در حال شلاق زدن، زدن شوک برقی (مخصوص گاوها)، وارد کردن چوپ در مقعد، ریختن نمک روی زخم و خاک در دهان و زیر گرفتن یک مجروح با یک مرسدس بنز منتشر کرد. این تصاویر مورد تأیید مقامات اماراتی قرار گرفت (۱).

بیداری اسلامی و موج بازداشت ها در امارات

بیداری جنبش های اسلامی

از زمان شروع جنبش های موسوم به بیداری اسلامی، مقامات اماراتی به شدت نگران شده اند و مخالفان را تحت فشار می گذارد. سال گذشته امارات متحده عربی به فشار خود برای خاموش کردن صدای مخالفان ادامه داد. ۱۵ نفر از فعالان سیاسی مسالمت جو در حال حاضر بازداشت هستند که به استثنای دو نفر بقیه از اعضای گروه الاصلاح یا (همکاری برای اصلاح و هدایت جامعه) به شمار می روند، گروهی که با تکیه بر مواضع اسلامی بر انجام اصلاحات در این کشور تأکید می کند.

گروه های حقوق بشری، این بازداشت ها را استبدادی قلمداد می کنند. سارا

ص: ۹۱

۱- . ABC News Exclusive: Torture Tape Implicates UAE Royal Sheikh-fa.wikipedia.org

حقوق بشر در امارات.

ویتسون، مدیر فعال در دیده بان حقوق بشر می گوید: این گونه اعمال بازتاب دهنده این است که دولت به حقوق شهروندان اعم از آزادی فعالیت سیاسی و آزادی بیان احترام نمی گذارد.

مرکز

حقوق بشر خلیج فارس (GCHR) اعلام کرد: اغلب خانه های بازداشت شدگان نظیر احمد التبور النعیمی بازرسی شده است. همان روزی که او دستگیر شد، از ۱۰ صبح تا ۳ بعدازظهر، بازرسان سرویس های امنیتی رأس الخیمه، ساکنان منزل را تفتیش می کردند. النعیمی از جمله ۱۳۳ نفر اماراتی بود که در سال ۲۰۱۱ دادخواستی امضا کرد و برای شیخ خلیفه بن زاید آل نهمان رئیس امارات و شورای عالی هفت امارت نشین خلیج فارس فرستاد. در این نامه درخواست شده بود که کشور با رأی مستقیم مردم اداره شود. این گروه همچنین درخواست کرده بود که شورای ملی فدرال (FNC) قدرت را ضمانت کند. این شورا در حال حاضر بیشتر نقش مشورتی و تشریفاتی دارد. آخرین انتخابات اعضای این شورا، پاییز سال ۲۰۱۱ برگزار شد، اما همه اماراتی ها اجازه رأی دادن آن را نداشتند، بلکه تنها ۱۳۰ هزار نفر که از سوی هفت امارت نشین دست چین شده بودند، توانستند رأی دهند. آنها تنها توانستند ۲۰ عضو این شورا را انتخاب کنند، زیرا ۲۰ عضو دیگر این شورا به صورت مستقیم از سوی دولت تعیین شدند.^(۱)

ص: ۹۲

۱- . جام جم / jamejamonline.ir از زمان شروع جنبشهای موسوم به بیداری اسلامی،-به نقل از الجزیره.

۱۶۰ فعال اماراتی با امضای عریضه ای که به رئیس امارات نوشته شده بود، خواستار انتخابات آزاد و دموکراتیک شده بودند که همه مردم بتوانند در آن شرکت کنند.

هزینه میلیاردی شیوخ عرب برای باقی ماندن در قدرت در حالی صورت می گیرد که متحدان اروپایی و غربی آنها کمترین انتقادات را از این کشورها در مورد عدم توسعه سیاسی و در نظر گرفتن حقوق شهروندی به عمل می آورند. بیشتر این کشورها به خصوص امارات متحده عربی که متحد آمریکا، انگلیس و فرانسه به عنوان مدعیان حقوق بشر شناخته می شوند همچنان به شیوه قرون وسطایی بر این کشورها حکومت می کنند.

شیخ نشین های خلیج فارس که به صورت خانوادگی کشور را اداره می کنند عموماً همه قدرت سیاسی، نظامی و حتی اقتصادی را در دست داشته و حکام این کشورها اولین و آخرین حرف را می زنند. این رویکرد باعث شده تا از زمان شروع انقلاب ها و قیام های مردمی در کشورهای عربی آنها نیز دست به اعتراض بزنند که این اعتراض ها به سخت ترین شیوه ممکن سرکوب می شود. عمان، مجمع الجزایر بحرین، امارات و حتی کویت که به نوعی مجلس و انتخاباتی هم دارند شاهد اعتراضات عمومی بودند.

امارات متحده عربی هر چند خود را به عنوان نماد توسعه در میان اعضای

شورای همکاری خلیج فارس معرفی می کند، اما این توسعه تنها شامل دو شهر ابوظبی و دبئی بوده و سایر شیخ نشین های این کشور از کمترین توسعه سیاسی و اقتصادی برخوردار هستند، تا جایی که برخی از آنها از فقیرترین کشورهای منطقه به شمار می روند. (۱)

موج بازداشت فعالان حقوق بشر

«احمد منصور» فعال حقوق بشر اماراتی در گفتگو با شبکه «فرانتس ۲۴» گفت: از سال ۲۰۱۱ تا کنون، سه موج بازداشت، فعالان حقوق بشر را در امارات هدف قرار داده است. موج اول در آوریل ۲۰۱۱ م شروع شده و موج دوم در دسامبر همین سال که تا آوریل ۲۰۱۲ م نیز ادامه یافت، و موج سوم نیز از ۱۵ جولای همزمان با بازداشت ۳ فعال حقوقی آغاز شده و همچنان ادامه دارد. به این ترتیب تعداد کلی بازداشت شدگان فعال حقوقی در امارات متحده عربی به ۵۱ نفر رسید.

دستگاه امنیتی دولت پس از ارائه درخواست اصلاحات، موج بازداشت های مذکور را به راه انداخته است، و به نظر می رسد درخواست اصلاحات مبنی بر افزایش اختیارات مجلس ملی، کنترل کامل قوه مجریه از سوی آن و استقلال کامل این مجلس، به مشام دستگاه امنیتی، خوش نیامده است. (۲)

ص: ۹۴

۱- . ۱۳۹۰ / Hamrahannews.ir / محاکمه فعالان سیاسی در ابوظب.

۲- . www.shafaqna.com // موج بازداشت ها،

چند ماه بعد از ارائه درخواست اصلاحات، دستگاه امنیتی در اقدامی بی سابقه و غیره منتظره، و برای سرکوب مطالبات اصلاح طلبانه، ملیت ۷ اماراتی را لغو کرد، اما در محاسبات و انتظارات خود دچار اشتباه شده است.

احمد منصور درباره اوضاع حقوق بشر در امارات با بیان اینکه در شرایط بسیار دشواری فعالیت می کنیم گفت: فرزندان ما از بورس تحصیلی منع شده اند، و خود من در دادگاهی که بسیاری از سازمانهای بین المللی از آن به یک محاکمه سیاسی تعبیر کردند، محاکمه شدم. (۱)

"احمد المنصور" از فعالان سیاسی و حقوقی و بلاگ نویس اماراتی و "فهد سالم الشحی" جوان ۳۸ ساله و فعال حقوقی بازداشت شدند. این بازداشت ها نشانگر افزایش موج نگرانی این رژیم از آغاز موج قیام مردمی است. (۵۱) احمد منصور یک فعال برجسته حقوق بشری امارات که سال ۲۰۱۱ به خاطر توهین به امیر امارات گناهکار شناخته و بعد بخشوده شد، همین تفکر را ترویج می کند. مقامات اماراتی دست پیش گرفته و برای متوقف کردن فعالیت های این گروه که خواستار اصلاح است بر آنها فشار می آورند. (۲)

احمد منصور گفت: در این باورم زمانی که آزاد شدیم، از زندان کوچک به

ص: ۹۵

۱- ww.shafaqna.com موج بازداشت ها، - همان

۲- خبرگزاری رویترز//فروردین ۱۳۹۰ // ۹ fararu.com/بازداشت دو تن از فعالان سیاسی در امارات

زندان بزرگ منتقل شدیم و این روش حتی پس از آزادی ما هنوز هم ادامه داشت و تا این لحظه پاسپورت مرا نداده اند و پس از بازداشت در کار قبلی، نتوانستم مدرک حسن شهرت دریافت کنم. (۱)

پلیس امارات بازداشت "احمد المنصور" را تأیید کرده و البته علت آن را ارائه شکایتی جنایی علیه وی دانسته است. اما مقامات وزارت کشور امارات تاکنون در این باره نظری ارائه نکرده اند. (۲)

در امارات انتخابات مستقیم برگزار نمی شود و احزاب سیاسی نیز از فعالیت ممنوع هستند. این در حالی است که در ماه های اخیر موج قیام های عربی در راستای تحقق دموکراسی فراگیر شده است.

در این میان، امارات به عنوان سومین صادر کننده نفت جهان و قطر به عنوان بزرگترین صادر کننده گاز جهان، به علت هزینه های اقتصادی دولت و رفاه عمومی مردم تا حدودی از تنش های سیاسی اخیر به دور بوده اند. از سوی دیگر، سازمان دیدبان حقوق بشر، در بیانیه ای خواستار آزادی احمد منصور فعال سیاسی امارات شد که اخیراً توسط پلیس امارات دستگیر شده است.

در این بیانیه آمده است: «اعتقاد داریم بازداشت احمد منصور با هدف

ص: ۹۶

۱- .. جام جم / jamejamonline.ir / از زمان شروع جنبشهای موسوم به بیداری اسلامی، -بنقل از الجزیره

۲- .. www.shafaqna.com / موج بازداشت ها، همان.

ارباب مردم امارات صورت گرفته تا در راستای تحقق اصلاحات دموکراتیک فعالیت نکنند. این در حالی است که دولت های دیگر منطقه در حال اجرای اصلاحات دموکراتیک بوده اما دولت امارات در پی تنگ تر کردن دایره آزادی های مدنی است».

خاطرنشان می شود اتباع اصلی اماراتی، ۱۵ درصد کل جمعیت پنج میلیون نفره این کشور را تشکیل می دهند و مابقی آنها مهاجر هستند. درآمد سرانه هر فرد اماراتی با توجه به درآمدهای هنگفت دولت بسیار بالاست و به بیش از ۴۷ هزار دلار در سال می رسد. تحلیل گران سیاسی معتقدند مناطق شمالی امارات با توجه به کمتر توسعه یافتگی، استعداد بیشتری برای آغاز قیام مردمی دارند.^(۱)

بستن دفاتر سازمان بین المللی

فعالان حقوق بشر در امارات به دنبال خشونت یا اعمال پرخاش گرانه در جریان تلاش های اصلاح طلبانه خود نیستند، زیرا فعالیت مسالمت آمیز سیاسی را حقی اساسی برای خود به حساب می آورند.

از جمله افرادی که بازداشت شده اند، احمد الزابی یک قاضی پیشین بود. شش نفر دیگر هم بودند که در سال ۲۰۱۱، امارات تابعیت آنها را پس گرفت. این شش نفر از اعضای جنبش اصلاح بودند که سال ۱۹۷۰ تابعیت اماراتی به

ص: ۹۷

دست آورده بودند. خبرگزاری رسمی کشور امارات اعلام کرد: به دلیل این که «فعالیت این افراد تهدیدی برای امنیت و ثبات کشور» بوده، تابعیت آنها لغو شده است. آنها پس از آن بازداشت شدند که با دریافت یک ملیت دیگر موافقت نکردند. یکی دیگر از کسانی که بازداشت شد، احمد غیث السویدی بود که گفته می شود تابعیت خود را از دست داده است. برگه های هویت این افراد مصادره و به آنها عدم تابعیت داده شد، زیرا این افراد تابعیت دوگانه نداشتند و وکلای آنها همچنان با این مسائل حقوقی درگیر هستند.

الزابی گرچه وثیقه گذاشته بود، با این حال آزاد نشد. به گفته منصور از فعالان اصلاح طلب امارات، این تصور می رود که او توسط نیروهای امنیتی امارات بازداشت شده باشد. یکی دیگر از این افراد یعنی صالح الظفاری کسی بود که در تویتر فعالیت می کرد. گفته می شود یادداشت های او در تویتر انتقادهایی را نسبت به دولت مطرح می کرد و به نحوه برخورد با کسانی که در برابر سفارت سوریه نیز تظاهرات کرده و از کشور اخراج شده بودند، اعتراض داشت. مطابق گزارش دیده بان حقوق بشر همین مسائل موجب بازداشت او شده است.

سال ۲۰۱۱ دولت دست به انحلال هیأت امنای انجمن حقوق دانان و انجمن معلمان زد که هر یک سازمانی صنفی و حقوق بشری بودند و به جای آنها، نمایندگان خود را منصوب کرد.

سازمان عفو بین الملل از دولت امارات خواست این زندانیان را آزاد کند.

بعد ها این افراد به دلایل نامعلومی از سوی مقامات اماراتی بخشوده شدند. به همین خاطر منصور در حال حاضر آزاد است اما نه اجازه کار دارد و نه گذرنامه او را بر می گردانند.

اخیرا مقامات اماراتی دو سازمان بین المللی را بستند که یکی از آنها با آمریکا و دیگری با آلمان در ارتباط بود و هر دو به گسترش مباحثات سیاسی کمک می کردند. وقتی نوبت انتخابات شورای ملی فدرال می رسد، مقامات به مردم سفارش می کنند تا در رای گیری ها فعالانه حضور و نقش داشته باشند اما در عمل اگر اتفاقی هم بیفتند یا تغییری حاصل شود، بسیار کند است. (۱)

پس از آغاز قیام ها و انقلاب های جهان عرب که تاکنون باعث تغییر حاکمیت چهار کشور عربی شده و چندین کشور دیگر را نیز تهدید می کند، خاندان حاکم در امارات متحده عربی نیز در معرض خطر قرار گرفته است. اما تفاوت امارات با دیگر کشورهای عربی این است که به طور همزمان هم از اسلام گرایان در هراس است و هم از اصلاح طلبان. (۲)

ص: ۹۹

-
- ۱- .. جام جم / از زمان شروع جنبشهای موسوم به بیداری اسلامی، بنقل از الجزیره انگلیسی علیرضا ثمودی
  - ۲- .. («تابناک»، ۲۰ خرداد ۱۳۹۱، asrkhabar.com /.../ وحشت-امارات-از-اسلامگرایان-و-اصلاح-طلبان.

سلطان بن قاید القاسمی عموزاده، حاکم فعلی امارت رأس الخیمه، می گوید: دولت باید به پارلمان قدرت بدهد چون پارلمان یک نیروی پرسش کننده و نیرویی است که موجب همگرایی مردم می شود و بر اساس جریان های سیاسی در کشور رفتار می کند، اما حکومت خیلی مواظب است و اجازه نمی دهد پارلمان قدرت بگیرد. بخصوص این که فکر می کند گروه های اسلام گرا می خواهند از این موقعیت استفاده کنند.

بازداشت شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی» که گروهی اصلاح طلب را رهبری می کند حادثه ای بی سابقه در فرآیند سیاسی امارات متحده عربی به شمار می رود، زیرا وی بلندپایه ترین شخصیت سیاسی امارات به شمار می رود که توسط حکومت این کشور بازداشت می شود.

در چند دهه اخیر، کشور امارات متحده عربی تقریباً یکی از کشورهایی بوده که شاهد کمترین جنجال و یا تنش سیاسی داخلی و خارجی بوده است.

«عبدالله القاسمی» فرزند شاهزاده «سلطان بن قاید القاسمی» طی اظهاراتی گفت: یکی از بزرگان خانواده با پدرم تماس گرفت و به او خبر داد که حکومت ابوظبی تصمیم به دستگیری او گرفته و خواستار تسلیم او شده است. پس از گفتگویی طولانی توافق شد که مهلتی برای دستیابی به راه حل داده شود، اما افرادی مسلح سرانجام پدرم را بدون تفهیم اتهام یا حکم بازداشت، دستگیر

کردند. پدرم را به کاخ حاکم رأس الخیمه بردند و همچنان آنجاست. احتمال دارد او را به حکومت ابوظبی که خواهان دستگیری اوست، تحویل دهند.

حدود دو سال پیش این شاهزاده در رأس گروهی از فعالان اماراتی قرار گرفت که به «گروه دعوت به اصلاحات» شهرت یافت. این گروه خواهان اصلاحات سیاسی در ساختار کشورش است. نتیجه فعالیت این گروه باعث تحت تعقیب قرار گرفتن اعضای آن شد. تابعیت هفت نفر از فعالان این گروه باطل شد که شش تن از آنها به دلیل امتناع از ترک کشور، در زندان به سر می‌برند. این گروه در بیانیه‌ای بازداشت القاسمی را محکوم کرد. (۱)

جنبش الاصلاح چند دهه است که در امارات فعالیت می‌کند و هرکس می‌تواند با آنها همکاری داشته باشد. گفته می‌شود آنها تفکرات شبیه به اخوان المسلمین دارند، اما دقیقاً شاخه‌ای از این جماعت به حساب نمی‌آیند.

سلطان القاسمی معتقد است حکومت امارات از گروه‌هایی که از اسلام به عنوان مبانی سیاسی استفاده می‌کند، بیشتر عصبانی است. وی می‌افزاید: من فکر می‌کنم مردم جامعه تا اندازه‌ای از حکومت شان خسته شده‌اند. بنابراین فشارها به این خاطر نیست که آنها اسلام‌گرا هستند چون همه کشور اسلام‌گراست. وی یادآور می‌شود که سیاستمداران اسلام‌گرا گروه متشکل تری دارند، اما هرگز برای دست یافتن به قدرتی سیاسی تلاش نمی‌کنند.

ص: ۱۰۱

سلطان بن قاید القاسمی می گوید: امارات از یک فدراسیون مرکب از هفت امارت نشین تشکیل شده است که ساز و کار خیلی حساسی از نظر قدرت سیاسی دارد. به گفته او، برخی مقامات از سایرین محافظه کارتر هستند و تعدادی نیز لیبرال تر از بقیه و این مسأله مدیریت کشور را دشوار می کند. (۱)

لغو تابعیت اصلاح طلبان

دولت امارات تابعیت هفت نفر از اصلاح طلبان در این کشور را لغو کرد که این موضوع جنجال های زیادی را میان طرفداران این تبعیض و فعالان حقوق بشر ایجاد کرد، حال امروز این فعالان با احکام زندان مواجه شده اند. مقامات امارات افرادی که این حکم علیه آنها اتخاذ شده را به اداره مهاجرت احضار کرده و از آنها خواسته اند تا تعهد دهند که به دنبال تابعیت دیگری باشند، چرا که وجود آنها در این کشور مخالف قانون است و آنها بازداشت خواهند شد. این افراد امضای این تعهد را رد کرده بودند، به ویژه اینکه تاکنون هیچ قرار رسمی در مورد لغو تابعیت آنها صادر نشده است، به همین علت مقامات امارات تصمیم گرفتند شش نفر از این افراد را بازداشت کرده و آنها را به زندان تحویل دهند.

اسامی این هفت نفر که لغو تابعیت آنها محکومیت گسترده مردمی و حقوقی علیه دولت امارات را به دنبال داشت، عبارتند از:
دکتر علی الحمادی، محمد عبد

ص: ۱۰۲

۱- . جام جم/ از زمان شروع جنبش های موسوم به بیداری اسلامی همان .

الرازق الصديق، دكتور شاهين الحوسنى، حسين الجابرى، حسن الجابرى، ابراهيم المرزوقى، أحمد غيث السويدى.

این فعالان که الان در زندان الشهامه در ابوظبی در بازداشت هستند، پیش از این نیز به بهانه های واهی به خیانت و مزدوری برای گروه های خارجی متهم شده بودند، تمام گناه این افراد این است که عریضه ای را برای مطالبات اصلاح طلبانه خود نوشته اند و آن را برای حاکم امارات فرستاده اند، آنها در این نامه خواستار اصلاحات قانونی در این کشور شده بودند، اما این پیشنهاد و درخواست به مذاق مقامات اماراتی خوش نیامد و علاوه بر لغو تابعیت آنها در دسامبر گذشته، آنها را در برابر گزینه های هجرت یا انتخاب تابعیتی دیگر قرار دادند و آنها را از مکان تولدشان اخراج کردند.^(۱)

نگرانی عفو بین المللی از سرنوشت زندانیان

سازمان عفو بین الملل ضمن نگرانی از سرنوشت نه زندانی که فقط به خاطر بیان دیدگاه هایشان مدتهاست که در زندان های امارات عربی متحده بسر می برند، آزادی آنها را خواستار شد.

گروه های مدافع حقوق بشر معتقدند که این نه زندانی از اعضای انجمن 'الاصلاح' نزدیک به اخوان المسلمین امارات متحده عربی هستند که بر خلاف

ص: ۱۰۳

۱- . فارس، به نقل از پایگاه خبری عربی پرس دوشنبه ۲۸ فروردین ۱۳۹۱.

گفته های مسئولان امارات که مدعی شده اند به علت انجام اقدامات خشونت آمیز در زندان به سر می برند، فقط به خاطر بیان دیدگاه هایشان دستگیر شده اند.^(۱)

بازداشت و اخراج استاد برجسته علوم سیاسی

عبدالخالق عبدالله که یک استاد برجسته علوم سیاسی در امارات است؛ گفت: آنها واقعا نمی خواهند به سرعت به سمت دموکراسی بروند، بلکه می خواهند گام به گام پیش بروند که برای ما بسیار ناامیدکننده است.

مقامات امارات نمی خواهند خدشه ای به ثبات کشور وارد شود. آنها معتقدند دموکراسی تفرقه افکنانه است. احمد عبدالخالق بازداشت شد. وی عضو گروه اصلاح نبود و فعالیت سیاسی قابل بحثی هم نداشته، اما چندی پیش، خانواده اش را خواست تا به آنها اطلاع دهد که دولت امارات می خواهد او را به جزیره کوموروس در ماداگاسکار تبعید کند.^(۲)

امارات، حق شهروندی احمد عبدالخالق مخالف دولت را سلب نمود. وی با گذرنامه جزایر کومور که توسط دولت امارات برایش تهیه شده بود، از این کشور اخراج و روانه تایلند شد. وی یکی از کنشگرانی است که در ماه های اخیر حق شهروندی شان به دلیل درخواست اصلاحات سیاسی لغو

ص: ۱۰۴

۱- www.shafaqna.com /...--دوشنبه، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۱.

۲- جام جم / از زمان شروع جنبشهای موسوم - همان.

می شود. عبدالخالق در تارنمای شخصی خود، خواستار اعطای حقوق سیاسی بیشتر به مردم امارات شده بود.

خبر سلب شهروندی احمد عبدالخالق با واکنش مرکز حقوق بشر امارات که دفتر آن در لندن است، مواجه شده و هنوز مقام های اماراتی به آن واکنشی نشان نداده اند.^(۱)

بازداشت گروهی از اسلام گرایان

مقامات امنیتی امارات اعلام کردند که یک گروه از اسلام گرایان را که به ادعای این مسئولان برای ارتکاب اقدام های ضد امنیتی برنامه ریزی می کردند، بازداشت کرده اند.

خبرگزاری رسمی امارات اعلام کرد که دادستانی کل امارات پس از صدور حکم بازداشت گروهی از اسلام گرایان، در حال بازجویی از افراد این گروه است.

خبرگزاری امارات مدعی شد که این گروه تشکیلاتی را تاسیس و سازماندهی کردند که به دنبال ارتکاب جرایم ضد امنیتی و غیرقانونی است و علاوه بر آن با تشکیلات و سازمان های خارجی نیز در ارتباط هستند.

«سالم سعد الکبیش» دادستان کل امارات در این باره گفت که: تحقیقات برای کشف ابعاد توطئه ای که ادعا شده این تشکیلات در پی آن بود، ادامه دارد.

ص: ۱۰۵

امارات در اقدامی بی سابقه علیه مخالفان، طی سه ماه گذشته ۱۰ اسلام گرا را بازداشت کرده است. (۱)

بازداشت اساتید دانشگاهی و مبلغین اسلامی

شبکه اطلاعات حقوق بشر عربی، تشدید بازداشت فعالان حقوقی در امارات را محکوم کرد و آن را نشانه ناتوانی مسئولان در برابر مطالبات مردم این کشور دانست. این شبکه در بیانیه ای اعلام کرد: پناه بردن مسئولان اماراتی به راه کارهای امنیتی علیه فعالان و مخالفان، و نسبت دادن اتهامات دروغین به آنها و ادامه فشارها و بازداشت ها بیانگر آن است که مسئولان در تعامل با مطالبات مردم برای اصلاح شکست خورده اند.

این شبکه تأکید کرد: روی آوردن به راه کارهای امنیتی فقط موجب تقویت مخالفان خواهد شد، و مسئولان اماراتی با اینگونه اقدامات فقط موجب وحدت بیشتر مردم و پافشاری بیشتر آنها بر تغییرات می شود.

این شبکه از مسئولان اماراتی خواست، با تضمین حمایت از آزادی بیان، همه بازداشت شدگان سیاسی را فوراً آزاد کند، و از نسبت دادن اتهامات ساختگی به آنها دست بکشد. (۲)

ص: ۱۰۶

۱- . - www.shia-news.com / تیر / ۱۳۹۱ - شفقنا - ایلنا.

۲- . سایت فرهنگ نیوز به نقل از العالم، ۱/۷/۱۳۹۱.

برخی از منابع آگاه اماراتی اعلام کردند که اداره و کنترل زندان «الوثبه» در «ابو ظبی»، پایتخت کشور امارات به همراه شماری از تأسیسات و مراکز حکومتی این کشور به شرکت نظامی آمریکایی «بلک واتر» سپرده می شود.

روزنامه آمریکایی «نیویورک تایمز» در می ۲۰۱۱ افشا کرد که شیخ «محمد بن زاید»، ولی عهد ابو ظبی از مؤسس و بنیانگذار شرکت آمریکایی نظامی «بلک واتر» درخواست کرده بود که یگانی متشکل از ۸۰۰ نیروی امنیتی بیگانه را به امارات اعزام کند. این روزنامه در ادامه افزوده بود که بر اسناد و مدارکی دست یافته که نشان می دهد، شرکت «لارک برینس» این یگان را با هزینه ای بالغ بر ۵۲۹ میلیون دلار تشکیل خواهد داد. این نیروها برای مقابله با اعتراض های داخلی و انجام ماموریت های ویژه و محافظت از خطوط انتقال نفت و برج ها از حملات مورد استفاده قرار خواهند گرفت.

نیویورک تایمز گفته است که: تصمیم به تشکیل چنین یگانی حتی پیش از آغاز انقلاب های عربی در منطقه اتخاذ شده بود و از حیث طرح برینس با حمایت هایی نیز در آمریکا مواجه شده است، اما آمریکا هنوز موضع رسمی خود را در این خصوص اعلام نکرده است.

این روزنامه آمریکایی به نقل از یک مقام مسئول آمریکایی که از این برنامه مطلع و آگاه بود، نوشت: کشورهای عرب حوزه خلیج فارس و امارات به طور

خاص، دارای مهارت‌ها و تجارب ارزشمند نظامی نیست و منطقی و معقول این است که از خارج مرزهایش در این ارتباط کمک بگیرد.

همچنین نیویورک تایمز نوشت که سخنگوی وزارت خارجه آمریکا در گفت و گو با این روزنامه اظهار کرده است که شرکت «بلک واتر» در سال ۲۰۱۰ مبلغ ۴۲ میلیون دلار را به عنوان غرامت به خاطر آموزش نظامی نیروهای بیگانه در اردن بدون کسب مجوز پرداخت کرده است.

کارمندانی

که پیشتر در این طرح خدمت می کردند و مقامات آمریکایی که نیویورک تایمز به آنها در گزارش خود استناد جسته است، می گویند که نظامیان مورد نیاز برای این طرح از کلمبیا و آفریقای جنوبی و دیگر کشورها به یک پایگاه نظامی آموزشی در امارات از ابتدای تابستان ۲۰۱۰ منتقل شده اند. این روزنامه می گوید که آموزش این افراد را نظامیان بازنشسته ارتش آمریکا و نیروهای عملیات های ویژه کشورهای غربی چون آلمان و انگلیس و فرانسه برعهده دارند. نیویورک تایمز می نویسد: ولی عهد ابو ظبی اصرار دارد که از توان و نیروی مسلمانان کمک نگیرد، چون در جنگ علیه مسلمانان نمی توان به آنها اعتماد کرد.

منابع

آگاه آمریکایی به نیویورک تایمز گفته اند که ولی عهد ابوظبی شخصا این پرونده و قرارداد را پیگیری می کند و مسئولان اماراتی پیشنهاد داده اند که نیرو را گسترش داده و آن را از یگان تبدیل به گردان کنند که هزاران نظامی را دربرمی گیرد. (۱)

ص: ۱۰۸

«حسن احمد الدقی»، فعال اماراتی، از تشکیل اولین حزب سیاسی اماراتی به نام "حزب الامه" خبر داد.

الدقی که سمت دبیر کلی را در این حزب احراز می کند، گفت که هدف از تأسیس این حزب، هموار کردن راه برای مشارکت سیاسی مردم و ایجاد کثرت گرایی سیاسی در این کشور است.

حزب الامه در حالی در امارات تأسیس می شود که مقامات این کشور سرکوب های سازمان یافته طرفداران اصلاحات در این کشور را به شدت تشدید کرده اند و اصلاح طلبان اماراتی را با اتهامات واهی بازداشت، زندان، سلب تابعیت و از این کشور تبعید می کنند.

الدقی در این ارتباط گفت که حزب الامه خواستار مشارکت مردم در انتخاب دولتی است که حافظ حقوق و آزادی های آنان باشد و پارلمان را به مرجع واقعی نظارت و قانون گذاری تبدیل کند. از سوی دیگر "انور قرقاش"، وزیر مشاور خارجه امارات تأسیس چنین حزبی را محکوم کرد و آنرا نوعی دعوت به فتنه و اقدام علیه کشور برشمرد.^(۱)

ص: ۱۰۹

۱- منبع: فارس = به گزارش خبرگزاری اهل بیت علیه السلام - ابنا - امارات - ۱۲/۹/۱۳۹۱.

فصل سوم: وضعیت سیاسی شیعیان امارات

وضعیت سیاسی شیعیان امارات

ص: ۱۱۱

آمار و ارقام ارائه شده ذیل پیرامون جمعیت شیعیان امارات مختلف است. این آمار و ارقام از منابع مختلف اقتباس شده است. مراکز آمار دولتی امارات، تاکنون بطور رسمی آماری از جمعیت شیعیان این کشور منتشر نکرده اند. ارائه این آمار جهت اطلاع از حضور شیعیان در این کشور است و در گفتگو با نیروهای مطلع، جمعیت شیعیان در این کشور بیشتر از این ها است.

جمعیت شیعیان و پراکندگی جغرافیایی آنان:

شیعیان که از سالهای دور به طور مسالمت آمیز در کنار اهل تسنن به کار و فعالیت اشتغال دارند و از نظر کلی به دو دسته بومی و مقیم تقسیم می گردند؛ شیعیان بومی عمدتاً از اقوام عرب مهاجر از بحرین و ایران هستند که از دهها سال قبل در این کشور سکونت دارند و حدود ۵ الی ۱۰٪ کل جمعیت امارات را تشکیل می دهند. شیعیان مقیم از اتباع کشورهای ایران، پاکستان، بحرین، هند و افغانستان می باشند که اکثراً در دبی و شارجه مقیم می باشند، اما ایرانیان مهاجر به امارات، اکثراً سنی مذهب می باشند و ایرانیان سنی از موقعیت های اجتماعی بهتری نسبت به شیعیان برخوردارند.^(۱)

ص: ۱۱۳

۱- . داود حسینی، نگاهی به امارات متحده ی عربی - سال ۱۳۶۴- ص ۸.

بر اساس اطلس جهانی، قریب ۱۶ درصد از کل جمعیت این کشور شیعه هستند، در حالی که در برخی منابع، جمعیت شیعیان بین ۶ تا ۲۰ درصد تخمین زده شده است. به هر حال، بیشتر این شیعیان در امیر نشین دبی ساکن هستند که از مهم ترین و در عین حال، پرجمعیت ترین امیر نشین های امارات متحده به شمار می آید. دبی، شهر بندری و پر رونق امارات متحده عربی و دارای منطقه ی آزاد تجاری است که اکثریت شیعیان کشور در این شهر ساکنند. این تمرکز در مهمترین امیر نشین نفتی این فدراسیون، در واقع، پدید آورنده ی همان مسائل و مشکلاتی است که سایر امیر نشین ها با آن مواجهند، به خصوص اینکه ایران در دبی نیز همانند بحرین، از نفوذ عمده ای برخوردار است. (۱)

آمار دقیقی از شمار ایرانیان مقیم امارات وجود ندارد، اما در منابع نیمه رسمی، جمعیت آنان حدود ۵۰۰۰۰۰ نفر تخمین زده می شود که حدود ۴۰۰۰۰۰ نفر ساکن دبی هستند. (۲)

از کل جمعیت امارات، ۱۷٪ آن ایرانی الاصل هستند. (۳)

بر طبق آمار سازمان سیا، ایرانیان و عرب های غیر اماراتی مجموعاً ۲۳٪ از

ص: ۱۱۴

۱- ww.rasekhoon.net، اردیبهشت ۱۳۸۸.

۲- Salman Dossari. Persian Presences in the UAE. Asharq Al-Awsat ۰۱ / ۰۲ / ۲۰۰۷.

۳- . بختیاری، سعید. اطلس کامل گیتاشناسی. چاپ نوزدهم. مؤسسه جغرافیایی و گیتاشناسی، ۱۳۸۱.

جمعیت کشور امارات را تشکیل می دهند. (۱)

از کل جمعیت امارات ۱۶٪ شیعه هستند که بخش اعظم از آنان ایرانی هستند. (۲)

از مجموع کل جمعیت کشور ۴.۶۰۰.۰۰۰ نفر، جمعیت شیعیان ۶۶۲.۴۰۰ می باشند که شامل ۱۴/۱۵ درصد جمعیت کشور می شود. (۳)

طبق آمار سال ۲۰۰۹م، از کل جمعیت ۴.۶۲۱.۳۹۹ نفره، جمعیت شیعیان کمتر از ۳۵۰.۰۰۰ می باشد. (۴)

درصد شیعیان نسبت به جمعیت مسلمان کشور در حدود ۱۰ درصد می باشد. (۵)

شیعیان امارات شامل ایرانی، بحرینی، لبنانی، هندی، عراقی و پاکستانی می باشند. (۶)

اصالت و سکونت شیعیان

در امارات متحده عربی، بیشتر شیعیان در امیرنشین دبی زندگی می کنند و جالب اینجاست که این شیخ نشین، پس از ابوظبی مهمترین شیخ نشین امارات

ص: ۱۱۵

-
- ۱- CIA World Factbook section on United Arab Emirates . (سیا. - ۲۷ می ۲۰۱۰).
  - ۲- Stew Magnuson. For the UAE, Iran Is Both Enemy and Trading Partner. National Defence, May ۲۰۰۹ - fa.wikipedia.org /ایرانیان امارات
  - ۳- آمار «مجمع جهانی اهل بیت (ع)» از شیعیان امارات - سال ۲۰۰۸.
  - ۴- آمار انجمن دین و زندگی اجتماعی «مؤسسه PEW» آمار شیعیان امارات در سال ۲۰۰۹.
  - ۵- سایت اهل البیت - آمار شیعیان - - ۲۰ www.ahl-ul-bayt.org /بهمن / ۱۳۸۸.
  - ۶- سید مختار حسینی، مصاحبه، ۱۶/۹/۱۳۹۱

است و از بعد تجاری، یکی از پر رونق ترین شهرهای منطقه به شمار می آید و به لحاظ جمعیتی نیز از پر جمعیت ترین امیرنشین های امارات است. بارزترین ویژگی این شیخ نشین، موقعیت آن به عنوان یک مرکز تجاری پیشرو در میان بقیه شیخ نشین های امارات متحده عربی است.^(۱)

شیعیان بیشتر در دبی، شارجه و ابو ظبی ساکنند، اما به صورت پراکنده در دیگر امیر نشین ها نیز حضور دارند. شیعیان این کشور در مقایسه با کویت یا بحرین، محله مشخصی ندارند، بلکه در میان محلات مختلف پراکنده هستند. به طور معمول روز عاشورا می توان با توجه به خلوتی شهر، حضور گسترده شیعیان را در این امیر نشین شاهد بود.^(۲) مدینه

زاید در ابو ظبی محل سکونت شیعیان می باشد.^(۳)

اصولاً- کشور امارات متحده عربی، کشوری مهاجر پذیر است، به گونه ای که می گویند حدود چهار پنجم جمعیت آن را مهاجرین تشکیل داده اند. بنابراین، این که گفته می شود بیشتر شیعیان این کشور ایرانی اند، دور از انتظار نیست. بعضی ها هم می گویند شیعیان این کشور، متعلق به قبیله ی بحارینه می باشند که ممکن است این قبیله در حدود سیصد سال پیش، با قبول مذهب تشیع از قبایل نعین از

ص: ۱۱۶

۱- رسول جعفریان کتاب: اطلس شیعه- سال ۱۳۸۷-۱۳۸۸- ص ۴۵۱.

۲- مهدی مظهري، کتاب جغرافیای سیاسی شیعیان منطقه خلیج فارس ص ۱۱۳ محمد احسانی شیعه نیوز.

۳- رسول جعفریان همان.

قبیله ی عرب به وجود آمده باشد؛ گرچه بعضی ها معتقدند این مردمان، از ساکنان اصلی و بومیان ناحیه هستند که به دست اعراب شکست یافته اند. تمام مردم قبیله شیعه مذهب اند و به تجارت و کشاورزی اشتغال دارند.^(۱)

ص: ۱۱۷

۱- . سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، اطلاعاتی در باره ی امارات متحده عربی، ۱۳۷۸، ص ۸۳.

شیعیان این کشور در صحنه و ساختار سیاسی کشور حضور نداشته و عموماً به تجارت و بازرگانی مشغولند. (۱)

هیچ مسئول و یا رهبر شیعه در جایگاه‌های سیاسی در کشور امارات وجود ندارد. (۲)

شیعیان در قانون اساسی و در قوانین اجتماعی و فرهنگی هیچ جایگاه و نقش قانونی ندارند. حضور اقلیت قابل ملاحظه شیعیان در امارات می‌تواند باعث دغدغه خاطر حاکمان امارات باشد و این امر آنان را بر آن داشته تا از یک طرف به اقتضای خصوصیات تاریخی، اجتماعی، سیاسی و دینی خود بر تطبیق ظاهر شریعت از روش عربستان سعودی پافشاری کنند و از سوی دیگر، سیاست تخریب عفت و اخلاق عمومی را به آرامی در پیکر جامعه تزریق کنند و برای تحقق هرچه بهتر و سریعتر این خط مشی، همه بخش‌هایی را که می‌توانند در اعمال این سیاست نقش داشته باشند به خدمت گرفته‌اند. (۳)

در دبی فعالیت شیعیان با مدیریت کل اوقاف و امور اسلامی دبی هماهنگ می‌باشد و از طرف این مدیریت، مبلغین سنی و شیعه به مناطق اعزام می‌شوند و فعالیت آنان زیر نظر این ارگان است. (۴)

ص: ۱۱۸

۱- امارات متحده، سری انتشارات نظری اجمالی به کشورها، مؤسسه مطالعات بازرگانی، ۱۳۶۴ ص ۶۹.

۲- . ۲۷ www.rasekhoon.net اردیبهشت ۱۳۸۸.

۳- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، همان ص ۹۱.

۴- حسن خاکرند، تحلیل و ارزیابی وضعیت فرهنگی امارات، ۱۳۷۵، ص ۱۰.

شیعیان در حاکمیت و قوای سه گانه نیروهای مسلح نقش و سهمی ندارند. به طور کلی شیعیان مستقر در امارات گرایشات مذهبی سنتی دارند و از مسائل سیاسی دوری می کنند و بیشتر به فکر کار و تجارت هستند و در امور سیاسی کشور امارات دخالت نمی کنند و از هرگونه تنش و حساسیت های مذهبی و نژادی و سیاسی دوری می کنند و همچنین از ارتباط و نزدیکی مراکز و ارگانهای وابسته به جمهوری اسلامی ایران هراس دارند و نسبت به انقلاب اسلامی ایران بی تفاوت بوده ولی به مراجع تقلید نجف اشرف ابراز تمایل و گرایش نشان می دهند. هر چند تعدادی از ایرانیان کادر نیروهای مسلح می باشند، لیکن هیچ نقش مهم و تأثیر گذاری در این نیروها ندارند. (۱)

فعالیت اقتصادی شیعیان در دبی

دبی یکی از مراکز اصلی ایرانیان در خارج است و تجمع و سکونت ایرانیان در این شیخ نشین اقتصادی.

زیاد است. دبی پذیرای مهاجران ایرانی است که در همه ی حوزه های اقتصادی فعالیت می کنند. البته، تنش بین دو کشور و افزایش فشار بین المللی در مورد ایران باعث به وجود آمدن مشکلاتی برای جامعه اقتصادی دبی شده است. به گفته ی اتاق تجارت و صنعت دبی، ایرانیان و غالباً تجار این کشور، در بین اولین بیگانگانی هستند که در امارات متحده ی عربی فعالیت اقتصادی را آغاز کردند. (۲)

مهاجران ایرانی، چه کسانی که قبل و چه کسانی که پس از انقلاب اسلامی به دبی آمدند، نقشی قابل توجهی در موفقیت اقتصادی دبی بازی کرده اند. (۳)

گرچه دبی به لحاظ منابع معدنی، پس از ابوظبی مهم ترین منابع نفتی کشور امارات را در بردارد، ولی رونق واقعی این شیخ نشین، مرهون تجارت و بازرگانی است. دبی با جمعیتی بالغ بر ۷۵۰ هزار نفر، به عمده فروشی و خرده فروشی کالاها، بیش از نفت متکی است. حضور گردشگران خارجی و تجار و سرمایه

ص: ۱۲۱

۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، اطلاعاتی در باره ی امارات متحده عربی، ۱۳۷۸ ص ۹۴.

۲- محمود حجتی رسالت - همان.

۳- محمود حجتی، رسالت - همان.

گذاران ملل مختلف که از مالیات کم بهره جسته و به تجارت کالا در دبی می پردازند، به اقتصاد این امیرنشین در سالهای گذشته رونق زیادی بخشیده بود.^(۱)

شیخ نشین دبی دارای یک منطقه آزاد تجاری به نام «جبل علی» است. در جبل علی، سرمایه گذاران سالهاست که به داد و ستد کالا می پردازند. این بندر آزاد، دروازه ی ورود کالاهای ساخته شده ی شرق آسیا و مرکز صادرات مجدد این گونه کالاها به کشورهای حوزه ی خلیج فارس است.^(۲)

این بندر، یکی از بزرگ ترین بندرهای منطقه است و مکان جذابی برای فعالیتهای صنعتی و تجاری به شمار می آید. این امیرنشین که مرکز تجمع بازرگانان و تاجران سراسر منطقه آسیای شرقی و خاورمیانه است، از مهمترین امیرنشین های این کشور می باشد و محل تمرکز شیعیان این کشور نیز می باشد، بنابراین، شیعیان نیز از موقعیت خاص تجاری مرکزی این شهر استفاده و بهره ی لازم را می برند. تعداد دیگری از این شهرها، از جنبه های مذهبی مورد توجه هستند.^(۳)

از نظر قبیله ای نیز بسیاری از مردم جنوب ایران دارای اقوام و بستگان نزدیک نسبی و سببی در کشور امارات می باشند و لذا از طریق قبیله و خون نیز

ص: ۱۲۲

۱- . سایت شیعه نیوز، کتاب جغرافیای سیاسی شیعیان منطقه خلیج فارس، سید محمد احسانی.

۲- . سایت شیعه نیوز- همان.

۳- . سایت شیعه نیوز- همان.

دارای وجه اشتراک می باشند و به دلیل این قرابت فامیلی، تردد میان این دو جامعه بسیار زیاد شده است. حتی در بسیاری از موارد مشاهده گردیده که افرادی در هر دو سرزمین دارای محل استقرار و منزل و خانواده و بستگان بوده و به طور دائم در تردد می باشند.

با توجه به اشتراکات گسترده میان دو جامعه ایران و امارات، از نظر اقتصادی نیز زمینه برقراری روابط تجاری و اقتصادی و بازرگانی بسیار خوبی فراهم شده است. در سال ۲۰۰۰ طبق آمار رسمی ارائه شده از سوی اتاق بازرگانی امارات و اداره ثبت شرکتها، تنها ۷۰۰ شرکت ایرانی جدید التاسیس در دبی به ثبت رسیده اند که سرمایه به ثبت رسیده این شرکتها بالغ بر ۷۰ میلیارد دلار ذکر گردیده است. همچنین از طریق آمارهای رسمی ارائه شده از سوی وزارت بازرگانی آن کشور، جمهوری اسلامی ایران اولین شریک تجاری امارات متحده عربی بوده، بیشترین صادرات امارات به جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته است.

با عنایت به حجم بالای مبادلات بازرگانی ایران و امارات، ارتباطات دیگر نیز به همان نسبت افزایش یافته است، تا آنجا که فقط آمارهای ارائه شده از سوی فرودگاه دبی در طول هر هفته، ۴۷ پرواز از جمهوری اسلامی ایران به دبی انجام می پذیرد و ۹۰ درصد پروازهای ترمینال ۲ فرودگاه دبی به ایران انجام

می گیرد و ۱۰ درصد باقیمانده را سایر کشورهای غیر عربی به انجام می رسانند.^(۱)

از زمان دهه ۱۹۵۰ که ایران پویاترین اقتصاد منطقه را داشت، بازار دبی، اول از همه متوجه ایران بود.

حاکم دبی، شیخ راشد، به ایرانیان مشوق هایی مثل زمین رایگان، محافظت شخصی و معافیت از پرداخت گمرک ارائه کرد.^(۲)

وضعیت اقتصادی شیعیان

مالکیت

زمین در امارات، ملی اعلام شده و به شخص بیگانه زمین فروخته نمی شود. زمین ها بیشتر به افراد کم درآمد و بومی واگذار می شود، اما در اموال منقول، مشارکت با خارجی ها بلامانع بوده و مشارکت به صورت ۴۹ درصد خارجی و ۵۱ درصد محلی صورت می گیرد، به این وسیله، اهالی هم سهم بیشتری

ص: ۱۱۹

۱- . علی، حسینی - همان ص ۲۹.

۲- . محمود حجتی، رسالت - همان.

در مشارکت دارند و هم فرد خارجی را کنترل می نمایند. اخیراً مشارکت سرمایه گذاری در بانک ها نیز انجام می گیرد که از این روش، بیشتر ایرانی ها استفاده می کنند.^(۱)

ایران و امارات روابط تجاری بسیاری دارند.^(۲)

همچنین ایرانیان بسیاری در امارات به تجارت و بازرگانی مشغولند. ایرانیان در سال ۲۰۰۵، حدود ۲۰۰ میلیارد دلار در این کشور سرمایه گذاری کردند که انتظار می رفت در سال ۲۰۰۶ حدود ۳۰۰ میلیارد دلار باشد.^(۳)

حجم مبادلات غیر نفتی میان ایران و امارات ۱۴ میلیارد دلار تخمین زده شده که ۹۰۸ میلیارد دلار آن از امارات به ایران بوده است.^(۴) به نوشته نشریه نشنال دیفنس، در تحریم های علیه ایران در پی برنامه هسته ای ایران، امارات سود خوبی می کند. ایالات متحده آمریکا نیز بانک های این کشور را تحت فشار می گذارد تا روابطشان را با ایران قطع کنند.^(۵)

ص: ۱۲۰

۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، همان ص ۹۱.

۲- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، همان ص ۹۱.

۳- اداره بررسی ها- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی- طلایه؛ امارات متحده عربی- سال ۱۳۷۸ ص ۸ (۲۴) Salman

.Dossari. Persian Presences in the UAE. Asharq Al-Awsat ۰۱/۰۲/۲۰۰۷

۴- Stew Magnuson. For the UAE, Iran Is Both Enemy and Trading Partner. National .

Defence, May ۲۰۰۹fa.wikipedia.org – wiki

۵- محمود حجتی، رسالت - همان.

حضور جمعیت ۲۰۰ هزار نفری ایرانیان در کشور امارات یک رکن قابل توجه در ترکیب درصد جمعیتی این کشور به شمار می رود. از این تعداد در حدود هفت هزار دانش آموز ایرانی، عدد قابل توجهی از جمعیت واجب التعلیم در این کشور را تشکیل می دهند. وجود چند مرکز آموزشی و مجتمع های بزرگ آموزشی ایرانی در کشور امارات نشان از اهمیت ویژه ای است که نظام جمهوری اسلامی ایران به موضوع تعلیم و تربیت نسل جوان خارج از کشور مد نظر داشته است. کادر آموزشی مجموعه سرپرستی مدارس جمهوری اسلامی ایران در امارات متحده، توانایی هدایت، آموزش و تربیت دانش آموزان ایرانی مستقر در این کشور را دارا بوده، ولی آنچه را که نباید از نظر دور داشت این است که سطح تعلیم و تربیت در خارج از کشور و در

مجموعه های آموزشی ایرانی نسبتاً پائین است و دلایل عمده این موضوع عبارت است از :

(۱) عدم اعزام معلمین با تجربه و دارای سطح آموزشی بالا.

(۲) پیگیری نکردن مسائل آموزشی به طور جدی از سوی معلمین، دانش آموزان و والدین.

(۳) وجود وسایل سرگرم کننده بسیار زیاد در محیطهای زندگی دانش آموزان و جذب شدن به سوی تفریحات دیگر

(۴) تقویت نشدن انگیزه جدیت در تحصیل که به یک اپیدمی اجتماعی تبدیل شده است.

(۵) آسان بودن شرایط ادامه تحصیل در دانشگاه های موجود در کشور امارات که معمولاً خصوصی بوده و با دریافت شهریه، ثبت نام و در یک امتحان ورودی آسان شرکت می کنند.

(۶) عدم توجه کامل بعضی از مربیان آموزشی به بعد معنوی تعلیم و تربیت؛ امروزه کلیه مدارس ایرانی تحت نظارت وزارت آموزش و پرورش دولت امارات قرار گرفته و ملزم به رعایت مقررات اداری و انضباطی آن کشور گردیده اند. نتیجه این موضوع به رسمی شناخته شدن مدارک صادره از سوی مدارس ایرانی برای راه یافتن به دانشگاه های موجود در این کشور است.

مدارس اختصاصی به طور مشخص برای شیعیان غیر ایرانی در امارات

وجود ندارد و وجود مدارس ایرانی، بیانگر اهتمام جمهوری اسلامی به امر آموزش شیعیان می باشد (۱).

ایرانیان در امارات دارای مدرسه و مؤسسات آموزش عالی هستند. در حال حاضر هفت مجتمع بزرگ آموزشی ایرانی، یک مدرسه بین المللی و یک مجتمع غیرانتفاعی مخصوص ایرانیان در امارات فعالیت می کنند.

نخستین مدرسه ایرانی امارات در سال ۱۳۳۶ در دبی ساخته شد و با افزایش جمعیت ایرانیان، مدارس ایرانی در شارجه و ابوظبی نیز ساخته شدند. انجمن خیرین مدرسه ساز ایران در امارات نیز فعالیت دارد. ایران تنها کشوری است که در امارات مدرسه ویژه استثنایی ها دارد. ایرانیان نخستین مدرسه استثنایی دبی را با نام «احسان» بنیانگذاری کردند. (۲)

حدود ۱۰۰۰۰ ایرانی در مدارس و دانشگاه های امارات تحصیل می کنند. (۳)

دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات متحده عربی نیز از سال ۲۰۰۴ در مقاطع کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته های گروه مهندسی، مدیریت، حقوق، روانشناسی و حسابداری دانشجو می پذیرد. (۴)

مجتمع های آموزشی ایرانی

ص: ۱۲۶

۱- علی، حسینی - همان ص ۲۹.

۲- محمدی، علی اصغر. مدارس ایرانی در امارات. روزنامه همشهری، ۳/۲۰/۱۳۸۹ ص ۱۸.

۳- سایت / fa.wikipedia.org / ایرانیان در امارات / ۱۷/۱۳۹۱.

۴- «پایگاه اطلاع رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات». ۹ تیر ۱۳۸۹.

مستقر در کشور امارات که عمدتاً در دبی مستقر هستند عبارتند از:

۱) مجتمع آموزشی توحید دخترانه و پسرانه.

۲) مجتمع آموزشی حضرت خدیجه برای دختران.

۳) مجتمع آموزشی سلمان برای پسران.

۴) مجتمع آموزشی آداب.

۵) مجتمع آموزشی شارجه.

۶) مجتمع آموزشی عجمان.

۷) مجتمع آموزشی العین.

۸) مجتمع آموزشی ابوظبی.

پس از رشد و رونق یافتن تأسیس مدارس غیر انتفاعی در داخل کشور ایران، اندیشه تأسیس مدرسه غیر انتفاعی در امارات توسط جمعی از معلمین و مربیان شکل گرفت و پس از آن جمعی از معلمین اقدام به تأسیس مجتمع آموزشی غیر انتفاعی آداب نمودند و به دلیل قوانین حاکم بر کشش و امارات مبنی بر تحت پوشش بودن کلیه مدارس خصوصی اعم از داخلی و خارجی، این مدرسه نیز به ناچار تحت نظارت کامل اداری و آموزشی وزارت آموزش و پرورش کشور امارات قرار گرفت و در بسیاری از قوانین و مقررات اداری مجبور به تبعیت از نظام اداری و آموزشی آنها گردید، البته مطالب و متون درسی ارائه شده در این مجتمع، همگی مواد درسی کتب وزارت آموزش و پرورش

ص: ۱۲۷

جمهوری اسلامی ایران است که تعدادی از متون درسی و کتب رایج در نظام آموزشی کشور امارات نیز باید به آنها اضافه گردد. در این مجتمع کیفیت آموزشی تا حدودی بهتر از بقیه موارد هست و دانش آموزان از سطح علمی نسبتاً بالاتری برخوردار می باشند. البته با توجه به نسبی بودن سطح علمی اکثر دانش آموزان در کشور امارات که تحت نظام آموزشی مدارس جمهوری اسلامی ایران تحصیل می کنند، در مجموع باید اذعان نماییم که شاگردان ممتاز و حتی در بعضی موارد از تیزهوشان نیز در میان آنها مشاهده گردیده است.

مجتمع آموزشی العین در دو سال گذشته به دلیل رعایت نکردن مقررات اداری حاکم بر سایر مدارس در العین، مبنی بر تعطیل نکردن روزهای پنجشنبه برای همیشه مسدود گردید و با وجود پیگیری های بسیار زیاد از سوی سفارت جمهوری اسلامی ایران و سرپرستی مدارس جمهوری اسلامی ایران در امارات تاکنون بی نتیجه مانده است. به هر حال اخیراً طی مذاکراتی که میان مسؤولین ایرانی و اماراتی صورت گرفته است، کلیه مدارس ایرانی، تحت نظارت وزارت آموزش و پرورش دولت امارات متحده قرار گرفته اند و ملزم به رعایت مقررات اداری و انضباطی آن کشور گردیدند و نتیجه این موضوع به رسمیت شناخته شدن مدارک صادره از سوی مدارس ایرانی برای راه یافتن به دانشگاه های موجود در این کشور است. بدین صورت مشکل اساسی که بر سر راه بسیاری از دانش آموزان ایرانی که در این مدارس تحصیل می کردند بر طرف گردید زیرا مشکل اساسی عبارت بود از عدم تطبیق مدرک فارغ التحصیلان از مدارس ایرانی برای

راه یافتن به دانشگاه به دلیل به پایان نرساندن ۱۲ سال تحصیلی جهت اخذ دیپلم.

نکته

دیگر اینکه تعداد قابل توجهی از شیعیان نیز برای تحصیل فرزندان دختر خود در مدارس خصوصی با مشکل اختلاط پسر و دختر در بعضی از مدارس مواجه هستند. البته این نکته را نیز باید یادآوری نمود که اخیراً مدارس خصوصی که این موضوع را رعایت می نمایند نیز تأسیس گردیده و لذا این موضوع که در طی سالیان دراز باعث دغدغه خاطر بسیاری از خانواده ها گردیده بود برطرف شده است.

در مجموع اینکه به طور مشخص مدارس اختصاصی برای شیعیان غیر ایرانی وجود ندارد و حتی سایر ملیتهای مسلمان و غیر مسلمان نیز به طور اختصاصی برای اتباع خود مدرسه مجزا ندارند، به جز مدارس هندی ها و پاکستانی ها و انگلیسی ها.

بسیاری از خانواده های اماراتی فرزندان خود را به مدارس خارجی مستقر در این کشور فرستاده اند تا ضمن بهره گیری از نظام آموزشی آنها با زبان بیگانه به طور اساسی آشنایی یابند. نکته قابل توجه دیگر بهره گیری نظام آموزش و پرورش کشور امارات عربی متحده از تعداد قابل توجهی از معلمان عرب سایر کشورها از جمله کویت و مصر و سوریه و لبنان و اردن و فلسطین است که غالب آنها در طول سالیان گذشته توانسته اند جایگاه مناسبی را برای احراز پست معلمی در مدارس این کشور را به دست آورند.^(۱)

ص: ۱۲۹

با تلاش ها و فعالیت های پیگیر مرحوم سید مهدی حکیم، فرزند آیت الله العظمی حکیم، شیعیان در دبی موفق به تأسیس اوقاف جعفری در تاریخ ۲۷/۱۲/۱۹۷۱ میلادی گردیدند.^(۱)

جایگاه این اوقاف در دبی اهمیت دارد برای اینکه بیشتر امور شیعیان را سرپرستی می کند و روحانیون عرب زبان را برای برپایی مذهبی و سنتی در مساجد و حسینیه هایی که زیر پوشش دارد دعوت می کند. مرکز عهده دار اداره کلیه امور راجع به اوقاف و امور خیریه شیعیان در دبی و ثبت، نگهداری، تعمیر ساختمان ها و احداث ساختمان، اجاره دادن املاک مربوطه، سرمایه گذاری و انفاق در کارهای خیر و اسلامی بر حسب شروط وقف و احکام اسلامی می باشد، همچنین مجلس اختیار تعیین و عزل کارمندان، ائمه جماعات، سخنرانی مذهبی، اساتید و کل پرسنل مورد نیاز اداره اوقاف را با شرایط ویژه خود عهده دار می باشد.^(۲)

سازمان اوقاف جعفری در دبی زیر نظر سازمان اوقاف امارات است و مسئولین آن شیعه هستند و از طرفداران دولت امارات تعیین می شوند و نیز تجار شیعی طرفدار دولت در آن اعمال نفوذ می کنند. با نظارت سازمان اوقاف دولت

ص: ۱۳۰

۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، - همان، ۱۳۷۸، ص ۸۲.

۲- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، - همان، ۱۳۷۸، ص ۸۲

امارات، مساجد شیعه توسط شیعیان اداره می شود. سخنرانی ها و فعالیت های شیعیان در مساجد کنترل می گردد. (۱)

پس از شهادت سید مهدی حکیم، فرزند آیت الله العظمی حکیم، یکی دیگر از علمای شیعه به نام سید عبدالله غریفی تصدی این امر را بر عهده داشت و پس از اخراج وی توسط دولت امارات از این کشور، ریاست اوقاف جعفری دبی را به آقای حسن فردان واگذار نمودند. وی به دلیل عدم توانایی اداره این مرکز و نیز نداشتن وزنه علمی نتوانسته است فعالیت های این مرکز را به شکوفائی برساند و اکثر فعالیت های مذهبی رایج در زمان تصدی آن دو بزرگوار تعطیل شده است و فقط به اجرای مراسم ماه رمضان و اعزام تعدادی امام جماعت و تبریک و تهنیت اعیاد اسلامی فطر و قربان و بعضی کارهای روزمره بسنده نموده است.

وضعیت شیعیان در دبی از جهات متعددی بهتر از وضعیت شیعیان در سایر امارت ها می باشد. آزادی برگزاری مراسم به صورت سنتی و علنی و پخش اذان از بلندگوی مساجد و حسینیه ها به صورت علنی، امتیاز ویژه ای است که در امارت دبی وجود دارد و در ابوظبی و سایر مراکز که اماکن مذهبی شیعیان وجود دارد، این امر امکان پذیر نمی باشد. تعداد مراکز اسلامی موجود در دبی که شیعیان از آن بهره برداری می کنند؛ ۲۸ مرکز می باشد و مهمترین مرکز آن مسجد امام حسین علیه السلام است که محل برپایی نماز جمعه و دفتر نماینده مقام معظم رهبری است. از جمله مراکز مهم دیگر، مسجد امام

ص: ۱۳۱

علی علیه السلام است که در هدایت و کنترل اوقاف جعفری. مساجد دیگری از جمله مسجد لاریها، مسجد الحسین علیه السلام، مسجد امام باقر علیه السلام، مسجد صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه، مسجد الزهرا سلام الله علیها، مسجد برج دیره و تعداد بسیار زیادی از حسینیه ها همچون حسینیه لاریها، درویش، امام صادق علیه السلام، گراشیها، حاج ناصر، مینابیها، عاشورا، بشاگردیها، علی یوسف، فاطمه بندری و تعدادی دیگر از اماکن و مراکز مختص شیعیان در دبی است. در ابوظبی نیز تعداد ۱۰ مرکز اسلامی که شامل مساجد و حسینیه ها می باشد وجود دارد که تعدادی از این مراکز عبارتند از: مسجد ذی شأن حیدر، امام علی علیه السلام، حاج عبید، نور، عیسی محفوظ و حسینیه بحرینی ها و پاکستانی ها و هاشم و بلقیس و دلشاد. در امارت شارجه نیز مسجد الزهرا سلام الله علیها و مسجد امام حسین علیه السلام، محل تجمع شیعیان می باشد و ائمه جماعت عرب که از اتباع عراق و بحرین می باشند، هدایت شیعیان را در این مراکز برعهده دارند. در شارجه حسینیه هایی نیز وجود دارند که عبارتند از: الزهرا سلام الله علیها، امام رضا علیه السلام، جاسکی ها و حسینیه قنبر.

در سایر امارتهای این کشور از جمله فجیره مرکز قابل توجهی وجود ندارد و فقط از محل جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در این امارت باید یادی به میان آورد که مرکز تجمع شیعیان و ایرانیان در این امارت است. در امارت ام القوین هم تنها یک مسجد و یک حسینیه مرکز تجمع شیعیان می باشد در شهر العین نیز تنها یک مسجد و یک حسینیه که نسبتا فعال می باشد وجود دارد. در عجمان نیز علیرغم وجود تعدادی از شیعیان ایرانی و عراقی و بحرینی، مرکز قابل توجهی وجود ندارد و تنها پناهگاه ایرانیان و شیعیان بهره برداری از محل مدرسه ایرانی موجود در این امارت است که در

موسم محرم و صفر و ماه رمضان از آن استفاده می گردد.

در رأس الخیمه تنها یک مسجد مخصوص شیعیان وجود دارد که پذیرای شیعیان در اوقات برگزاری مراسم در ماه محرم و صفر و رمضان است. امارت رأس الخیمه پایگاه قوی وهابیت در کشور امارات متحده است و محل مناسبی برای برگزاری مراسم شیعیان نمی باشد. در خاتمه باید یادآوری نمایم که اکثر مراکز شیعیان در کشور امارات در دبی می باشد که شرایط نسبتاً آزاد در برپایی مراسم، باعث رونق یافتن فعالیت ها و مراسم شیعیان در دبی گردیده است.^(۱)

در سال ۱۳۶۳ شمسی مسجدی به نام مسجد امام حسین از سوی هلال احمر جمهوری اسلامی و با پیگیری نماینده وقت رهبری انقلاب در دبی ساخته شد.^(۲)

شیعیان در امارات پراکنده هستند. شیعیان بومی در جامعه امارات ادغام شدند ادغام شیعیان مهاجر نیز در جامعه امارات به دلیل اشتغال و شراکت تجارتنی آنان با اماراتی ها می باشد. شیعیان خوجه اثنی عشری، اصلاً بافت خودشان را دارند و کاری با شیعیان دیگر ندارند و تشکیلات و بافت اجتماعی خاصی دارند.^(۳)

ص: ۱۳۳

۱- . مصاحبه با حجت الاسلام سید مختار حسینی پنجشنبه ۱۶/۹/۱۳۹۱

۲- . علی، حسینی - همان.

۳- . رسول جعفریان - همان (صفحه ۴۵۳).

شیعیان در امارات در انجام فعالیت های مذهبی آزاد هستند. اما تشکیل هر نوع حزب و دسته سیاسی ممنوع است. به دلیل حضور قاطع شیعیان در بخش اقتصاد، آنان به عنوان یک اقلیت فعال شناخته می شوند. در این امیرنشین، مجلس اوقاف جعفریه خیریه وجود دارد. اما در مدارس، تنها مذهب اهل تسنن تدریس می شود. وهابیت در این کشور، نفوذ قابل توجهی دارد. (۱)

در ابوظبی که پایتخت سیاسی این شیخ نشین است، مسجد بزرگی به نام مسجدالرسول | مختص شیعیان است. همین طور در بحارنه، حسینیه ویژه ای دارند. پاکستانی های شیعه مذهب نیز حسینیه خاص خود دارند. مسجد عیسی از دیگر مساجد شیعیان در ابوظبی است. در شارجه، مسجد و حسینیه الزهرا | از مراکز تجمع شیعیان در ایام محرم و اعیاد اسلامی است. در نزدیکی آن حسینیه

ص: ۱۳۴

۱- . رسول جعفریان - همان پیشین ص ۴۵۱.

حاج ناصر و همچنین حسینیه گرایش که متعلق به گراشی های فارس است قرار دارد. حسینیه لاری ها نیز از دیگر مراکز شیعی این شهر است. (۱)

در حال حاضر مسجد امام حسین علیه السلام، مهمترین مرکز برای فعالیت های فرهنگی شیعیان به شمار می آید. حجه الاسلام شاهچراغی که از سال ۱۳۷۸ به نمایندگی از رهبری معظم انقلاب در دبی استقرار یافته، در این مسجد و مرکز فرهنگی وابسته به آن، مستقر است. (۲)

پذیرفتن تشیع توسط حکام دبی

یکی از شاخه های قبیله بنی یاس، آل بوفله نام دارد که در دبی زندگی می کنند و خانواده ی شیخ راشد، حاکم دبی نیز از این قبیله است. بحارینه، قبیله دیگری است که در دبی ساکن اند و مذهب تشیع را پذیرفته اند. همچنین قبایل سوران و شاوی هین نیز در این شهر مسکن گزیده اند. (۳)

تقلید شیعیان

شیعیان اماراتی بیشتر از آیت الله العظمی سیستانی تقلید می کنند و سپس از مراجع در نجف و ایران برای اینکه تفکر غیر سیاسی دارند. خوجه های

ص: ۱۳۵

۱- همان.

۲- همان صفحه ۴۵۳

۳- همان صفحه ۴۵۳.

شیعه در این کشور نیز از مراجع تقلید در نجف تقلید می کنند به ویژه از آیت الله العظمی سیستانی. (۱)

مساجد و حسینیه های شیعیان

در امارات متحده مراکز فرهنگی و امور فرهنگی زیر نظر سازمان اوقاف و امور اسلامی فعالیت می نمایند. آقای شیخ عیسی عبدالمانع، مدیر کل اوقاف و امور اسلامی، اظهار داشته است؛ اگر چه مذهب رایج در این کشور مذهب مالکی است ولی در انتخاب ائمه جمعه و جماعات به مناطق مختلف، مذهب اکثریت ساکنین منطقه مد نظر می باشد. (۲)

در سال ۱۳۷۷ ه.ش، وزارت اوقاف و امور اسلامی، طی صدور قانونی، کلیه خطبای نماز جمعه را موظف نمود تا خطبه های خود را مکتوب و به تأیید دفاتر وزارت برسانند. (۳)

الف) مساجد و حسینیه های شیعیان امارات متحده عربی در ابوظبی:

۱- مسجد عیسی محفوظ (مسجد هندی ها و حوزه علمیه می باشد).

۲- مسجد سیدعبدالرحمن ذی شأن (مسجد رسول اعظم | می باشد).

۳- مسجد امام علی علیه السلام

ص: ۱۳۶

۱- . همان صفحه ۴۵۳.

۲- محمدرضا حافظ نیا، خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز، ص ۲۲۴.

۳- سید مختار حسینی، مصاحبه، ۱۶/۹/۱۳۹۱.

۴- مسجد حاج عیید.

۵- مسجد نور.

- حسینیه ها عبارتند از :

۱- حسینیه بحرینی ها.

۲- حسینیه پاکستانی ها.

۳- حسینیه هاشم.

۴- حسینیه ارشاد.

۵- حسینیه بلقیس.

ب) مساجد شیعیان امارات متحده عربی در دبی

۱- مسجد امام حسین علیه السلام (نماینده مقام معظم رهبری).

۲- مسجد امام علی علیه السلام اوقاف جعفری.

۳- مسجد لاریها (اوقاف جعفری).

۴- مسجدالحسین علیه السلام (هیئت امناء).

۵- مسجد الامام الباقر علیه السلام (هیئت امناء).

۶- مسجد الزهراء (س).

۷- مسجد برج دیره (اوقاف و امور اسلامی).

۸- مسجد جافلیه.

۹- مسجد جدید الاحداث.

ص: ۱۳۷

- حسینه ها عبارتند از:

۱- حسینه حاج عباس.

۲- حسینه العدوانی (که قبلا کتابخانه سید مهدی حکیم بوده است).

۳- حسینه حاج ناصر.

۴- حسینه امام صادق (ع).

۵- حسینه کراچی ها.

پ) مساجد شیعیان در شارجه

۱- مسجد الزهرا (س) به امامت شیخ عبدالحسین.

۲- مسجد الامام حسین علیه السلام به امامت صلاح الدین.

این مراکز در مسائل سیاسی هیچ نقش و فعالیتی ندارند. (۱)

وضعیت فرهنگی شیعیان

اشاره

چاپ نشریه ای به نام نسیم، برای نوجوانان و بزرگسالان ایرانی شیعه مذهب مقیم امارات از جمله فعالیت های فرهنگی است که در مسجد امام حسین علیه السلام در دبی جریان دارد. همچنین کتابخانه ای با نزدیک به ده هزار مجلد کتاب در این مسجد وجود دارد. اقامه نماز جمعه در این مسجد با ارائه دو خطبه عربی و فارسی همچنین برقراری جلسات قرائت قرآن، دعای کمیل و ندبه و نیز برگزاری

ص: ۱۳۸

۱- گزارش نمایندگی فرهنگی ایران در دبی - ۱۳۷۳ شمسی.

مراسم اعیاد و سوگواری از فعالیت های جاری این مسجد و مرکز است. به طور متوسط سالانه بین سی تا چهل نفر در این مسجد به اسلام مشرف می شوند.

دولت امارات هیچ کمک مالی به مسجد شیعه ندارد و هزینه مساجد و حسینیه ها توسط شیعیان تأمین می شود. این در حالی است که دولت در ساختن مساجد برای اهل تسنن به طور مستقیم مشارکت دارد.^(۱)

شیعیان خوجه اثنی عشری که اصالتاً از منطقه گجرات و کج هندوستان می باشند، تعدادشان در سراسر جهان بیش از ۲۰۰ هزار برآورد می شود؛ تشکیلات منظمی دارند و از طریق شورای مرکزی امور خوجه ها در انگلستان اداره می شوند و نسبت به مسائل سیاسی بسیار حساس و محتاطانه عمل می کنند و همیشه سعی دارند خود را از مسائل سیاسی دورنگه دارند.

شیعیان پاکستانی و هندی، فاقد تشکیلات منسجمی می باشند. شیعیان عراق، لبنان و سوریه و دیگر کشورها هم که در اقلیت هستند تشکیلات ویژه ای ندارند.

مدیریت کل اوقاف و امور اسلامی دبی تصمیم گرفته که مساجد اهل تسنن تدریجاً در اختیار اداره کل اوقاف قرار گیرد و این بیشتر به خاطر اعمال نظارت شدید و کنترل مساجد و ائمه جماعات مساجد است که تحت یک برنامه حساب شده فعالیت های آنها زیر نظر دولت اداره می شود.^(۲)

ص: ۱۳۹

۱- خاکرند، حسن، تحلیل و ارزیابی وضعیت فرهنگی امارات، ۱۳۷۵، ص ۹۴.

۲- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، - همان، ۱۳۷۸، ص ۸۳.

در یک نگاه کلی به کانون های مهم فرهنگی ایرانیان در این کشور، می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- نمایندگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دبی :

از جمله مراکز دیگری که در پیشبرد اهداف تبلیغی و فرهنگی و ارتقاء سطح فرهنگی شیعیان به طور اخص و کلیه افراد مقیم در این کشور به طور اعم مؤثر بوده است، دفتر نمایندگی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دبی می باشد. این مرکز که در قالب اجزاء وابسته سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در دبی فعالیت می کند، دارای محدوده فعالیت نسبتاً وسیعی می باشد. از اقدامات دیگر این مرکز، عرضه و توزیع کتب و نشریات مذهبی و اسلامی، اجتماعی است که توانسته بخش قابل توجهی از متقاضیان آشنایی با فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی را با این وسیله به سوی خود جلب نماید. با وجود برنامه های فرهنگی و هنری متنوع ضرورت دارد یک بازنگری اساسی در نحوه حضور و نوع فعالیت این مرکز انجام گیرد.

۲- نقش باشگاه ایرانیان در هدایت فرهنگی شیعیان:

باشگاه ایرانیان تنها مرکز ایرانی است که از قبل از انقلاب اسلامی برای هدایت فرهنگی شیعیان تأسیس گردیده بود. این باشگاه در مساحتی بسیار وسیع بالغ بر پنج هکتار به صورت زیبایی در یکی از مناطق بسیار خوب در شهر دبی

واقع گردیده و دارای بخشهای مختلف رستوران، زمین چمن فوتبال، زمین والیبال و بسکتبال و استخر شنای سرپوشیده و فضای اداری، هتل و اقامتگاه و نیز یک کتابخانه و نمازخانه و سالن آمفی تئاتر و سینما و تعدادی مغازه و یک کافی شاپ و بخش وسیعی جهت برگزاری مراسم عروسی و مجالس و فضای سبز بسیار زیبا می باشد.

در این باشگاه کلاسهای آموزشی مختلف، مراسم عزا و عروسی، برپایی جشن ها و عزاداری های سنتی و دیگر شعائر مذهبی با انسجام و نظم خاصی برگزار می گردد و نقش مهمی در وحدت هرچه بیشتر شیعیان با همدیگر و دیگر مسلمانان دارد.

۳- فعالیت های مسجد امام حسین علیه السلام در تمرکز شیعیان ایرانی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی و نیاز مبرم شیعیان و ایرانیان برای داشتن یک مرکز به عنوان پایگاه رسمی و مهم جهت اجرای برنامه او مراسم و نیز محل تجمع مذهبی و ملی در کشور امارات و مخصوصاً در دبی، در یکی از مناطق بسیار خوب دبی در منطقه جمیرا این مسجد تأسیس گردید و پس از آن به مرور زمان بر وضعیت بنای ساختمانی آن و نیز امکانات رفاهی مجاور آن نیز افزوده گردید، تا آنجا که در حال حاضر علاوه بر فضای مسجد و شبستانهای مجاور آن، دفتر رسمی نماینده محترم مقام معظم رهبری و سالن های مجاور جهت برگزاری کلاس های قرآن و احکام و نیز یک فضای مناسب و نسبتاً بزرگ برای محل

اقامت روحانیون و مبلغین اعزامی از مرکز و نیز یک کتابخانه نسبتاً غنی از کتب اسلامی و مورد نیاز و ساختمان مسکونی برای اقامت نماینده مقام معظم رهبری و محلی برای پذیرایی از مهمانان و بعضی دیگر از اماکن لازم و مورد نیاز در کنار مسجد امام حسین علیه السلام تأسیس یافته است.

از جمله فعالیت های این مسجد؛ برپایی نمازهای جمعه و جماعت، کلاس های قرآن و احکام، پاسخ گویی به مسایل شرعی، برگزاری مراسم های مختلف مذهبی، رسیدگی به امور شیعیان و نیاز مندان و رسیدگی به مواردی که به مقام معظم رهبری ارتباط پیدا می کند می باشد. این مرکز در بالا بردن همبستگی میان شیعیان بسیار مؤثر بوده است. (۱)

فعالیت فرهنگی شیعیان بومی در دبی

شیعیان بومی در دبی در این دو مرکز که به شرح ذیل است فعالیت فرهنگی می نمایند:

۱- مدرسه غیر رسمی امام صادق علیه السلام که دارای ۶۰۰ دانش آموز دختر و پسر بوده و با ۴۰ آموزگار زن و مرد که به تدریس عقاید اسلامی، احکام، اخلاق و تاریخ اسلام مشغول می باشند. این مدرسه شعبه های متعددی دارد تا با دوری راه، مانع از حضور دانش آموزان نگردد.

ص: ۱۴۲

۱- رضا لک زایی، ابنا www.abna.ir - مصاحبه با حجت الاسلام والمسلمین شاهچراغی - سال ۱۳۸۸.

۲- کتابخانه و نوارخانه ماتم عدوانی در حسینه ای که مربوط به شیعیان بومی و عرب می باشد. جزوات و مقالات اسلامی از سوی اوقاف جعفری دویی در مقوله های مختلف اسلامی چاپ و توزیع می گردد. (۱)

وضعیت اجتماعی شیعیان

اشاره

میان شیعیان این کشور وحدت و یکپارچگی وجود ندارد و این شیخ نشین ها از این موضوع سوء استفاده نموده و علیه تشیع در این کشور تبلیغ گسترده ی بدون هیچ اعتراضی از طرف شیعیان این کشور انجام میدهند. (۲)

خانواده های مشهور ایرانی

خانواده های با نفوذ ایرانی در دبی عبارتند از: گله داری، گرگاش، العقیلی و رفیق دوست. این افراد چندین فعالیت اقتصادی و سرمایه گذاری دارند و نمونه ی فرصت های کاری موجود در دبی هستند.

البته خانواده گله داری، با مقداری پسرفت مواجه شده اند ولی سابقه ی طولانی در فعالیت های سازمانی و تجاری از دهه ۱۹۴۰ دارد. وی اصالتاً اهل شهر گله دار در ایران است. سه برادر گله داری اولین هتل مدرن دبی را ساختند که شامل هتل اینترکانتیننتال و هیئات رجینسی در اواسط دهه ۱۹۷۰ می شود.

ص: ۱۴۳

۱- . سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی - همان، ۱۳۷۸ ص ۷۹

۲- . علی، حسینی - همان.

یکی از بزرگترین چهار راه های دبی، عبدالوهاب گله داری نام دارد که به خاطر نزدیکی به محل نمایشگاه ماشین معروفش یعنی گله داری موتورز است. عبدالوهاب، همچنین روزنامه گلف تایمز را راه اندازی کرد و یکی از فرزندانش سردبیر روزنامه خلیج تایمز بود. یکی دیگر از فرزندان گله داری، عصام، مدیر عامل توسعه دهندگان بین المللی عمار هستند که برج دبی را می سازد و قرار است که بزرگترین برج جهان باشد.

همچنین خانواده های بزرگ دیگری مثل العقیلی، روابط تجاری قابل توجهی با امریکا و ایران دارند. البته العقیلی با پسرقت هایی در حوزه سرمایه گذاری در ایران مواجه شده است.^(۱)

گروه های شیعیان در امارات

الف) شیعیان عرب زبان که غالباً از کشورهای بحرین، عراق و لبنان و دیگر کشورهای عربی هستند.

ب) شیعیان ایرانی که اموراتشان توسط نماینده مقام معظم رهبری در مسجد امام حسین علیه السلام اداره می شود.

ج) شیعیان خوجه اثنی عشری که اصالتاً از منطقه گجرات هندوستان

ص: ۱۴۴

۱- رضا لک زایی - ابنا www.abna.ir - مصاحبه با حجت الاسلام والمسلمین شاهچراغی - سال ۱۳۸۸.

می باشند و تشکیلات منظمی دارند و از طریق شورای مرکزی امور خوجه ها در انگلستان اداره می شوند که طبق قوانین خودشان هر ۵۰۰ خوجه یک نماینده در شورای مرکزی دارند.

د) شیعیان پاکستانی و هندی، که این شیعیان به برگزاری مراسم عزاداری و سخنرانی های مذهبی به صورت سنتی پایبند هستند ولی فاقد تشکیلات منسجم می باشند و اغلب آنها نسبت به انقلاب اسلامی ایران بی تفاوت هستند.

ذ) شیعیان دیگر کشورها که در اقلیت هستند و تشکیلات منسجمی ندارند. بر اساس آمار غیر رسمی، ۱۰٪ شیعیان در دبی و ۵٪ در ابوظبی و شارجه و ۱٪ در دیگر امارات اقامت دارند (۱).

س) شیعیان زنگبار و تانزانیا: این گروه از شیعیان که عمدتاً در دبی زندگی می کنند، از موقعیت خوبی برخوردار هستند و دارای یک حسینیه می باشند که کلیه مراسم و آداب و رسوم ملی مذهبی خود را در آن به انجام می رسانند. تعصبات مذهبی این گروه از شیعیان بسیار شدید است و با کمال خرسندی باید اذعان داشت که روابط این گروه از شیعیان با مراکز مهم شیعیان ایرانی بسیار خوب می باشد و ارتباط قوی میان این گروه از شیعیان وجود دارد. (۲)

ص: ۱۴۵

۱- محمود حجتی، رسالت- همان.

۲- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی - همان، ۱۳۷۸ ص ۷۹.

۱) بسیاری از ایرانیان در سالهای بسیار دور، در اوایل سالهای قرن بیستم یعنی در حدود یکصد سال پیش، از مناطق جنوبی ایران و با عبور از آب های خلیج فارس به سرزمین بی آب و علف و لم یزرع کشور امارات فعلی وارد شدند و مشغول زندگی و تا حدودی تجارت و کارهای دیگر شدند و حتی این مهاجرت تا سالهای قبل از پیروزی انقلاب نیز ادامه داشت و معمولاً پس از تشکیل دولت امارات متحده عربی در سال ۱۹۷۱ میلادی به تابعیت این کشور در آمدند و در حال حاضر در موقعیت مناسبی از نظر اجتماعی قرار دارند و حتی در رده ای بالای از مناصب حکومتی قرار دارند و در موارد متعددی مشاهده گردیده که حتی از نزدیکان و بستگان شیوخ حاکم نیز بستگان و خویشاوندانی در شهرهای جنوبی ایران زندگی می کنند و دارای اصل و نسب ایرانی هستند.

۲) دسته ای دیگر از ایرانیان که در امارات زندگی می کنند معمولاً پس از پیروزی انقلاب اسلامی به این کشور مهاجرت کرده اند و معمولاً در کارهای خدماتی و بازرگانی و به طور کلی کارهای خدماتی را در بخش خصوصی و دولتی و نیمه دولتی انجام می دهند و معمولاً از تخصص و امور فنی بی بهره هستند و عمدتاً به صورت مجرد زندگی می کنند و خانواده های آنها در ایران به سر می برند.

۳) دسته دیگر از ایرانیان که در امارات زندگی می کنند، افرادی هستند که سال های متمادی است که در امارات زندگی می کنند ولی تاکنون به اندیشه

دریافت تبعیت اماراتی نیفتاده اند و در بسیاری موارد نیز مدرک شناسایی ایرانی و گذرنامه و شناسنامه ایرانی هم ندارند و معمولاً در شرایط زندگی نامناسبی به سر می‌برند و با واژه «بدون» خوانده می‌شوند که تعداد قابل توجهی نیز از این گروه در شرایط زندگی بسیار نامناسب در مناطق فقیرنشین در شهر دبی در منطقه صفا و سطوه و بعضی مناطق دور دست دیگر و بدون هویت و مدرک ایرانی و گذرنامه و شناسنامه و بدون ملیت هستند. اخیراً طی اقداماتی که از سوی معاونت امور کنسولی وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران به عمل آمده است در صدد فراهم نمودن مقدمات اعطای شناسنامه و گذرنامه ایرانی به این دسته از ایرانیان بر آمده‌اند.

۴) دسته دیگری از ایرانیان افرادی هستند که با شرایط و امکانات خوب از نظر اقتصادی در این کشور زندگی می‌کنند و معمولاً دارای شرکت‌های تجاری و بازرگانی بوده و در مواردی نیز از تخصص‌های علمی و فنی برخوردار هستند و از شرایط مناسبی برای زندگی بهره‌مندند.

جمعیت ۲۰۰ هزار نفری ایرانیان مقیم در امارات متحده، از اقشار متفاوت بوده و دارای سطح اجتماعی و اقتصادی متفاوتی هستند. اینان به دلیل تفاوت طبقات اجتماعی دارای مشکلات متفاوتی هستند.^(۱)

ص: ۱۴۷

ایرانیان در تمام حوزه‌ها پخش شده‌اند و امروز نیز ایرانیان در دبی در طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های اقتصادی مشغول به کار هستند و به نظر نمی‌آید که بر روی بخش خاصی در فعالیت‌های اقتصادی متمرکز شده‌اند.

ایران در دبی مرکزی تجاری دارد که در آن همایش‌های بین‌المللی تجاری برگزار می‌کند و یک شورای مستقل تجارت ایرانی است که آن محل را اداره می‌کند تا به امور اقتصادی ایرانیان فعال کمک نماید.

اتاق تجارت و صنایع دبی اعلام کرده است که هشت هزار و پنجاه شرکت ایرانی در دبی ثبت شده‌اند. این در حالی است که شورای تجارت ایران، این تعداد را نزدیک به ۱۰ هزار شرکت عنوان کرده است. [\(۱\)](#)

دیگر

ایرانیان به عنوان، معلم، استاد، مسئولان بانکی و پزشک در امارات فعالیت می‌کنند. بسیاری از پلیس‌های امارات، اصالتاً متعلق به قسمت جنوبی ایران و بلوچستان هستند. برای مثال، یک چهارم افسران پلیس در ساختمان مرکز تجارت جهانی دبی، محل ساختمان کنسولگری، به لاری سخن می‌گویند که گویشی فارسی است. همچنین برخی از اماراتی‌های قدیمی، زبان فارسی را به صورت محدود صحبت می‌کنند، چرا که زمانی زبان فارسی زبان بازار داخلی دبی بود. [\(۲\)](#)

ص: ۱۴۸

۱- همان.

۲- محمود حجتی، رسالت- همان.

تعدادی از شیعیان بومی در ارتش، پلیس و ادارات استخدام هستند اما تنها نقصی که دارند هویت شیعی بودن خود را کتمان می کنند. (۱)

همچنین مقامات ایرانی معمولاً سفرهایی به دبی می کنند که نمی توان فهمید که این قدم، به بهبودی اوضاع کمک کرده است یا خیر. (۲)

احمدی نژاد رئیس جمهور ایران در تاریخ ۱۳ می سال ۲۰۰۷ به دبی سفری کرد که اولین سفر رئیس دولت ایران به امارات از زمان اتحاد امارات بود. او دیدارهایی محرمانه ی با فعالان اقتصادی داشت که افراد برجسته ای هم در میان آنان بودند.

یکی از دلایل اهمیت روابط این دو کشور، حضور حمید آصفی، یکی از ارشدترین دیپلمات های ایرانی، سخنگوی سابق و معاون وزیر امور خارجه به عنوان سفیر ایران در امارات است. کنسول ایران در دبی، دیدارهای مرتبی با شیوخ دبی در مورد روابط تجاری دارد. (۳)

همزیستی شیعیان با مردم امارات

شیعیان اماراتی معتقدند که در اثر همزیستی با دولت امارات می توانند از حق

ص: ۱۴۹

۱- . همان.

۲- . همان.

۳- . همان.

خود دفاع کنند. برای اخذ تابعیت اماراتی، فشارهای بین المللی به امارات در دادن تابعیت اماراتی به بومی های شیعه در این کشور وجود دارد، باضافه حساسیت خود حکام، اکثر شیعیان اماراتی دنبال پیدا کردن هویت خود نیستند، برای اینکه از فرهنگ اصیل تشیع دور شده اند. و یا این فرهنگ ناب آشنایی ندارند.

اکثریت قریب به اتفاق مردم مسلمان امارات که دارای مذهب مالکی هستند، توانسته اند در طول سالیان متمادی با سایر فرق مسلمین از جمله شیعیان با دوستی و صلح در کنار یکدیگر زندگی نمایند.

علاوه بر پیروان مذهب مالکی و شیعیان، باید از گروه های اسلامی اباضیه و نیز وهابی های پیرو محمد بن عبدالوهاب که بخش عمده آنها در کشور عربستان سعودی می باشند نیز نام برد. نکته قابل توجه دیگر زندگی و همزیستی مسالمت آمیز شیعیان با اهل تسنن کشور امارات متحده است که از سالیان دور دست، در این کشور با صلح و صفا و دوستی در جوار یکدیگر مشغول فعالیت های اقتصادی و بازرگانی بوده اند و با یکدیگر زندگی می کنند.^(۱)

مظلویت شیعیان و تشیع در امارات

تعداد زیادی از شیعیان به خاطر ترس، حتی در انتخاب اسم، شیعه بودن

ص: ۱۵۰

۱- . علی، حسینی - همان.

خود را پنهان می کنند؛ یا برخی تجار در امارات زندگی می کنند که شیعه هستند، آنها هم شیعه بودنشان را آشکار نمی کنند. معاون کل پلیس دبي چند سال پیش به علت شیعه بودنش از کارش برکنار شد. هیچ مدرسه اختصاصی که مال شیعیان باشد وجود ندارد. بچه ها در مدارس آنها تحصیل می کنند و غیر شیعه تربیت می شوند. البته مدرسه فارسی زبان هم داریم. (۱)

متأسفانه پیروان مکتب اهل بیت علیه السلام از لحاظ اجتماعی، پایگاه و جایگاهی ندارند؛ حتی مجله ای ندارند که معارف تشیع را مطرح کند. به شیعیان در ادارات پست های مهم و در ارتش درجات بالا نمی دهند و اگر هم بفهمند شخص شیعه ای در یک منصب مهم قرار گرفته است، اخراجش می کنند. کسانی که پیرو مذهب اهل بیت علیه السلام هستند، به سختی استخدام می شوند، آن هم در جاهایی مثل آتش نشانی.

مشکلات شیعیان

- ۱- شیعیان بومی امارات در فرهنگ جامعه این کشور حل شده اند.
- ۲- شیعیان بومی امارات از تعالیم و عقاید شیعه اصیل دور شده اند.
- ۳- تعدادی از شیعیان بومی امارات، واجبات یومیه را بر طبق احکام فقهی اهل تسنن انجام می دهند.

ص: ۱۵۱

۴- جوانان شیعه به عقاید شیعه، اصول و فروع دین آشنا نیستند.

۵- شیعیان بومی امارات نمی خواهند مذهب خود را در جامعه امارات معرفی کنند.

۶- شیعیان مهاجر اماراتی به دلیل حفظ منافع و مصالح مادی خود در جامعه شیعه حضور ندارند.

۷- تعدادی از بازرگانان شیعه به دلیل ترس از اخراج، هویت شیعه بودن خود را پنهان می کنند.

۸- شیعیان امارات نتیجه فقر فرهنگی، فقر دینی، حفظ منافع مادی، رفاه طلبی و ترس از متهم شدن در ارتباط با ایران جایگاهی برای خود در نظر نگرفته اند.

۹- شیعیان امارات، تشیع را دوست دارند اما در ظاهر، به علت ترس از حکام این کشور، هویت و علاقه مندی خود را به شیعه آشکار نمی کنند.

۱۰- جوانان شیعه در امارات، تمایل و انگیزه درس خواندن ندارند و بیشتر دانشگاه های این کشور غیر انتفاعی است و مدارکی می دهند و این باعث ایجاد افت علمی در میان محصلان این کشور شده است. (۱)

۱۱- عدم تمرکز فعالیت های مذهبی و دینی مربوط به شیعیان در یک

ص: ۱۵۲

۱- . رضا لک زایی، ابنا - همان.

مرکز و انجام فرائض و فعالیت ها به طور سنتی و توسط هر کدام از گروه های شیعه در امارات.

۱۲- عدم وجود یک مرکز علمی و دینی به عنوان حوزه علمیه و مدارس علوم دینی برای تربیت نسل جوان و آشنا نمودن آنها با علوم اسلامی، فقه، اصول حدیث و قرآن.

۱۳- عدم وجود روحانیون و مبلغین مذهبی کاملاً آشنا با مسائل اجتماعی، مذهبی و فرهنگ مردم برای انجام امور تبلیغی و پاسخگویی به مسائل شرعی و مذهبی و اجتماعی

۱۴- عدم وجود یک مرکزیت رهبری شیعی برای هدایت کامل تمام شیعیان در امارات متحده عربی که جنبه های اجتماعی و مذهبی را همزمان بر عهده بگیرد و بتواند در مقام دفاع از حقوق حقه شیعیان در این جامعه قرار گیرد.

۱۵- کمبود و عدم دسترسی کافی شیعیان به منابع و آثار شیعی جهت بهره برداری های علمی و فقهی از کتب و آثار تشیع.

۱۶-

عدم وجود ارتباط اداری قوی شیعیان با بدنه اداری و سیاسی دولت امارات.

۱۷- عدم وجود ارتباط قوی و رسمی میان مراکز رسمی شیعیان با یکدیگر و با دولت.

۱۸- عدم توانایی برای جذب گسترده تر نسل جوانان. (۱)

ص: ۱۵۳

۲۰- درگیر بودن با مشکلات اقتصادی و خانوادگی و در نتیجه ضعف ارتباط فرهنگی، فکری، عاطفی و سیاسی با جمهوری اسلامی ایران.

۲۱- وجود مشکلات خانوادگی مانند طلاق، تعدد زوجات، کثرت فرزندان و عدم مراقبت از فرزندان.

۲۲- وجود مشکلات اقتصادی و افزایش بیکاری در میان جوانان، مشکلات اخلاقی و بی بند و باری و اعتیاد و انحرافات جنسی ایجاد کرده است.

۲۳- وجود فقر مالی، زمینه های ترک تحصیل فرزندان در میان خانواده ها را فراهم آورده و حتی در مواردی بعضی خانواده ها از تأمین هزینه دریافت گذرنامه جدید و پرداخت هزینه سالانه تحصیل در مدارس نیز عاجز می باشند.

۲۴- کمبود روحانیون با کفایت و متعهد و تحصیل کرده و مردم دار و آشنا به زبانهای عربی و اردو برای بیان احکام و مسائل شرعی و اجتماعی.

۲۵- کمبود کتابفروشی و کتابخانه و ویدیو کلپ های اسلامی برای عرضه نوارهای صوتی و فیلم هایی که عاری از مسائل خلاف اخلاقی و جنبه های بدآموزی باشند.

۲۶- کمبود مدارس اسلامی برای تربیت نوجوانان و جوانان شیعه و نیز بالا بودن میزان بیسوادی.

۲۷- به طبقه ایرانیانی که بدون گذرنامه و شناسنامه هستند (بدون ها) گفته

میشود و آنان دارای احساس بی هویتی بوده و در واقع خود را نه متعلق به امارات و نه متعلق به ایران می دانند.

۲۸- نداشتن مراکز فرهنگی و هنری و ورزشی در نزدیکی مناطق مسکونی شیعیان.

۲۹- عدم وجود روحانی کارآمد و با نفوذ برای اداره و راهبری شیعیان.

۳۰- کمبود صندوق های قرض الحسنه و مؤسسات خیریه و غیر انتفاعی.

۳۱- افزایش تعداد زندانیان ایرانی در زندان های امارات به جرم های مواد مخدر و ورود غیر مجاز به این کشور.

۳۲- سختگیری های بخش های مختلف دولت امارات برای اعطای اقامت به متقاضیان جدید در این کشور.

۳۳- ضعیف شدن مبانی اعتقادی و مذهبی در میان بعضی از خانواده ها و جوانان.^(۱)

مواقع و عملکرد حکومت در قبال شیعیان ایرانی

اشاره

سعی بر این است که فرهنگ و زبان ایران در منطقه رشد نکند و حضور ایرانی ها در آنجا تثبیت نگردد. به همین منظور در این کشور مرتباً علیه حضور خارجی ها از اداره اتباع بیگانه آیین نامه و مصوبه صادر می شود و اکثراً طوری

ص: ۱۵۵

۱- . علی، حسینی - همان ص ۲۴.

تدوین می شوند که بیشترین محدودیت را نسبت به ایرانی ها به همراه داشته باشند. این مصوبات به مسئولین دولتی اختیار می دهد تا هر لحظه که بخواهند ایرانیان شیعه را اخراج نمایند. در سواحل جنوبی خلیج فارس و در بین شیخ نشینها به ترتیب مردم سه کشور فلسطین، ایران و عراق بیش از همه تحت کنترل می باشند. (۱)

گرایش های کلی شیعیان

بطور کلی شیعیان مستقر در امارات، گرایشات مذهبی سنتی دارند و از مسائل سیاسی دوری می کنند و بیشتر به فکر کار و تجارت هستند. در امور سیاسی کشور امارات دخالت نمی کنند و از هر گونه تنش و حساسیت های مذهبی، نژادی و سیاسی دوری می کنند و همچنین از ارتباط و نزدیکی با مراکز و ارگان های وابسته به جمهوری اسلامی ایران هراس دارند و نسبت به انقلاب اسلامی ایران بی تفاوت بوده ولی به مراجع تقلید نجف، ابراز تمایل و گرایش نشان می دهند.

وجود این گرایش ها ایجاب می کند تا بتوان با لطافت خاصی با شیعیان رابطه برقرار نمود و بدون هیچگونه حساسیت و تنش، در میان آنها نفوذ کرد، همچنین می توان از طریق برنامه های سنتی ولی با محتوی و هدفمند، راحت تر در آنها نفوذ نمود. (۲)

ص: ۱۵۶

۱- . علی، حسینی - همان ص ۳۲.

۲- . اداره بررسی ها- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی - طلایه؛ امارات - سال ۱۳۷۸ ص (۸۰-۹۱-۹۲).

خوجه های شیعه امارات نسبت به مسایل سیاسی بسیار حساس و محتاطانه عمل می کنند و همیشه سعی دارند خود را از مسایل سیاسی جاری دور نگه دارند. حساسیت مذکور ناشی از دو عامل می باشد:

یکی طرز بینش اسلامی و تقلید از مراجعی که به نوعی خود را دور از مسایل سیاسی حساس می دانند، می باشد و دیگری طبیعت کار تجاری و بازرگانی آنهاست که به صورت اصل در آمده و تقریباً همه چیز دیگر تحت الشعاع این اصل بوده و نباید به آن لطمه وارد کند، این حساسیت در برخورد آنها با جمهوری اسلامی ایران نیز قابل لمس است. جوانان خوجه خوشبختانه از روشن بینی نسبتاً خوبی برخوردارند و می توان با سرمایه گذاری لازم، شاهد تحولی مهم در طرز بینش و موضع گیری خوجه های شیعه در آینده بود.

لزوم اتحاد و انسجام گروه های مختلف شیعه

گروه ها شش گانه شیعیان مقیم در امارت متحده، در عین اشتراک در گرایش های مذهبی و شرکت منظم در مراسم عزاداری سنتی سالیانه، با هم متفق و متشکل نمی باشند و باید با اعزام یک روحانی با تجربه، عالم، با نفوذ و مسلط به زبان عربی و دیگر زبان های زنده دنیا و همچنین خوش فکر، همه گروه های شیعه را زیر نفوذ و تسلط خود در آورد و از وجود شیعیان برای پیشبرد اهداف اسلام و جمهوری اسلامی استفاده نماید.^(۱)

ص: ۱۵۷

تأثیر فرهنگ غربی بر جوامع عربی حوزه خلیج فارس را به هیچ وجه نمی توان نادیده گرفت و باید گفت: ظهور و بروز بسیاری مظاهر تمدن غربی از جمله رانندگی زنان؛ راه یابی قشر اندکی از ایشان به دانشگاه، فعالیت چشمگیر کانال های تلویزیونی متعدد به زبان های انگلیسی و عربی، شبکه های تلویزیونی ماهواره ی، پخش فیلم های غربی، ویدئوکلپ های بی شمار، مجلات و نشریات متعدد با محتوای فرهنگ غربی، از جمله عواملی هستند که انگیزه های تحرکات جدید اجتماعی زنان را در امارات فراهم ساخته است و جامعه امارات می رود تا در جاده تغییرات اجتماعی، فرهنگی و ارزشی به حرکت خود ادامه دهد.

ولی با وجود تمام این عوامل باید اذعان نمود این حرکت از آهنگ کندی برخوردار است و مردم هنوز بر ارزش های سنتی خود تکیه دارند که این مسئله در روستاها از قوت بیشتری برخوردار است.

میزان پایبندی مردان و زنان اماراتی بر سنت های قومی در شهرها از لحاظ شدت و ضعف به ترتیب ذیل می باشد: ۱- رأس الخیمه ۲- عجمان ۳- ام القوین ۴- شارجه ۵- فجیره ۶- ابوظبی ۷- دوبی

در نتیجه پایبندی اهالی دوبی به آداب و رسوم و سنن ملی و محلی از دیگر امارات (شهرها) کمتر می باشد. (۱)

ص: ۱۵۸

اصولا شیعیان مستقر در کشور امارات، دارای گرایش های مذهبی سنتی هستند و معمولا میان آنها و اهل تسنن مالکی آن کشور مشکل خاصی وجود ندارد؛ ولی به هر حال تهاجم فرهنگی غرب در این جامعه به طور بسیار واضح و با شدت بسیار زیاد به صورت بمباران تبلیغاتی علیه اسلام می باشد و این تهاجم عمدتا در قالب پخش برنامه های مبتذل از ماهواره هایی است که به راحتی در این کشور قابل دسترسی است.

این موضوع اثر بسیار شدیدی را در اشاعه فرهنگ مبتذل غربی و متزلزل کردن بنیان های اخلاقی، مذهبی و عقیدتی داشته است و بسیاری از خانواده ها از این موضوع رنج می برند و در بعضی از موضع گیری های سیاسی بعضی از دولتمردان نیز نسبت به این موضوع، مسایل به صورت کاملا صریح بیان شده است تا آنجا که خواستار کنترل بسیاری از کانال های ماهواره ای و نیز سیستم کسب اطلاعات جهانی (اینترنت) شده اند. البته در این موارد نباید سایر عوامل منفی و مؤثر در اشاعه این فرهنگ مبتذل را از نظر دور بداریم که به طور اختصار به بعضی از آنها اشاره می شود:

۱) افزایش میزان توریست های خارجی که با پوشش نامناسب در انظار عمومی ظاهر می شوند و در بسیاری از موارد باعث گسترش فساد می گردند.

۲) بهره برداری از نیروی خدماتی خارجی در بسیاری از مراکز تجاری و

اداری و بازرگانی و مخصوصا در منازل که به عنوان خدمت کار برای انجام امور منزل از جمله نگهداری کودکان و انجام وظایف خانه داری به کار گرفته می شوند که بیشترین تأثیر منفی را در تربیت کودکان در سنین کودکی دارند.

۳) وجود مراکز فساد در هتل ها و گسترش فروش مشروبات الکلی در هتلها که به صورت رسمی ارایه می گردد و بسیاری از جوانان اماراتی برای استفاده به این هتلها روی آورده اند.

۴) سهولت بهره برداری از کانال های ماهواره ای مبتذل و استفاده از بخش مفسده آمیز شبکه جهانی اینترنت که با قیمت بسیار ارزان در اختیار جامعه قرار دارد.

۵) سهولت دسترسی به فیلم ها و نوارهای مبتذل که عامل بسیار مهمی در گسترش فحشا هستند. (۱)

ص: ۱۶۰

۱- (www.eteghadat.com.) اقدامات خشونت آمیز دبی ضد شیعیان مقیم // ۲۹ مهر ۱۳۸۷ (۸۱)
//warnews.blogfa.com افشای آخرین توطئه امارات ضد شیعیان - ۲۷/۰۷/۱۳۸۷ شبکه خبر

بنیاد جهانی Shia Rights Watch در پیامی، نسبت به از سرگیری اخراج شیعیان مقیم امارات متحده عربی و ایجاد تنگنا برای آنان ابراز نگرانی کرد؛ چرا که امارات، از دیرباز به عنوان سرزمینی آزاد برای دیگران شناخته شده و از آغاز بنیاد آن هیچ گاه دنبال مناقشات و منازعات مذهبی نبوده است

بنیاد جهانی حقوق شیعیان جهان، حق تأمین امنیت و برخورد با افراد و جریان های مُخِلّ ثبات امارات را برای حاکمان آن محفوظ می دارد و از این دولت می خواهد سیاست های بی طرفانه و دور از گرایش های مذهبی را به طور کلی در برابر شیعیان دنبال کند و میان کسانی که برای کسب و به دست آوردن لقمه ی نانی یا برخورد بد جریان های طایفه گرا در کشورشان به امارات آمده اند و افراد اندک وابسته به بیگانگان، تفاوت قائل شوند.

این بنیاد همچنین نسبت به پیامدهای هر اقدام شتابزده و بدون تحقیق و فاقد وجهه ی قانونی علیه شیعیان هشدار داده، آنها را به تأمل در تعامل با شیعیان لبنانی فرا می خواند تا از ایجاد زمینه ی کینه توزی جامعه ی شیعی نسبت به شهروندان اماراتی جلوگیری شود و نیز از آن دولت خواسته می شود تا تجربیات حکیمانه ی مرحوم شیخ زاید را در پیش گیرد؛ همان تجربیاتی که بر پایه ی عدم دشمن

تراشی بر ضد کشورش استوار بود و بدین ترتیب توانست بیشترین دوست را برای امارات فراهم آورد و بر اساس همین شعار، امارات متحده ی عربی را تأسیس کرد. از آن پس بود که امارات با اوصافی چون: عدم طایفه گرایی، محبت، خیرخواهی و همکاری حتی نسبت به دشمنان و مخالفان شناخته شد. (۱)

اقدام امارات علیه شیعیان

مقامات امنیتی امیرنشین دبی فهرستی از اسامی شخصیت های شیعی ممنوع الورد به امارات تهیه کرده اند. شخصیت هایی که اکثراً در کسوت روحانیت هستند و ملیت های مختلفی همچون ایرانی، عراقی، پاکستانی و هندی دارند. همچنین علامه واحدی نماینده امام خمینی در سوریه در سال های گذشته نیز در هنگام ورود به دبی در فرودگاه این شهر به شکل توهین آمیزی بازداشت شده است. این در حالی است که ایشان یکی از علمای حوزه های علمیه سوریه هستند و ویزای ورود به دبی را به شکل قانونی از سفارت امارات در قطر دریافت کرده اند.

این اتفاقات نشان می دهد که دولت امارات و به ویژه امیرنشین دبی تحت تأثیر فشار کشورهای غربی برای ممانعت از ورود علمای شیعه به این کشور و اخراج مرحله ای شیعیان قرار دارد.

ص: ۱۶۲

منابع آگاه در کشور امارات بر این باورند که این طرح امنیتی بر ضد شیعیان، بخشی از طرح بزرگتری بر ضد ایران و شهروندان ایرانی است و بسیاری از کشورهای غربی، مسئولان دولت امارات و مسئولان محلی امیرنشین ها را تشویق کرده اند که با سخت گرفتن بر ایرانیان مقیم دبی و مسافران ایرانی عازم این کشور باعث تضعیف جایگاه ایرانیان در این کشور شوند. (۱)

اخراج شیعیان لبنانی از امارات

دولت امارات متحده عربی در نظر دارد هزار نفر از شیعیان لبنانی مقیم این کشور را اخراج کند. بیشتر این افراد که در "ابوظبی" ساکن هستند، به اتهام حمایت از حزب الله از امارات اخراج خواهند شد.

شیعیان لبنانی مقیم امارات و دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس، تحت تدابیر شدید کنترلی از سوی نیروهای امنیتی امارات هستند. پیش از این در ماه های گذشته تصمیمی غیر علنی از سوی کشورهای عضو شورای خلیج فارس اتخاذ شد که بر اساس آن زمینه اخراج شیعیان مقیم در این کشورها را در آینده نزدیک فراهم کند. گفتنی است دولت امارات برای اولین بار در سال ۲۰۰۹ جمعی از شیعیان لبنانی مقیم در این کشور را به اتهام های واهی از کشور اخراج و اقامت آنها را ابطال کرده بود. (۲)

ص: ۱۶۳

۱- . خبرگزاری ابنا - پنج شبکه امارات علیه تشیع برنامه دارند- ۲۹/ ۱۳۹۰/ ۱.

۲- . همان.

اقدامات خشونت آمیز علیه شیعیان

در امارات متحده عربی، منطقه امیرنشین دبی، اقدامات خشونت آمیز خود را بر ضد شیعیان مقیم آن یا مسافران به این کشور افزایش داده که اقدامی از سوی مقامات رسمی این کشور به شمار می رود. مقامات امنیتی فرودگاه بین المللی دبی، فرزند یکی از مراجع بلند پایه شیعه را در فرودگاه امارات بازداشت کرده و به یکی از پاسگاه های دبی تحویل داده اند.^(۱)

رفتار حکام امارات با شیعیان بعد از انقلاب اسلامی ایران

حکام امارات با شیعیان قبل از انقلاب اسلامی ایران خوب بودند چون شیعیان به صورت یک قدرت سیاسی مطرح نبودند آنها حتی ایام محرم در حسینیه ها پذیرایی می کردند و خودشان در ساخت مساجد و حسینیه کمک می کردند. امارات بعد از مطرح شدن قضیه هلال شیعی و تحت الشعاع فشارهای آمریکا، به شیعه سخت گیری می کنند. قبلاً حدود ۱۵۰ نفر روحانی و طلبه به امارات می آمدند، اما الآن سه چهار نفر بیشتر نیامده اند و ویزا صادر نمی کنند.^(۲)

ایران هفته ای ۱۵۰ پرواز به دبی دارد و شرکت های هوایی ایران، پرواز مشهد را تعطیل می کنند و پرواز دبی می گذارند!! مسافرانی که از ایران به دبی می روند

ص: ۱۶۴

۱- . همان.

۲- . همان.

روی آنها کار می شود و کاملاً زمینه فساد برای آنها فراهم است، متأسفانه ایران برنامه ای برای آنها ندارد و حتی با اماراتی ها هم همکاری می کند.

تبلیغات علیه عقاید شیعه در دبی

متأسفانه بدترین حرف ها و تهمت ها را به شیعه نسبت می دهند. در تلویزیون، ۵ شبکه تماماً مذهبی وجود دارند که علیه تشیع برنامه دارد. از طرفی همه روحانیون شیعه هم تحت فشار هستند. ویزای برخی از شیعیان را هم بی دلیل باطل می کنند و ویزا نمی دهند.

امام جماعت های شیعه هم به خاطر اختناق با هم تعامل ندارند، اگر هم چند روحانی با هم تعامل و ارتباط داشته باشند، بلافاصله یکی از آن دو امام جماعت را برمی دارند. ارتباط ما با اهل تسنن هم فقط محدود به کنفرانس هاست. (۱). (۲).

رابطه اهل تسنن با شیعیان در امارات

سنی های اماراتی نسبت به ایران و ایرانیان نظر خوبی دارند. تندروی ها مال سعودی ها است. مردم محلی فعالیت های خشونت آمیز ندارند. بعضی مساجد بود که تندروی می کردند که توسط خود دولت کنترل شد. توده مردم با ایرانی ها رفتار خوبی دارند. (۳).

ص: ۱۶۵

۱- همان.

۲- سایت زندگی نیوز - «النخيل»: اخراج اتباع ایرانی از امارات - فرمانده پلیس دبی - ۱۳۹۱ / ۱۵ / ۲

۳- <http://www.ghatreh.co> - «تابناک»، ۷ شهریور ۱۳۸۸.

گروهک ها فکرشان را تبلیغ می کنند. حتی منافقین و سلطنت طلب ها فعالیت دارند. مسیحی ها هم کلیسا دارند و هندوها معبد. کاملاً هم آزاد هستند و علناً تبلیغ می کنند، در این میان شیعه ها تحت فشار هستند. (۱)

ص: ۱۶۶

۱- . سازمان ارتباطات اسلامی، ص (۷۹-۸۰-۸۱).

فعالیت وهابی ها علیه شیعیان

در امارات جریانی بسیار خطرناک بنام وهابیت وجود دارد که برابر تمامی اسلام و مذاهب اسلامی از جمله شیعه و سنی ایستاده و به دشمنی برخاسته است، بالاترین خطر امروز همین جریان است که در حقیقت یک جریان سیاسی است و هیچ ارتباطی با هیچ یک از مذاهب اسلامی ندارد. (۱)

فشار وهابی ها بر حاکم امارات

وهابی های پاکستان با همکاری طالبان پس از کشتار شیعیان و مثله کردن آنها در پاراچنار فیلمی از این جنایت تهیه و آن را برای «شیخ خلیفه بن زاید آل نهیان» حاکم امارات عربی متحده ارسال کرده اند.

وهابیون و طالبان پاکستان با ارسال یک نوار ویدئویی و مظلوم نمایی از حاکم امارات خواسته اند شیعیان پاراچناری مقیم امارات را مجبور به اخراج

ص: ۱۶۷

۱- . مصاحبه با حجت الاسلام و المسلمین - سید مختار حسینی پنجشنبه ۱۶/۹/۱۳۹۱.

و ترک این کشور کنند. وهابیون در این فیلم، شیعیان پاراچناری را قربانی می کنند و مسئله را برعکس جلوه داده و وانمود کرده که ما قربانی جنایت های شیعیان در این منطقه هستیم و مظلوم نمایی کرده اند.

حدود هشت هزار شیعه پاراچناری در کشور امارات مشغول به کار هستند و تقریباً تمامی هزینه های جاری زندگی خود و افراد خانواده خود را از این طریق تأمین می کنند. بدنبال فشار وهابیون و طالبان پاکستان حاکم امارات از تمدید ویزا و جواز اقامت این شیعیان خودداری کرده و خواستار بازگشت فوری آنها و ترک این کشور شده است.

خلیفه بن زاید آل نهیان در حالی تسلیم وهابیون شده است که از سال ۲۰۰۷ تاکنون در منطقه قبایلی پاراچنار بیش از ۶۰۰ تن از شیعیان قربانی جنایت های شوم وهابیون اعم از حملات انتحاری، کشتار، گروگان گیری و باج خواهی شده اند.

همکاری آمریکا با طالبان در کوچاندن شیعیان

طالبان با همکاری آمریکا به منظور اجرای سناریوی کوچاندن شیعیان از منطقه استراتژیک فشارهای زیادی را بر شیعیان وارد می کنند و از دوسال پیش تاکنون این منطقه در محاصره وهابیون قرار دارد و راه های ارتباطی و ورود و خروج به این منطقه از هیچ امنیتی برخوردار نیست و شیعیان باید هزینه های گزافی بابت این مسئله بپردازند.

دولت پاکستان نیز در واقع با سکوت خود، نه تنها به درخواست شیعیان برای دستگیری عاملان این ماجرا و توقف این اقدام غیر انسانی اقدام نمی کند بلکه با آزاد گذاشتن طالبان در این منطقه، زمینه چنین اقداماتی را نیز فراهم کرده است. بسیاری از شیعیان فقیر و بی بضاعت که در قبال آزادی عزیزانشان همه اموال و دارایی خود را از دست داده اند، مجبور شده اند از پاراچنار کوچ کنند و در شهرهای هنگو و پنجاب آواره شوند.^(۱)

نفوذ وهابی ها در امارات

در امارات وهابی و سلفی گری وجود دارد، اما وهابی های طالبانی و وابسته به عربستان در ادارات نفوذ کرده و علیه شیعیان این کشور فعالیت های تخریبی و غیر مذهبی می کنند. این وهابی ها در ابو ظبی حضور دارند و نیز در شارجه حضور جدی و فعالی دارند. شیخ نشین شارجه دست آنان را باز گذاشته و در شبکه ها و کانال های تلویزیون این شیخ نشین و نیز در شبکه های ماهواره ی به ویژه شبکه ماهواره ی «الکلمه» که به زبان فارسی پخش می شود علیه شیعیان فعالیت می کنند. این شبکه از لحاظ تشکیلات سیستمی با شبکه ها و کانال های تلویزیون این شیخ نشین ارتباط دارد و علیه تشیع تبلیغات گسترده ای می نماید.

اما در شیخ نشین دویی به دلیل اینکه تمام گروه های دینی و مذهبی و

ص: ۱۶۹

۱- . مصاحبه با حجت الاسلام سید مختار حسینی پنجشنبه ۱۶/۹/۱۳۹۱.

سیاسی و ادیان آسمانی آزاد گذاشته شده اند، وهابی ها فعالیت زیادی ندارند. در شیخ نشین های دیگر، وهابی ها علیه شیعیان فعالیت می کنند. بیشتر این وهابی ها از عربستان سعودی و مزدوران وطن فروش سیستان و بلوچستان ایران، وهابی های مصر، سوریه و عراق به این کشور آمده اند. در یک مقایسه می توان گفت که بودجه فعالیت این وهابی ها ۵۰٪ از ابوظبی، ۲۵٪ از دوی و ۲۵٪ آخر از شیخ نشین های دیگر تأمین می شود.

همچنین این وهابی ها در مدارس خصوصی و دولتی، در وزارتخانه ها، در مساجد اهل تسنن، در روزنامه ها و وسایل ارتباط جمعی، نشر کتب و... علیه شیعه و شیعیان فعالیت می کنند. فعالیت های ضد شیعه در امارات خیلی گسترده تر از این مقوله است. حتی سازمان اوقاف امارات و نیز رئیس اوقاف دوی، کتاب هایی ضد شیعه در این کشور پخش می کنند.

فعالیت وهابی ها علیه تشیع:

همزیستی مسالمت آمیز شیعیان با اهل تسنن پیرو فقه مالکی در این کشور که در طول سالیان طولانی ادامه داشته است، با تبلیغات نسبتاً گسترده وهابیون در بعضی از امارت های از جمله شارجه، رأس الخیمه و فجیره تحت تأثیر قرار نگرفته است.

سیاست کلی وزارت اوقاف و شئون دینی این کشور، توصیه برای وحدت و

جلوگیری از تفرقه و تشتت است، ولی به هر حال وهابیت دست از فعالیت برنداشته است و با توزیع بسیار زیاد جزوات و کتب علیه تشیع، برای از بین بردن این وحدت تلاش جدی می نماید تا آنجا که در اکثر موارد مشاهده شده است که بسیاری از جزوات را به زبان های مختلف که قابل استفاده طیف های مختلف شیعیان از جمله ایرانیان و عربها و سایرین باشد به زبانهای فارسی، عربی، انگلیسی و حتی اردو منتشر نموده اند.

نکته قابل توجه این است که نه تنها شیعیان بلکه اهل تسنن مالکی نیز با افکار و اندیشه های وهابیت در تضاد و اصطکاک می باشند تا آنجا که امام جمعه دبی در بسیاری از خطبه های نماز جمعه با وارد نمودن اشکالات عدیده ای بر طرز تفکر وهابیت به شدت می تازد و حتی در بعضی از موارد آنان را خارج از دین اسلام بر شمرده است و آنها را فرقه ای می داند که در انهدام اسلام و اعتقادات آن تلاش می کنند و بسیاری از اشکالات وارده از سوی وهابیت علیه تشیع را مردود می شمارد. (۱)

فعالیت آمریکا و غرب به ویژه انگلیس علیه تشیع در امارات

آمریکا و کشورهای غربی به ویژه انگلیس، در امارات فعالیت فوق العاده ای دارند و سفارتخانه این دو در دوی فعالیت های دیپلماسی و جاسوسی می کنند و علیه جمهوری اسلامی ایران فعالیت های جاسوسی می کنند.

ص: ۱۷۱

آمریکا و انگلیس در امارات با سازمان اطلاعات این کشور مشترکاً همکاری مستقیم دارند و آنان این سازمان را اداره می کنند و باید گفت: خیلی از تصمیمات امنیتی از طرف دستگاه های امنیتی این دو کشور به نیروهای اطلاعاتی اماراتی و غیر اماراتی در این کشور داده می شود. البته ماجرا بیشتر از این حرف ها است.

حضور خارجی ها در این کشور باعث شده تا از طریق تعامل، رفتار، حضور و تردد آنان در جامعه اماراتی با لباس های برهنه و بی بندوباری فرهنگ غربی منتقل شود. همچنین تبلیغات شبکه های ماهواره ای خارجی و شبکه های ماهوار ای داخلی و پخش فیلمهای مبتذل. و نیز ایجاد کابره ها و محل فساد غیر اخلاقی و مشروبات الکلی و قمار بازی و اماکن فساد و فحشا باعث شده تا فساد، بی بندوباری و فحشا در این کشور رایج شود.^(۱)

ص: ۱۷۲

۱- . مصاحبه با حجت الاسلام سید مختار حسینی پنجشنبه ۱۶/۹/۱۳۹۱.

فصل چهارم: جایگاه شیعیان امارات متحده ی عربی

اشاره

ص: ۱۷۳

رابطه میان دولت و جامعه به عنوان موضوع اصلی جامعه شناسی سیاسی است که یکی از مهمترین و شاید بتوان گفت مهمترین موضوع نظریه پردازی سیاسی و اجتماعی در طی قرون اخیر بوده است.^(۱)

جامعه شناسی سیاسی به مفهوم نوین خود، حاصل تحولات سیاسی و اجتماعی عصر جدید است. به طور کلی می توان گفت که موضوع جامعه و قدرت اجتماعی یا نیروها و گروه های اجتماعی از قدرت سیاسی و قدرت دولتی از یک سو و جامعه و قدرت اجتماعی یا نیروها و گروه های اجتماعی از سوی دیگر است. از این دیدگاه، قدرت سیاسی شامل قدرت دولتی و قدرت اجتماعی است و در کل پیکره جامعه پراکنده است.^(۲)

ص: ۱۷۵

۱-.

۲-.

موضوع اصلی جامعه‌شناسی سیاسی به طور کلی بررسی روابط دولت و جامعه و به ویژه تأثیرات جامعه بر روی دولت است. از این رو در جامعه‌شناسی سیاسی، شناخت جامعه و پیچیدگی‌های آن نقطه‌عزیمت شناخت زندگی سیاسی به شمار می‌رود. با این همه در جامعه‌شناسی سیاسی، زندگی سیاسی، صرفاً سایه و بازتاب فرایندهای اجتماعی به شمار نمی‌رود. دولت به عنوان محل اعمال عالی‌ترین اراده در جامعه سیاسی، گرچه به وسیله عوامل اجتماعی تعیین می‌شود، لیکن عملاً مهمترین نیروی فعال است. به عبارت دیگر، دولت تنها عرصه کشاکش نیروهای اجتماعی نیست، هر چند در جامعه‌شناسی سیاسی، ما بیشتر با این وجه از آن سر و کار داریم. (۱)

امروزه جامعه‌شناسی سیاسی بر حول موضوع اصلی آن یعنی روابط دولت و جامعه در حوزه‌های پژوهشی گوناگون توسعه یافته است. (۲)

جایگاه سیاسی شیعیان در ساختار سیاسی این کشور را می‌توان دیدگاه فوق‌مورد بررسی قرار داد و آنرا در مؤلفه‌های جامعه‌شناسی سیاسی جستجو نمود و مورد بررسی قرار داد.

- شیعیان امارات متحده عربی در قانون اساسی و در قوانین اجتماعی و

ص: ۱۷۶

۱-

۲-

فرهنگی، هیچ جایگاه و نقش قانونی ندارند. حاکمان امارات از حضور اقلیت قابل ملاحظه شیعیان در این کشور دغدغه خاطر دارند.

- دولت امارات برای شیعیان امارات در حاکمیت و قوای سه گانه نیروهای مسلح سهمی در نظر نگرفته اند، هر چند تعدادی از آنان در این نیروهای مسلح پذیرفته شده اند، لیکن آنان هیچ نقش مهم و تأثیر گذاری در این نیروها ندارند.

- شیعیان امارات متحده عربی تمایلی برای حضور در صحنه سیاسی کشور و نفوذ چندانی در آن ندارند. این شیعیان بیشتر به فکر کار و تجارت هستند و گرایشات مذهبی سنتی دارند و از هرگونه تنش و حساسیت های مذهبی و نژادی و سیاسی دوری می کنند.

- شیعیان امارات از ارتباط و نزدیکی با مراکز و ارگان های وابسته به جمهوری اسلامی ایران هراس دارند و نسبت به انقلاب اسلامی ایران بی تفاوت بوده ولی به مراجع تقلید نجف اشرف ابراز تمایل و گرایش نشان می دهند. آنان هیچ حزب یا گروهی یا جمععی یا جلسات دوستانه در حد جمععی ندارند و تنها همشان کار کردن در امور تجارت است.

نقش شیعیان در قوه مجریه

بررسی های انجام شده نشان می دهد شیعیان امارات در سطوح بالای حکومت حضور چندان مؤثری ندارند اما به طور غیر علنی در سطوح میانی در

برخی وزارتخانه ها مانند وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی و اداره ها حضور غیر فعال دارند.

نقش شیعیان در قوه مقننه

شیعیان امارات نقشی در قوه مقننه ندارد.

نقش شیعیان در قوه قضائیه:

شیعیان امارات متحده عربی در قوه قضائیه هیچ نیرویی و در نتیجه هیچ نقشی ندارند. قضات و مسولین ارشد این قوه توسط دولت تعیین و استخدام می شوند.

ص: ۱۷۸

فرصت های پیش روی شیعیان امارات

- بر اساس منشور سازمان بین المللی جمعیت حدود بیست در صدی شیعیان امارات یک اقلیت قابل توجه در این کشور محسوب می شوند.
- شیعیان امارات در دبی از فضای باز فرهنگی برخوردارند و این امر می تواند زمینه را برای حضور فعال و جدی در امور فرهنگی و دانشگاهی فراهم نماید. که این امر می تواند بر سیاست دولت در تغییر نگرش خود پیرامون شیعیان تأثیرگذار باشد.
- دعوت شیخ مکتوم بن راشد حاکم دبی از شیعیان برای خدمت به منافع بازرگانی دویی برای سفر و اقامت در این کشور و اعطای مشوق هایی مثل زمین رایگان، محافظت شخصی و معافیت از پرداخت گمرک.
- پذیرفتن مذهب تشیع شیعیان امارات توسط آل بوفله که یکی از شاخه های قبیله بنی یاس است و در دویی زندگی می کنند. خانواده ی شیخ راشد، حاکم دبی، از این قبیله است. این قبیله و قبیله بحارینه، قبایلی هستند که در دبی ساکن اند.
- فعالیت چشم گیر خانواده های ایرانی در امور اقتصادی دبی و شناخته شدن

آنان به عنوان مهاجران قدیمی ایرانی در جامعه این شیخ نشین این مهاجرین، شهروند خوبی برای این شیخ نشین و کشور امارات هستند و برخی از آنان وارد دولت امارات شده و پست وزارتی نیز گرفته اند.

- مشارکت و سرمایه گذاری شیعیان ایرانی بومی اماراتی در بخش توسعه و عمران این کشور. آنان اولین هتل مدرن دبی که شامل هتل اینترکانتیننتال و هیئات رجینسی است را در اواسط دهه ۱۹۷۰ میلادی ساختند.

- داشتن خانواده های با نفوذ ایرانی در دبی مانند گله داری، گرگاش، العقیلی و رفیقدوست. این افراد چندین فعالیت اقتصادی و سرمایه گذاری دارند و نمونه ی فرصت های کاری موجود در دبی هستند. آنان سابقه ی طولانی در فعالیت های سازمانی و تجاری از دهه ۱۹۴۰ میلادی در این کشور دارند.

- تعامل خوب میان شیعیان و اهل تسنن امارات با یکدیگر، جدا از برخی رفتارهای از سوی بعضی جریان های افراطی تکفیری و دولت، با یکدیگر باعث می گردد تبلیغات وهابی ها علیه شیعیان را کاهش دهد.

- سنی های اماراتی نسبت به ایران و ایرانیان نظر خوبی دارند. تندروی های وهابی مال سعودی ها است. مردم محلی فعالیت های خشونت آمیز ندارند. بعضی مساجد بود که تندروی می کردند که توسط خود دولت کنترل شد. توده مردم با ایرانی ها رفتار خوبی دارند.

- تعامل خوب میان شیعیان و سنیان غیرتندرو می تواند از هر گونه اختلافات

فرهنگی، مذهبی، سیاسی و اجتماعی جلوگیری کنند و تبلیغات جریان های افراطی تکفیر را کاهش دهند.

- مهاجرت شیعیان ایرانی در سالهای دور به این کشور و اقامت آنان در این کشور بر اساس عرف بین المللی یک اقلیت مذهبی و قومی در این کشور محسوب می شوند.

- با استفاده از ماده یکم مشترک میثاق حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، شیعیان می توانند آزادانه موقعیت سیاسی خود را تعیین کنند و آزادانه به توسعه ی اقتصادی اجتماعی و فرهنگی خود پردازند.

- حضور اکثریت شیعیان در ابو ظبی و دبی، دو شیخ نشین مهم امارات، از لحاظ سیاسی و اقتصادی می تواند در سیاست گذاری اقتصادی دولت تأثیر گذار باشد.

- وجود عوامل مشترک فراوان در میان اقوام و بستگان نزدیک نسبی و سببی مردم جنوب ایران و مردم امارات از حیث قبیله و خون و به دلیل قرابت فامیلی، تردد میان این دو جامعه بسیار زیاد شده است.

- همزیستی مسالمت آمیز شیعیان با اهل تسنن در امور اقتصادی و بازرگانی می تواند روابط خوبی در صحنه تجاری با هم ایجاد کند و نیز روابط خود را با جامعه امارات تقویت می کنند.

- دسته ای از ایرانیان در امارات هستند که با شرایط و امکانات خوب از نظر

اقتصادی در این کشور زندگی می کنند و معمولا دارای شرکت های تجاری و بازرگانی بوده و در مواردی نیز از تخصص های علمی و فنی برخوردار بوده و برای زندگی از شرایط مناسبی بهره مندند.

- شیعیان نقش مهمی در امور اقتصادی و بازرگانی این کشور ایفا کرده و در قبضه کردن بخش اقتصادی این کشور تلاش می کنند که می تواند فرصتی در تأثیر گذاری بر بخش های مختلف دولت باشد.

- آمار اتاق تجارت و صنایع دبی نشان می دهد هشت هزار و پنجاه شرکت ایرانی در دبی ثبت شده اند که این بیانگر فعالیت های اقتصادی ایرانیان در طیف گسترده ای عمرانی و زیر بنایی دبی است.

- طبق آمار رسمی اتاق بازرگانی امارات و اداره ثبت شرکت ها، تنها ۷۰۰ شرکت ایرانی جدید التأسیس در دبی به ثبت

- سرمایه گذاری ایرانیان در حدود ۲۰۰ میلیارد دلار در امارات در سال ۲۰۰۵ و احتمالا حدود ۳۰۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۶، می تواند سهمی در توسعه این کشور در امور اقتصادی و عمرانی داشته باشند.

- حضور و تجمع بیشتر شیعیان در مراکز تجاری امیرنشین دبی؛ که این شیخ نشین، پس از ابوظبی مهم ترین شیخ نشین امارات است و از بعد تجاری، یکی از پر رونق ترین شهرهای منطقه به شمار می آید و به لحاظ جمعیتی نیز از پرجمعیت ترین امیرنشین های امارات است.

- نقش قابل توجه مهاجران ایرانی قبل و پس از انقلاب اسلامی در دبی، و موفقیت آنان در امور اقتصادی دبی.
- اشتغال ایرانیان در امارات عامل مؤثری در اقتصاد و فرهنگ این کشور می باشد. از نظر اقتصادی، ایرانیان عامل تعیین کننده هستند و قسمت های زیادی از تجارت دبی را در دست خود دارند.
- با توجه به اشتراکات گسترده میان دو جامعه ایران و امارات از نظراقتصادی، زمینه برقراری روابط تجاری، اقتصادی و بازرگانی بسیار خوبی در این دو کشور فراهم شده است.
- فعالیت ایرانیان در حوزه های متعدد امارات به عنوان معلم، استاد، مسئولان بانکی و پزشک.
- حضور حدود ۱۰۰۰۰ ایرانی و بیش از ۵۰۰۰ دانش آموز در مدارس و دانشگاه های امارات که این حضور نشانگر مشارکت شیعیان امارات در امور آموزشی این کشور است.
- تأسیس نخستین مدرسه ایرانی در دبی در سال ۱۳۳۶ و مدارس ایرانی در شارجه و ابوظبی و نیز داشتن هفت مجتمع بزرگ آموزشی ایرانی، یک مدرسه بین المللی و یک مجتمع غیرانتفاعی مخصوص ایرانیان در امارات، فرصت خوبی در بالا بردن سطح علمی فرزندان شیعه در این کشور میباشد.
- سطح علمی اکثر دانش آموزان در کشور امارات که تحت نظام آموزشی

مدارس جمهوری اسلامی ایران تحصیل می کنند نسبتاً خوب است و در مجموع باید اذعان نمایم که شاگردان ممتاز و حتی در بعضی موارد از تیزهوشان نیز در میان آنها مشاهده گردیده است.

- بسیاری از افراد پلیس امارات، اصالتاً متعلق به قسمت جنوبی ایران و بلوچستان هستند. یک چهارم افسران پلیس در ساختمان مرکز تجارت جهانی دبی، محل ساختمان کنسولگری، به لاری سخن می گویند که گویشی فارسی است.

- همزیستی مشترک میان مردم این دو کشور از نظر قبیله ای باعث شده که در بسیاری از موارد افرادی در هر دو سرزمین دارای محل استقرار و منزل و خانواده و بستگان بوده و به طور دایم در تردد باشند.

- داشتن مساجد و حسینیه ها می تواند بستر مناسبی برای فعالیت های فرهنگی و تبلیغی و نیز برای حضور مردم در این اماکن برای حفظ هویت دینی و ملی خود باشد.

- برگزاری مراسم به صورت سنتی و علنی و پخش اذان از بلندگوی مساجد و حسینیه ها به صورت علنی در دبی امتیاز ویژه ای برای شیعیان در این شیخ نشین است.

الف) چالش‌های درونی شیعیان

- شیعیان بومی و مهاجر، در امارات پراکنده هستند. شیعیان بومی در جامعه امارات مهار شده و نیز شیعیان مهاجر در جامعه امارات به دلیل اشتغال و شراکت تجارتي آنان با اماراتی‌ها در این جامعه مهار شده‌اند.
- عدم وجود انسجام و اتحاد در میان شیعیان به خاطر فقر فرهنگی و مذهبی، یکی از آسیب‌پذیری‌های شیعیان در امارات است.
- عدم وجود یک مرکزیت رهبری شیعی برای هدایت کامل تمام شیعیان در امارات که جنبه‌های اجتماعی و مذهبی را همزمان بر عهده بگیرد و بتواند در مقام دفاع از حقوق حقه شیعیان در این جامعه قرار گیرد.
- عدم دخالت در امور سیاسی و عدم داشتن بینش سیاسی یکی از موارد آسیب‌پذیری ایرانیان اماراتی است.
- شیعیان از لحاظ حقوقی و حتی انجام شعائر مذهبی هم در این کشور با مشکل رو به هستند، چرا که آنها با یک شیعه طبق قانون سنی رفتار می‌کنند و این یعنی مذهب شیعه را عملاً به رسمیت نمی‌شناسند.
- شیعیان بومی امارات به تدریج در فرهنگ جامعه امارات مهار شدند.
- بافت اجتماعی شیعیان خوجه اثنی عشری باعث ایجاد واگرایی میان خود و شیعیان شده است.

- عدم تلاش دسته ای از ایرانیان که سال های متمادی در امارات زندگی می کنند، برای دریافت تبعیت اماراتی، معمولا در شرایط زندگی نامناسبی به سر می برند و با واژه « بدون » خوانده می شوند.
- عدم ارتباط اداری قوی شیعیان با بدنه اداری و سیاسی دولت امارات متحده عربی.
- عدم ارتباط قوی و رسمی مراکز رسمی شیعیان با یکدیگر و نیز با دولت امارات.
- شیعیان در امارات، پایگاه فرهنگی و اجتماعی ندارند؛ حتی مجله هم ندارند که معارف تشیع را مطرح کند.
- مشکلات اقتصادی شیعیان و جوانان و نداشتن کار، باعث ایجاد مشکلات اخلاقی و بی بند و باری و اعتیاد و انحرافات جنسی شده است.
- نبودن روحانی عالم و با نفوذ که بتواند اداره و رهبری شیعیان را در دست بگیرد.
- شیعیان امارات بدلیل فقر فرهنگی، فقر دینی، حفظ منافع مادی و رفاه طلبی به دنبال جایگاه نیستند.
- نداشتن مراکز فرهنگی، هنری و ورزشی در نزدیکی مناطق مسکونی شیعیان.
- تهاجم فرهنگی غرب در این جامعه عمدتا در قالب پخش برنامه های مبتذل از ماهواره که عامل فساد جوانان است.

- بسیاری از خانواده ها از تهاجم فرهنگی که اثر بسیار شدیدی را در اشاعه فرهنگ مبتذل غربی و متزلزل کردن بنیان های اخلاقی و مذهبی و عقیدتی داشته است رنج می برند.

- شیعیان در الفجیره در اقلیت می باشند و شدیداً در فقر فرهنگی و سیاسی و مذهبی بسر می برند و از نداشتن یک پایگاه مذهبی، بسیار رنج می برند.

- تعدادی از شیعیان بومی در ارتش، پلیس و ادارات استخدام هستند اما تنها نقصی که دارند هویت شیعی بودن خود را کتمان می کنند.

- به شیعیان در ادارات، پست های مهم و در ارتش درجات بالا نمی دهند و اگر هم بفهمند شخص شیعه ای در یک منصب مهم قرار گرفته است، اخراجش می کنند. کسانی که پیرو مذهب اهل بیت علیه السلام هستند، به سختی استخدام می شوند، آن هم در جاهایی مثل آتش نشانی.

- وجود مشکل علمی برای تحصیل دختر شیعیان در مدارس خصوصی که خانواده هایشان با مشکل اختلاط پسر و دختر در بعضی از مدارس مواجه هستند.

- نبودن مدارس اختصاصی مانند مدارس خصوصی ایرانی برای تحصیل فرزندان شیعه.

- شیعیان امارات هیچ مدرسه اختصاصی که متعلق به خود باشد ندارند. بچه ها در مدارس دولتی تحصیل می کنند و غیر شیعه تربیت می شوند. البته مدرسه فارسی زبان هم داریم.

- شیعیان اماراتی تشیع را دوست دارند اما در ظاهر به خاطر ترس از حکام، هویت و علاقه مندی خود را به شیعه آشکار نمی کنند.
- در میان بعضی از خانواده ها و جوانان شیعه امارات، آشنایی به مسائل اعتقادی، عملی و مبانی اعتقادی و مذهبی وجود ندارند.
- تعدادی از شیعیان بومی امارات، واجبات یومیه خود را بر طبق احکام اهل تسنن انجام می دهند.
- نبودن حوزه های علوم دینی که بتواند جوانان را با علوم اسلامی از قبیل فقه و حدیث و قرآن آشنا کند.
- امام جماعت های شیعیان مساجد در امارات به خاطر اختناق، با هم تعامل ندارند.
- برقراری تعامل و ارتباط میان امام جماعت های شیعه با اهل تسنن فقط محدود به کنفرانس هاست.
- شیعیان بومی امارات نمی خواهند خود را در جامعه امارات، شیعه مذهب معرفی کنند.
- شیعیان در امارات تنها در ایام عاشورا در مساجد شیعه حضور خوبی دارند و در ایام دیگر حضورشان خیلی حضور قابل توجهی ندارند.
- عدم تمرکز فعالیت های مذهبی و دینی مربوط به شیعیان در یک مرکز و انجام فرائض و فعالیت ها به طور سنتی توسط هر کدام از فرق شیعه در امارات

- عدم وجود روحانیون و مبلغین مذهبی کاملاً آشنا با مسائل اجتماعی، مذهبی و فرهنگ مردم برای انجام امور تبلیغی و پاسخگویی به مسائل شرعی و مذهبی و اجتماعی.
- کمبود و عدم دسترسی کافی به منابع و آثار شیعی جهت بهره برداری های علمی و فقهی.
- کمبود مدارس اسلامی برای تربیت نوجوانان و جوانان شیعه و نیز بالا بودن میزان بیسوادی.
- کمبود کتابفروشی و کتابخانه و ویدیو کلپ های اسلامی برای عرضه نوارهای صوتی و فیلم هایی که عاری از مسائل خلاف اخلاقی و جنبه های بدآموزی باشند.
- ایرانیان شیعه که موفق به اخذ تابعیت شده اند اکثراً تظاهر به سنی بودن می کنند و از حضور در محافل شیعیان تا حد امکان دوری می نمایند.
- نبودن روحانی عالم و با نفوذ که بتواند اداره و رهبری شیعیان را در دست بگیرد.
- بافت اجتماعی شیعیان خوجه اثنی عشری باعث ایجاد واگرایی میان خود و شیعیان شده است.
- عدم توانایی شیعیان فعال برای جذب گسترده تر نسل جوانان شیعه در امارات.

- وجود فقر مالی، زمینه های ترک تحصیل فرزندان در میان خانواده های شیعیان را فراهم آورده است.
- بهره برداری از نیروی خدماتی خارجی در بسیاری از منازل، بیشترین تأثیر منفی را در تربیت کودکان در سنین کودکی دارند.
- وجود مراکز فساد در هتلها و گسترش فروش مشروبات الکلی در هتلها به صورت رسمی که باعث شد، بسیاری از جوانان اماراتی برای استفاده به این هتلها رو بیاورند.
- برخی از تجار شیعه در امارات زندگی می کنند و به خاطر ترس از اخراج هویت شیعه بودنشان را آشکار نمی کنند.
- جوانان شیعه در امارات، تمایل و انگیزه درس خواندن ندارند و بیشتر دانشگاه های این کشور غیر انتفاعی است و دانشجویان از این دانشگاه ها به آسانی مدرک می گیرند.
- افزایش میزان توریست های خارجی که با پوشش نامناسب در انظار عمومی ظاهر می شوند باعث گسترش فساد در میان جوانان می شود.
- سختگیری های بخش های مختلف دولت امارات برای اعطای اقامت به متقاضیان جدید اقامت در این کشور

ب) چالش های پیشروی شیعیان با دولت امارات

- حکام امارات با شیعیان قبل از انقلاب اسلامی ایران خوب بودند چون به صورت یک قدرت سیاسی مطرح نبود. امارات بعد از مطرح شدن قضیه هلال شیعی و تحت الشعاع فشارهای آمریکا به شیعه سخت گیری می کنند.
- دستگاه های امنیتی کشورهای غربی یک اتاق عملیات مشترک با نیروهای امنیتی امارات برای جاسوسی بر ضد شهروندان و مسافران ایرانی حاضر در این کشور تشکیل داده اند
- دولت امارات به شیعیان افراطی در این کشور آزادی بیشتری می دهد. و نیز به اینها اجازه داده می شود از برخی شیعیان تندرو برای سخنرانی هم دعوت کنند.
- حکام دبی، اقدامات خشونت آمیز خود را بر ضد شیعیان مقیم آن و مسافران ورودی به این کشور را افزایش داده که این امر اقدامی طائفه ای و زشت از سوی مقامات رسمی این کشور به شمار می رود.
- لغو اقامت تعدادی از شیعیان اماراتی در دبی و ضرب الاجل دادن برای خروج از این شیخ نشین و زیان رساندن مادی به آنها و محروم کردن فرزندان آنان از تحصیل در این کشور.
- قبلا در حدود ۱۵۰ نفر روحانی و طلبه برای تبلیغ به امارات می آمدند اما اکنون برای سه چهار نفر ویزا صادر می کنند.

در امارات کانال های تلویزیون و ۵ شبکه ماهواره ی علیه تشیع برنامه دارند- حکام امارات سعی دارند که فرهنگ و زبان ایران در منطقه رشد نکند و حضور ایرانیها در آنجا تثبیت نگردد.

- معاون کل پلیس دبی که سال ها خدمت داشت چند سال پیش به علت شیعه بودنش از کار برکنار شد.

- شیعیان درانجام دادن شعائر مذهبی در این کشور با مشکل رو برو هستند، چرا که دولت امارات با یک شیعه طبق قانون سنی رفتار می کند و این یعنی مذهب شیعه را عملاً بر سمیت نمی شناسد.

- مقامات امنیتی در امیرنشین دبی فهرستی از اسامی شخصیت های شیعی را برای اخراج از این کشور تهیه کرده اند که بیشتر آن را روحانیون و خطیبانی از کشورهای ایران، عراق، پاکستان و هند تشکیل می دهند.

- اقدامات امنیتی مسئولان بلندپایه اماراتی در حالی صورت می گیرد که بسیاری از گروه های وهابی تندرو آزادانه ضد منافع شیعیان در این کشور فعالیت می کنند و کسی مانع آنان نمی شود.

- طرح امنیتی علیه شیعیان در امارات، بخشی از طرح بزرگ تری بر ضد ایران و شیعیان ایرانی جهت تضعیف جایگاه آنان در این کشور است.

- توهین ضاحی خلفان، فرمانده پلیس دبی به ساحت مقدس آیت الله العظمی سیستانی.

- حکام امارات در راستای حذف تجار بزرگ ایرانی و جلوگیری از بزرگتر شدن قدرت و سرمایه ی آنها در دبی، به آنان اتهام ارتباط داشتن با یکی از ارگان های جمهوری اسلامی ایران می زنند.

پ) چالش های پیشروی شیعیان با وهابی های نفوذی در دستگاه دولتی امارات

- در امارات جریانی بسیار خطرناک بنام وهابیت وجود دارد که برابر تمامی اسلام و مذاهب اسلامی از جمله شیعه و سنی ایستاده و به دشمنی برخاسته است، بالا-ترین خطر امروز همین جریان است که در حقیقت یک جریان سیاسی است و هیچ ارتباطی با هیچ یک از مذاهب اسلامی ندارد.

- در امارات وهابی گری و سلفی گری وجود دارند و وهابی های طالبانی وابسته به عربستان در ادارات نفوذ کرده و علیه شیعیان این کشور فعالیت های تخریبی و غیر مذهبی می کنند.

- وهابی ها در مدارس خصوصی و دولتی، در وزارتخانه ها، در مساجد اهل تسنن، در روزنامه ها، وسایل ارتباط جمعی و نشر کتب و..... در امارات علیه شیعه و شیعیان فعالیت میکنند.

- وهابی ها در ابو ظبی و در شارجه حضور جدی و فعالی دارند. شیخ نشین شارجه دست آنان را باز گذاشته و در کانالهای تلویزیون و شبکه های ماهواره ی این شیخ نشین بویژه شبکه ماهواره ی الکلمه که بزبان فارسی پخش میشود علیه شیعیان فعالیت تبلیغاتی گسترده ی می کنند.

- در شیخ نشین های امارات، وهابی ها علیه شیعیان فعالیت میکنند. در یک محاسبه می توان گفت که بودجه فعالیت این وهابی ها ۵۰٪ از ابو ظبی، ۲۵٪ از دوبی و ۲۵٪ دیگر آن از شیخ نشن های دیگر این کشور تامین میشود.

- در امارت راس الخیمه پایگاه وهابیت قوی و محل مناسبی برای شیعیان در برگزاری مراسم نمی باشد.

- وهابی های پاکستان با همکاری طالبان پس از کشتار شیعیان پراچنار و مثله کردن آنها، فیلمی از این جنایت تهیه و آنرا برای حاکم امارات ارسال کرده اند و این جنایت را برعکس جلوه دادند و خواستار اخراج آنان از امارات شدند.

- طالبان با همکاری آمریکا به منظور اجرای سناریوی کوچاندن شیعیان از این منطقه استراتژیک (خلیج فارس) فشارهای زیادی را بر شیعیان وارد می کنند و دوسال است وهابیون راه های ارتباطی و ورود و خروج به این منطقه را در اختیار دارند و شیعیان باید هزینه های گزافی بابت این مسئله پردازند.

- آمریکا و انگلیس در امارات با سازمان اطلاعات این کشور مشترکا همکاری مستقیم دارند و آنان این سازمان را اداره می کنند و باید گفت خیلی از تصمیمات امنیتی از طرف دستگاه های امنیتی این دو کشور به نیروهای اطلاعاتی اماراتی و غیر اماراتی در این کشور داده می شود.

منبع: (۱،۲،۳،۴) بشیریه، حسین، کتاب جامعه شناسی سیاسی ایران، ۱۳۷۹ صص ۱۸-۱۹-۲۱.

فصل پنجم: تجزیه و تحلیل، نتیجه گیری و پیشنهادات

اشاره

ص: ۱۹۵

مؤلفه های جامعه شناسی سیاسی شامل رابطه میان دولت، قدرت سیاسی و قدرت دولتی از یک سو و جامعه و قدرت اجتماعی گروههای اجتماعی از سوی دیگر مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار می گیرد.

در این مرحله از تحقیق، اطلاعات و داده ها در رابطه با هدف تحقیق و پاسخگویی به سؤالات و نیز ارزیابی فرضیه ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. همچنین در پایان، نتیجه گیری و پیشنهادات برای به دست آوردن جایگاه مطلوب توسط شیعیان ارائه گردیده است.

تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق پیرامون جایگاه شیعیان امارات

یافته ها در این تحقیق در سطح کتابخانه ای جمع آوری شده است. داده های کتابخانه ای به منظور پاسخ به هر یک از سؤالات تحقیق جمع بندی گردیده است.

الف: تجزیه و تحلیل نتایج مطالعات اسنادی پیرامون جایگاه سیاسی شیعیان :

نتایج مطالعات اسناد کتابخانه ای، فصلنامه ها و منابع اینترنتی نشان می دهد که

ص: ۱۹۷

شیعیان امارات در قوای سه گانه نظامی، در نیروی انتظامی، در دستگاه های امنیتی و در ارگان های سیاسی دولتی حضور و سهمی ندارند (هر چند تعدادی از شیعیان در دولت هستند لیکن آنان اعمال قدرت و نفوذ در هیئت حاکمه به جهت منافع خود ندارند). شیعیان همچنین در قوه قضائیه و مجریه حضور ندارند.

شیعیان در امور اقتصادی، مشارکت و فعالیت خیلی خوبی دارند به ویژه در دبی سرمایه گذاری نسبتاً خوبی کرده اند.

به دلیل دوری از سیاست و عدم مشارکت در ارگان های دولتی و نیز به دلیل عدم انسجام و هماهنگی فیما بین، اهمیت ندادن به تابعیت خود و عدم تمایل به آشکار کردن مذهب خویش و جایگاه آنان تضعیف شده است.

با توجه به وزن جمعیتی شیعیان در جمعیت این کشور و عدم حضورشان در قدرت سیاسی کشور در ساختار سیاسی این کشور حضور ندارند. و در مجموع پاسخ به سوال اول است که شیعیان امارات در ساختار سیاسی این کشور جایگاهی برای خود ندارند و ثبت نکردند.

ب- تجزیه و تحلیل نتایج مطالعات پیرامون فرصت های پیش روی شیعیان :

یافته های به دست آمده از طریق مطالعات اسناد کتابخانه ای، فصلنامه ها و منابع اینترنتی که در ذیل ذکر شده، پاسخ نهائی به سؤال دوم (آیا شیعیان برای رسیدن به سهم مناسب خود از چه فرصت هایی برخوردارند؟) است مهمترین

نتایج یافته‌های جمع‌آوری شده از مطالعات اسنادی پیرامون فرصت‌های پیش‌روی شیعیان که آنها بر اساس اولویت دادن پاسخ به فرضیه‌های تحقیق است به شرح زیر می‌باشد:

وجود فضای باز فرهنگی در دبی، در اختیار داشتن مساجد و حسینیه‌ها که بستر مناسبی برای فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی شیعیان امارات، قدمت سکونت آنان در این کشور، تعامل خوب میان شیعیان و اهل تسنن، وجود مشترکات اعتقادی و مذهبی و زمینه همگرایی میان شیعیان ایران و امارات، نظر خوب سنی‌های امارات به ایران و ایرانیان، وزن جمعیتی شیعیان امارات در حد یک اقلیت مذهبی، نقش مهم اقتصادی و بازرگانی شیعیان، تأسیس و ثبت شرکتهای فراوانی ایرانی، داشتن خانواده‌های با نفوذ.

پ) تجزیه و تحلیل نتایج مطالعات اسنادی پیرامون چالش‌های پیش‌روی شیعیان:

یافته‌های به دست آمده از طریق مطالعات اسناد کتابخانه‌ای، فصلنامه‌ها و منابع اینترنتی که در ذیل ذکر شده، پاسخ نهائی به سؤال سوم (شیعیان برای رسیدن به سهم مناسب خود با چه چالش‌های عمده‌ای مواجه‌اند؟) است. مهمترین چالش‌های عمده که شیعیان با آن روبرو هستند، به شرح ذیل است:

عدم وجود اتحاد در میان شیعیان، نبود انسجام و هماهنگی در میان آنان، پراکندگی سکونت عدم پذیرش شیعیان در ادارات دولتی نظامی و انتظامی، نفوذ

و فعالیت گسترده وهابیت در ارکان حاکمیت علیه شیعیان، پنهان کردن شیعیان هویت خود، را ادغام شیعیان در فرهنگ سنی جامعه، عدم دخالت شیعیان در امور سیاسی، عدم داشتن بینش سیاسی، داشتن مشکل علمی و آموزشی، نبودن ارتباط قوی و رسمی میان مراکز رسمی شیعیان با یکدیگر، نبودن ارتباط قوی و رسمی میان شیعیان و دولت امارات، فقر فرهنگی و دینی باعث عقب ماندگی شیعیان امارات، تهاجم فرهنگی و متزلزل کردن بنیان های اخلاقی، مذهبی و عقیدتی.

با توجه به وزن جمعیتی بیست درصدی شیعیان امارات که یک اقلیت قابل توجهی از این جامعه را تشکیل می دهند، ضرورت ایفای نقشی معادل یک پنجم قدرت سیاسی این کشور مورد انتظار می باشد، در حالی که نتایج حاصل از تحقیق، بیانگر عدم حضور در قدرت سیاسی است. یعنی آنان در ساختار کشور جایگاهی ندارند و این پاسخ فرضیه اول تحقیق است.

نتایج یافته های به دست آمده از مطالعات اسناد کتابخانه ای، فصلنامه ها و منابع اینترنتی، فرصت های پیش روی شیعیان برای رسیدن به جایگاه مطلوب خود در پیش ارائه گردید و نشان می دهد که شیعیان فرصت های خوبی در دست دارند و می توانند با استفاده از نکات مهم برای خود جایگاه اجتماعی و سپس سیاسی ترسیم کنند. از این رو می توان به فرضیه دوم پاسخ مثبت بدهیم:

- به نظر می رسد شیعیان امارات با داشتن وجود فضای باز فرهنگی در دبی،

داشتن مساجد و حسینیه ها، قدمت سکونت آنان در این کشور، تعامل خوب میان شیعیان و اهل تسنن و داشتن نقش مهم اقتصادی و بازرگانی در این کشور، فرصت های خوبی برای به دست آوردن جایگاه سیاسی مطلوب در این کشور دارا می باشند.

نتایج یافته های به دست آمده از مطالعات اسناد کتابخانه ای، فصلنامه ها و منابع اینترنتی، نشان می دهد چالش هایی پیش روی آنان وجود دارد که مانع نفوذ و حضور آنان در سیستم های دولتی می شود. عمده این چالش ها در بخش پیش ارائه گردید. از این رو میتوان به فرضیه سوم پاسخ مثبت داد؛

به نظر می رسد شیعیان امارات برای به دست آوردن جایگاه سیاسی خود با چالش های عمده از جمله عدم وجود اتحاد در میان شیعیان، نداشتن بینش سیاسی، فقر فرهنگی و دینی، نفوذ گسترده وهابیت در ارکان حاکمیت و فعالیت علیه شیعیان، پنهان کردن هویت مذهبی خود، نداشتن ارتباط قوی و رسمی میان شیعیان و دولت امارات مواجه هستند.

نتیجه گیری

۱- نتایج اطلاعات این تحقیق پیرامون جایگاه سیاسی شیعیان در ساختار سیاسی امارات نشان می دهد که جایگاه آنان در ساختار سیاسی این کشور نسبت به وزن جمعیتی آنان هیچ است.

۲- نتایج بدست آمده نشان می دهد که شیعیان امارات با بهره برداری از

ص: ۲۰۱

فرصت ها و برطرف کردن نقاط ضعف خود می توانند جایگاه سیاسی داشته باشند.

۳- نتایج فوق پاسخی به فرضیه اصلی این تحقیق است: به نظر می رسد: وجود فضای باز فرهنگی در دبی، داشتن مساجد و حسینیه ها، قدمت سکونت شیعیان در این کشور، تعامل خوب میان شیعیان و اهل تسنن و نقش مهم اقتصادی و بازرگانی شیعیان از فرصت های مناسب شیعیان در افزایش جایگاه سیاسی خود در این کشور می باشد و عدم وجود اتحاد در میان شیعیان، نداشتن بینش سیاسی، فقر فرهنگی و دینی، نفوذ گسترده وهابیت در ارکان حاکمیت و فعالیت علیه شیعیان، پنهان کردن هویت مذهبی خود، نداشتن ارتباط قوی و رسمی میان شیعیان و دولت امارات، چالش هایی در راه رسیدن شیعیان به جایگاه سیاسی خود است.

پیشنهادات و راهکارهای عملی در راستای تقویت شیعیان امارات

شیعیان امارات بخشی از جامعه جهانی مسلمانان هستند که بر اساس تعالیم عالیه اسلامی باید به همراه سایر ملت های مسلمان به ویژه با مسلمانان هم وطن خود جهت همگرایی هر چه بیشتر فکری و عملی تلاش نمایند. این حرکت در بستر سیاسی اجتماعی موجود با چالش های مختلفی همراه است که تحقق آن مستلزم دارا بودن راهبرد های هوشمندانه، جامع، واقع بینانه و با بهره برداری مناسب از همه فرصت ها، جهت مواجهه ی منطقی با همه ی چالش های پیش رو

ص: ۲۰۲

می باشد. لذا پیشنهادات زیر که خلاصه ای از مطالعات و بررسی های اسنادی جهت بهره برداری ارائه می گردد.

جمهوری اسلامی ایران باید روابط خود را با شیعیان امارات تقویت کند و این را به عنوان یک راهبرد مهمی برای خود بداند
جمهوری اسلامی ایران می تواند به شیعیان امارات این امکان را فراهم کند تا بتوانند روی پای خود بایستند و عزت از دست
رفته خود را برگردانند. ایران در این رابطه می تواند با روش های زیر به شیعیان امارات کمک کند. مهمترین این روش ها به
صورت زیر آورده شده است.

۱- برگزاری سمینار، همایش، کنفرانس تحقیقاتی و علمی برای شیعیان امارات در ایران.

۲- برنامه ریزی و آگاهی دادن به جوانان امارات در راستای علمی تخصصی و رشته های مهم. از طریق اعزام مبلغین خوب و
آگاه و یا پذیرش دانشجویان شیعه در دانشگاه های ایران.

۳- پیدا کردن یک فرد شاخص و مخلص از شیعیان امارات جهت رهبری آنان.

۴- ایجاد مراکز علمی مشترک در کشور امارات که باعث تقویت سطح علمی و فنی آنان می شود.

۶- برگزاری کاروان های زیارتی برای شیعیان جهت زیارت عتبات مقدسه

ص: ۲۰۳

در ایران و آشنا شدن با فرهنگ اصیل شیعه و عدم سختگیری در اعزام و اقامت آنان و فراهم آوردن امکانات فرهنگی هدفدار برای زوار شیعه.

۷- در مجموع تبادل فرهنگی، دانشگاهی و حوزوی ایران با شیعیان نقش اساسی در پیشرفت شیعیان دارد.

ص: ۲۰۴

- ۱- شیعیان باید تلاش نمایند تعریف مشترک از موجودیت ملی و دینی خود را با جامعه امارات در عین حفظ هویت مذهبی ارائه نموده و با حضور مؤثر و سازنده در جامعه به تثبیت این هویت عینیت بخشند.
- ۲- شیعیان امارات بایستی به فکر اتحاد فیما بین باشند تا در اتخاذ مواضع و پیگیری مطالبات با قدرت بیشتری برخوردار نمایند.
- ۳- شیعیان باید ابتدا زیر ساخت های اساسی را فراهم نمایند، از آن جمله تثبیت نمودن حق شهروندی شیعیان جهت مشارکت در حکومت در چارچوب قانون.
- ۴- ایجاد اتحاد میان شیعیان بدون در نظر گرفتن وابستگی اجتماعی آنان که این باعث می شود هویت خود را در جامعه امارات حفظ کنند و در هدف، عقیده، انسجام، همبستگی و هماهنگی در میان شیعیان ایجاد وحدت می نمایند.
- ۵- از دامن زدن به ارتباطات حساسیت زا و استفاده از روش های ارتباطی تحریک کننده پرهیز گردد.

۶- تلاش برای ادامه همزیستی مسالمت آمیز با اهل تسنن امارات.

۷- انسجام کارهای فرهنگی و اطلاع رسانی گسترده و شفاف.

۸- توافق در میان شیعیان بر هشدارهای مشترک که توسط دشمن علیه آنان تبلیغ می شود.

۹- تصویر روشن از وفاداری و به دور از هرگونه پنهان کاری از خود در رفتار و کردار و اجتناب از هرگونه اقدام تفرقه افکنانه در ابعاد مختلف.

۱۰- تلاش برای اعتماد سازی با دولت با رعایت تمام مبانی و ارزش های دینی و مذهبی.

۱۱- بالابردن میزان تحصیلات جوانان و حضور فعال آنان در مراکز آموزشی به ویژه در دوره ابتدایی و دبیرستانی.

۱۲- تشکیل کارگروه های علمی- فرهنگی- اقتصادی و مذهبی با رویکرد ترقی خواهانه.

۱۳- بیان مظلومیت ها و محدودیت ها برای افکار عمومی و برخورد عاقلانه با جریانات سیاسی موجود.

۱۴- استفاده از حسینیه ها که بهترین محل برای تبلیغ امور فرهنگی و فکری است.

۱۵- ترویج دروس مذهبی و فرهنگی توسط شخصیت های دینی، فکری و فرهنگی در قالب تشکیل جلسات، همایش ها، سمینارها و کنفرانس ها.

ص: ۲۰۶

۱۶- حضور شیعیان در همایش ها و کنفرانس های اسلامی در داخل و خارج جهت معرفی و تماس شیعیان با دیگر ملل کشورهای خارجی.

۱۷- معرفی تشیع از طریق رسانه ها و مطبوعات و نوشتن مقالات در هر مناسبتی و شرکت در مناظره های تلویزیونی با افراد مخالف.

۱۸- عمل نمودن به مسائل فقهی و شرعی جهت آموختن به دیگران.

۱۹- ساختن کتابخانه ها با تجهیزات کامپیوتری جهت معرفی مذهب شیعه و استفاده از تکنیک های روز تبلیغاتی

۲۰- شیعیان برای احقاق حقوق خود باید از فرصت های قانونی استفاده کنند. فعالیت های شیعیان باید عمدتاً در چارچوب های قانونمند صورت گیرد و از درگیر شدن با دولت پرهیز نمایند.

۲۱- برای خنثی نمودن دیدگاهها و تبلیغات ضد شیعی با ارائه عملکردهای مثبت و بهره برداری از تمامی ابزار تبلیغاتی به صورت مستمر تلاش نمایند.

۲۳- ادامه تعامل خوب میان شیعیان و سنیان می تواند از هرگونه اختلافات فرهنگی، مذهبی، سیاسی و اجتماعی جلوگیری کنند و تبلیغات جریانهای افراطی تکفیری را کاهش دهد

۲۴- گسترش شرکت های تجاری و بازرگانی و N.G.O باعث گسترش جایگاه شیعیان در جامعه امارات است.

۲۵- از مزیت های ارتباط با جمهوری اسلامی ایران باید به شکل هوشمندانه بهره

مند شوند لیکن این ارتباط باید دارای چارچوبی قانونمند و هم راستا با طرح های توسعه ارتباطات کشور امارات با همسایگان منجمله جمهوری اسلامی ایران باشد.

۲۶- ارتقای سطح کیفی شیعیان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی.

۲۷- ارتباط با ایران به عنوان قدرت برتر منطقه.

ص: ۲۰۸

- ۱- خوبروی پاک- محمد رضا، اقلیت ها، نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۰.
- ۲- میرحیدر دره، مبانی جغرافیای سیاسی، انتشارات سمت، ۱۳۸۵.
- ۳) سوفی شوتار، شناخت و درک مفاهیم جغرافیای سیاسی، حامد رضیعی، نشر سمت سال ۱۳۸۶.
- ۴- دونالد هاولی، دریای پارس و سرزمین های متصل، ترجمه: حسن زنگنه.
- ۵) - حافظ نیا، محمدرضا خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز.
- ۶) بشیریه، حسین، کتاب جامعه شناسی سیاسی ایران، ۱۳۷۹.
- ۷) - پآوری فرامرز، گیتاشناسی جغرافیایی طبیعی، سیاسی و اقتصادی و تاریخی محبوب
- ۸) - بختیاری، سعید. اطلس کامل گیتاشناسی. - مؤسسه جغرافیایی و گیتاشناسی، ۱۳۸۱
- ۹) - «دائرالمعارف امام حسین(ع)» سال ۲۰۰۰.
- ۱۰) - رسول جعفریان، اطلس شیعه، سال ۱۳۸۷-۱۳۸۸.
- ۱۱) - مظهري، مهدي کتاب جغرافیای سیاسی شیعیان منطقه خلیج فارس.
- ۱۲) - مؤسسه مطالعات بازرگانی - وزارت بازرگانی - امارات متحده عربی - سال ۱۳۶۴.
- ۱۳) حسینی، علی کتاب: شیعیان امارات متحده عربی، مجمع جهانی اهل بیت (ع)، ۱۳۸۰.

۱۴) عزیزی، ستار، کتاب حمایت از اقلیت ها در حقوق بین الملل، انتشارات نور، سال ۱۳۸۵.

ب) جزوه ها و مقاله ها

- ۱- لک زایی، شریف، حقوق و اختیارات اقلیت ها، فصلنامه دانشگاه امام صادق علیه السلام شماره ۱۳، ۱۳۸۳.
- ۲- اداره بررسی ها- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی- طلایه؛ امارات متحده، سال ۱۳۷۸.
- ۳- مظفری، مهدی امارات خلیج فارس، پژوهش اقتصادی، سیاسی و اجتماعی.
- ۴) «اقتصاد دبی از کاهش شمار گردشگران روس» نشریه ی بررسی های بازرگانی، شماره ۱۴۲.
- ۵) توکلی، محسن «نگاهی به اختلافات عمان و امارات متحده» نشریه ی تحلیل ها، ش ۱۲۸
- ۶) فصیحی، حبیب الله، نشریه رشد آموزش جغرافیا، ۱۳۸۸، ش ۸۶.
- ۷) حسینی داود، نگاهی به امارات متحده ی عربی، سال ۱۳۶۴.
- ۸- آمار «سازمان CIA» از شیعیان امارات، سال ۲۰۰۷.
- ۹) - آمار «مجمع جهانی اهل بیت (ع)» از شیعیان امارات - سال ۲۰۰۸.
- ۱۰- آمار انجمن دین و زندگی اجتماعی «مؤسسه PEW» آمار شیعیان امارات در سال ۲۰۰۹.
- ۱۱- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، اطلاعاتی در باره ی امارات متحده عربی، ۱۳۷۸.
- ۱۲) خاکرند، حسن تحلیل و ارزیابی وضعیت فرهنگی امارات، ۱۳۷۵، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.
- ۱۳) «پایگاه اطلاع رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد امارات»، ۱۳۸۹.

۱۴) گزارش نمایندگی فرهنگی ایران در دب، ۱۳۷۳ شمسی، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی.

۱۵) - حسینی سید مختار، مصاحبه، ۱۶/۹/۱۳۹۱

پ) روزنامه ها

۱) - جهان اسلام، «امارات متحده ی عربی»، روزنامه اطلاعات گلبانگ مسجد، شماره ۱۹، ص ۱۲

۲) - مؤسسه همشهری - ۳۱ مرداد - ۱۳۸۷

۳) - غلامرضا محمدی، «امارات با بحران زنده است»، رسالت، ۲۹ / ۱ / ۱۳۷۸.

۴) جام جم، از زمان شروع جنبشهای موسوم به بیداری اسلامی، الجزیره، علیرضا ثمودی.

۵) محمود حجتی، رسالت ۹ / ۱۳۹۱ / ۲، سند ویکی لیکس، جیلان برنز، رئیس دفتر منطقه ای.

ایران در دب ۲۷/۶/۲۰۰۷.

۶) محمدی، علی اصغر، مدارس ایرانی در امارات، روزنامه همشهری، شماره ۵۱۴۱، ۳ / ۲۰ / ۱۳۸۹.

ت) منابع اینترنتی

۱) - خبرگزاری ابنا - پنج شبکه امارات علیه تشیع برنامه دارند - ۲۹ / ۱ / ۱۳۹۰.

۲) - رضا لک زایی، ابنا - مصاحبه با حجت الاسلام والمسلمین شاهچراغی - سال ۱۳۸۸.

۳) مولوی - اوضاع سیاسی امارات عربی ۱/۲/۱۳۸۹ (WAM) - ۸۹ - mirahimi.blogfa.com.

۴) - www.shiaonline.ir بنیاد جهانی - فشار دولت امارات برای اخراج شیعیان / ۱۰ / ۲ / ۱۳۹۱.

ص: ۲۱۱

(۵) www.eteghadat.com / اقدامات خشونت آمیز دبی ضد شیعیان مقیم ۲۹ مهر ۱۳۸۷.

(۶) warnews.blogfa.com افشای آخرین توطئه امارات ضد شیعیان / ۱۳۸۷/۰۷/۲۷ ش.خبر .

(۷) www.SHIA-NEWS.COM.. اخراج ۱۰۰۰ شیعه لبنانی از امارات روزنامه لبنانی الاخبار ۲۰۰۹.

(۸) شیعه نیوز، افزایش اقدامات خشونت آمیز بر علیه شیعیان در امارات // ۱۳۸۷ / ۰۶ / ۰۵ - فارس.

(۹) - خبرگزاری ابنا - پنج شبکه امارات علیه تشیع برنامه دارند - ۱۳۹۰ / ۲۹ / ۱.

(۱۰) - سایت زندگی نیوز - «النخیل» اخراج اتباع ایرانی از امارات - فرمانده پلیس دبی - ۱۳۹۱ / ۱۵ / ۲.

(۱۱) - <http://www.ghatreh.co> - «تابناک»، ۷ شهریور / ۱۳۸۸.

(۱۲) - www.valiasr-aj.com - فارس / ۱۹ فروردین / ۱۳۹۱.

(۱۳) - www.rasekhoon.net اردیبهشت ۱۳۸۸.

(۱۴) - Salman Do sari. Persian Presences in the UAE. Asher Al-Awsat ۰۱/۰۲/۲۰۰۷.

(۱۵) «CIA World Fact book section on United Arab Emirates» (سیا. - ۲۷ می ۲۰۱۰

(۱۶) - Stew Magnuson. For the UAE, Iran Is Both Enemy and Trading Partner. National

Defense, May ۲۰۰۹ - fa.wikipedia.org / / ایرانیان امارات.

(۱۷) - www.rasekhoon.net ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۸.

(۱۸) - alma Do sari. Persian Presences in the UAE. Asher Al-Awsat ۰۱/۰۲/۲۰۰۷.

- ۱۹- خاکرند، حسن، تحلیل و ارزیابی وضعیت فرهنگی امارات، ۱۳۷۵.
- ۲۰- www.eteghadat.com / اقدامات خشونت آمیز دبی ضد شیعیان مقیم - ۲۹ مهر ۱۳۸۷.
- ۲۱- علی- محمد، اقلیتها و حقوق بین الملل، ۷/۳/۱۳۸۵، سایت www.hogr.com.
- ۲۲- ستر ساسان، فرآیند نهادینه شدن تبعیض علیه اقلیتها، ۱۶/۹/۲۰۰۰ www.froneian.com.
- ۲۳- شریعتمداری، حسن - بیانیه حقوق افراد- ۱۴/ فوریه ۲۰۰۵- سایت دیدگاه.
- ۲۴- مدنیان و کجیاف، ۱۸/۲/۱۳۸۷، سایت www.forone.iran.com.
- ۲۵- مدیر، حقوق اقلیتها، ۱۳۸۷ / ۲۹/۳، سایت نوگرا.
- ۲۶- خالدی، سمانه، اقلیت، پژوهشکده باقر العلوم، سال ۱۳۸۷، سایت www.pajoohe.com.
- ۲۷- طباطبایی، ندا، اماکن مذهبی اقلیت ها، سال ۱۳۸۶ سایت www.noorportal.net.
- ۲۸- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-uae - ۷/۷/۱۳۹۱
- ۲۹- مولوی رحیمی - اوضاع امارات ۱۳۸۹ - ۱/۲ - WAM - mirahimi.blogfa.com/post
- ۳۰- UAE CIA World Fact book ۷/۷/۱۳۹۱.
- ۳۱- www.pinpersia.com (اطلاعات کلی در مورد امارات (۱۱/۰۷/۲۰۱۱) - UAE - by John Pike.
- ۳۲- retrieved on ۰ ۱/۰۹/۲۰۰۸.
- ۳۳- www.hziegler.com/articles/political-system-of-the-UAE
- ۳۴- www.mahshar.com - نظام آموزشی امارات - ۷/۰۵/۳۹۱.
- ۳۵- [Country Reports on Human Rights -uae. Fa.wikipedia.org](http://Country-Reports-on-Human-Rights-uae.Fa.wikipedia.org) حقوق بشر در امارات.

۳۶) Human Rights Watch World Report ۲۰۰۷ UAE- fa.wikipedia.or حقوق بشر امارات.

۳۷) UAE head announces first election- fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات.

۳۸) UAE: Media Law Undermines Free Expression- fa.wikipedia.org حقوق بشر امارات.

۳۹) Gulf News – Pakistani TV channels may move out of Dubai Media City- (fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات.

۴۰) Child camel jockeys in the UAE- fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات.

۴۱) Human Rights Watch World Report ۲۰۰۶ (UAE) fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات.

۴۲) "Striking Workers Released From UAE Jail"-fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات.

۴۳) "Globalizing Prostitution in the Middle East" – fa.wikipedia.org =حقوق بشر امارات.

۴۴) ABC News Exclusive: Torture Tape Implicates UAE Royal Sheikh- (fa.wikipedia.org =حقوق بشر در امارات

۴۵) Hamrahannews.ir / محاکمه فعالان سیاسی در ابوظبی.

۴۶) shafaqna.com. Www- موج بازداشت ها، کشور را وارد تونل تاریکی کرده ۱۹ / ۱۳۹۱.۵.

۴۷) خبرگزاری رویترز//فروردین ۹ ۱۳۹۰ /fararu.com/بازداشت دو تن از فعالان سیاسی امارات.

(۴۸) «تابناک» ۲۰ خرداد ۱۳۹۱، asrkhabar.com وحشت امارات از اسلامگرایان و اصلاح طلبان.

(۴۹) -فارس، بنقل از پایگاه خبری عربی پرس دوشنبه ۲۸ فروردین ۱۳۹۱.

(۵۰) - www.shafaqna.com /.../ دوشنبه، ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۱.

(۵۱) - www.shafaqna.com/persian ۲۶ تیر ۱۳۹۱.

(۵۲) - www.shia-news.com / تیر / ۱۳۹۱ - شفقنا - یلنا.

(۵۳) - سایت فرهنگ نیوز به نقل از العالم، ۱/۱۳۹۱/۷.

(۵۴) - ابنا ۱۳۹۱/۰۸/۲۴ / www.abna.ir - سایت خبری - تحلیلی مشرق نیوز.

(۵۵) - فارس، به گزارش خبرگزاری اهل بیت علیه السلام - ابنا - امارات - ۱۲/۹/۱۳۹۱.

(۵۶) - www.rasekhoon.net - اردیبهشت ۱۳۸۸.

(۵۷) Salman Dossari.Persian P.resences in the UAE. Ashraf Al-Awsat ۰۱/۰۲/۲۰۰۷

(۵۸) «CIA World Fact book section on United Arab Emirates» سیا. - ۲۷ می ۲۰۱۰.

(۵۹) - سایت اهل البیت - آمار شیعیان - ۲۰ www.ahl-ul-bayt.org / بهمن / ۱۳۸۸.

(۶۰) - www.rasekhoon.net ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۸.

(۶۱) سایت شیعه نیوز، کتاب جغرافیای سیاسی شیعیان منطقه خلیج فارس، سید محمد احسانی.

(۶۲) سایت / fa.wikipedia.org / ایرانیان در امارات / ۱/۷/۱۳۹۱.

(۶۳) - ویکی پدیا، ۱۳۸۷، سایت ویکی پدیا.

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار.

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحان ربك رب العزه عما يصفون و سلام على المرسلين و الحمد لله رب العالمين

وصلی الله على محمد و آله الطيبين الطاهرين و عجل فرجهم

ص: ۲۱۶

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

